

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU9

Socialtjänst- och barnfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av ett motionsyrkande om en expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först (s. 40 f.).

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om socialtjänst- och barnfrågor, främst med hänvisning till pågående utredningar och arbete.

I betänkandet finns 61 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L). I en av reservationerna (S, C, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Ca 320 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet	15
Ärendet och dess beredning.....	15
Utskottets överväganden.....	16
Socialtjänstens arbete	16
Bistånd och försörjningsstöd	28
Utsatta EU-medborgare	34
Hemlöshet.....	39
Missbruksvården	41
Våld i nära relationer	46
Insatser för barn och unga	57
Placeringsformer för barn och unga	67
Adoption.....	84
Barnkonventionen	88
Familjerådgivning	92
Motioner som bereds förenklat.....	95
Reservationer	96
1. Stärkt förebyggande arbete och förtydligat uppdrag för socialtjänsten, punkt 1 (M, SD, KD)	96
2. Nationell kartläggning av socialtjänstens förebyggande arbete, punkt 2 (M, SD).....	96
3. Nationellt kunskapscentrum för förebyggande arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården, punkt 3 (M, KD).....	97
4. Utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete i övrigt, punkt 4 (M).....	97
5. Utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete i övrigt, punkt 4 (SD)	98
6. Utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete i övrigt, punkt 4 (L).....	99
7. Socialtjänstens arbete med barn och unga, punkt 5 (SD, C).....	100
8. Införande av specialistsocionomer och andra åtgärder för att stärka socialtjänstens medarbetare, punkt 6 (M, SD)	100
9. Administrativa uppgifter inom socialtjänsten, punkt 7 (M, L)	101
10. Arbetsbelastningen inom socialtjänsten, punkt 8 (M)	102
11. Kompetens och kvalitet inom socialtjänsten i övrigt, punkt 9 (M)	102
12. Kompetens och kvalitet inom socialtjänsten i övrigt, punkt 9 (SD) ...	103
13. Tillsyn av socialtjänsten, punkt 10 (M, SD)	104
14. Förändringar i socialtjänstlagen, punkt 11 (M).....	105
15. Digitalisering av socialtjänsten, punkt 12 (M, KD)	106
16. Framtagande av en sammanhållen digital struktur, punkt 13 (M)	106
17. Socialtjänstens samverkan med andra, punkt 14 (M, L).....	107
18. Socialtjänstens samverkan med andra, punkt 14 (SD).....	107
19. Prestationskrav och begränsningar av rätten till försörjningsstöd, punkt 15 (M, SD).....	108
20. Barns ekonomiska behov, punkt 16 (V)	108
21. Riksnormen för försörjningsstöd, punkt 17 (M, SD).....	109
22. Riksnormen för försörjningsstöd, punkt 17 (V).....	110
23. Ekonomiskt bistånd och jämlikhet, punkt 18 (M)	110

24. Ekonomiskt bistånd och jämlikhet, punkt 18 (C)	111
25. Ekonomiskt bistånd och jämlikhet, punkt 18 (V)	112
26. Övriga frågor om ekonomiskt bistånd och jämlikhet, punkt 19 (C, L)	112
27. Övriga frågor om försörjningsstöd, punkt 20 (SD)	113
28. Övriga frågor om försörjningsstöd, punkt 20 (V)	113
29. Utsatta EU-medborgare, punkt 21 (V)	114
30. Expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först, punkt 22 (S, C, MP)	116
31. Nollvision för hemlöshet, punkt 23 (V)	116
32. Hemlöshet i övrigt, punkt 24 (M, SD, KD)	117
33. Insatser och stöd för medberoende eller anhöriga, punkt 25 (SD, L)	118
34. Missbruksvården i övrigt, punkt 26 (L)	118
35. Stöd till barn och unga, punkt 28 (L)	119
36. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 29 (SD)	120
37. En 24-timmars garanti för åtgärder, punkt 30 (M, SD)	121
38. Fältarbete för socialarbetare, punkt 31 (M, L)	121
39. Annat förebyggande arbete mot narkotika bland unga, punkt 32 (M)	122
40. Barn till vårdnadshavare som rest utomlands för terrorverksamhet, punkt 33 (L)	122
41. Dödsfallsutredningar, punkt 35 (M, SD, KD)	123
42. Sekretess i vårdnadsutredningar, punkt 36 (C)	124
43. Omhändertagande av barn och unga, punkt 37 (M)	124
44. Inspektionen för vård och omsorgs uppdrag, punkt 38 (SD, L)	125
45. Anmälningsskyldighet för utförare av HVB-hem, punkt 39 (L)	126
46. Uppföljning av placerade barns skolgång, punkt 40 (M, SD, L)	126
47. Placerade barns skolplikt och vitesföreläggande för kommuner, punkt 41 (M)	127
48. Placerade barns hälsa, punkt 42 (M, SD)	127
49. Placerade barns kontakt med socialtjänsten, punkt 43 (M, SD)	128
50. Kompetens och utbildning för personal vid HVB-hem, punkt 44 (L)	129
51. Nationella register över familjehem och jourhem, punkt 45 (M, SD, C)	129
52. Kroppsvisitation på särskilda ungdomshem, punkt 46 (M, SD, KD)	130
53. Barn och ungas användning av elektroniska kommunikationstjänster på HVB-hem, punkt 47 (M, KD)	131
54. Boende för ensamkommande barn och unga, punkt 48 (KD)	131
55. Generell tillståndsskyldighet för utförare av HVB-hem och stödboende, punkt 49 (M, KD)	132
56. Adoption, punkt 51 (V)	133
57. Adoption, punkt 51 (KD)	134
58. Uppföljning av barnkonventionen som svensk lag, punkt 52 (SD, KD)	134
59. Uppmärksammande av Janusz Korczaks arbete med barnkonventionen, punkt 53 (KD)	135
60. Inkorporering av barnkonventionens tilläggsprotokoll om åtgärder mot handel med barn m.m. i svensk lagstiftning, punkt 54 (L)	136
61. Särskilt stöd till barn vid skilsmässa, punkt 57 (SD)	136
Särskilda yttranden	137
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (M)	137

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (SD)	137
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (C).....	137
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (KD).....	137
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (L).....	138
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	139
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	139
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	169

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Socialtjänstens arbete

1. Stärkt förebyggande arbete och förtydligt uppdrag för socialtjänsten

Riksdagen avslår motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26.

Reservation 1 (M, SD, KD)

2. Nationell kartläggning av socialtjänstens förebyggande arbete

Riksdagen avslår motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 27.

Reservation 2 (M, SD)

3. Nationellt kunskapscentrum för förebyggande arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården

Riksdagen avslår motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 28.

Reservation 3 (M, KD)

4. Utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 10,

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 9,

2019/20:939 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),

2019/20:2239 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkandena 1–3,

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 29,

2019/20:3071 av Barbro Westerholm m.fl. (L) och

2019/20:3352 av Arman Teimouri (L) yrkande 3.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (L)

5. Socialtjänstens arbete med barn och unga

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 5 och

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 20.

Reservation 7 (SD, C)

6. Införande av specialistsocionomer och andra åtgärder för att stärka socialtjänstens medarbetare

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 32 och

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 8 (M, SD)

7. Administrativa uppgifter inom socialtjänsten

Riksdagen avslår motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 9 (M, L)

8. Arbetsbelastningen inom socialtjänsten

Riksdagen avslår motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 10 (M)

9. Kompetens och kvalitet inom socialtjänsten i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–6,

2019/20:824 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4,

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30 och

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 2, 3, 8 och 9.

Reservation 11 (M)

Reservation 12 (SD)

10. Tillsyn av socialtjänsten

Riksdagen avslår motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 15.

Reservation 13 (M, SD)

11. Förändringar i socialtjänstlagen

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:932 av Roza Güclü Hedin (S),

2019/20:1903 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 2 och 3 samt

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 14 (M)

12. Digitalisering av socialtjänsten

Riksdagen avslår motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 13.

Reservation 15 (M, KD)

13. Framtagande av en sammanhållen digital struktur

Riksdagen avslår motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 16 (M)

14. Socialtjänstens samverkan med andra

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 10 och

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 17 (M, L)

Reservation 18 (SD)

*Bistånd och försörjningsstöd***15. Prestationskrav och begränsningar av rätten till försörjningsstöd**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2442 av Jan Ericson och Ellen Juntti (båda M) och

2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19.

Reservation 19 (M, SD)

16. Barns ekonomiska behov

Riksdagen avslår motion

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Reservation 20 (V)

17. Riksnormen för försörjningsstöd

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och

2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 18.

Reservation 21 (M, SD)

Reservation 22 (V)

18. Ekonomiskt bistånd och jämlikhet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 5,

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 7,

2019/20:3250 av Solveig Zander m.fl. (C) yrkande 18 och

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 25.

Reservation 23 (M)

Reservation 24 (C)

Reservation 25 (V)

19. Övriga frågor om ekonomiskt bistånd och jämlikhet

Riksdagen avslår motion

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 39.

Reservation 26 (C, L)

20. Övriga frågor om försörjningsstöd

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 4,

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15 samt

2019/20:1945 av Lars Beckman (M).

Reservation 27 (SD)

Reservation 28 (V)

Utsatta EU-medborgare

21. Utsatta EU-medborgare

Riksdagen avslår motion

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 4, 8, 10 och 12.

Reservation 29 (V)

Hemlöshet

22. Expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad Först och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 92.

Reservation 30 (S, C, MP)

23. Nollvision för hemlöshet

Riksdagen avslår motion

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 31 (V)

24. Hemlöshet i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1157 av Thomas Morell och Mikael Strandman (båda SD),

2019/20:2455 av Emma Hult (MP) yrkandena 1, 5 och 6 samt

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 91.

Reservation 32 (M, SD, KD)

Missbruksvården

25. Insatser och stöd för medberoende eller anhöriga

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1601 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C) yrkande 4,
2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 11,
2019/20:2931 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 3 och
2019/20:3227 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 3.

Reservation 33 (SD, L)

26. Missbruksvården i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:931 av Roza Güclü Hedin (S),
2019/20:1975 av Joar Forssell (L) yrkande 2,
2019/20:2305 av Ida Karkiainen m.fl. (S),
2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkandena 3, 9 och 12,
2019/20:2931 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 2 och
2019/20:3227 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 2.

Reservation 34 (L)

Våld i nära relationer

27. Övergripande frågor om våld i nära relationer

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:99 av Ebba Hermansson (SD),
2019/20:131 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 2,
2019/20:1378 av Kadir Kasirga m.fl. (S) och
2019/20:1789 av Alireza Akhondi m.fl. (C).

28. Stöd till barn och unga

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:716 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2,
2019/20:982 av Carina Ohlsson (S),
2019/20:2287 av Thomas Hammarberg (S),
2019/20:2701 av Ann-Sofie Alm (M) och
2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 10.

Reservation 35 (L)

29. Hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:405 av Solveig Zander (C) yrkande 2,
2019/20:646 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 5 och
2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 21 och 23.

Reservation 36 (SD)

*Insatser för barn och unga***30. En 24-timmars garanti för åtgärder**

Riksdagen avslår motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 50 och 51.

*Reservation 37 (M, SD)***31. Fältarbete för socialarbetare**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 52 och

2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 9.

*Reservation 38 (M, L)***32. Annat förebyggande arbete mot narkotika bland unga**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 8.

*Reservation 39 (M)***33. Barn till vårdnadshavare som rest utomlands för terrorverksamhet**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9.

*Reservation 40 (L)***34. Anmälningsskyldighet**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3126 av Jessika Roswall och Maria Malmer Stenergard (båda M).

35. Dödsfallsutredningar

Riksdagen avslår motion

2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 12.

*Reservation 41 (M, SD, KD)***36. Sekretess i vårdnadsutredningar**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 6.

*Reservation 42 (C)**Placeringsformer för barn och unga***37. Omhändertagande av barn och unga**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 46, 53, 55 och 56 samt

2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4.

*Reservation 43 (M)***38. Inspektionen för vård och omsorgs uppdrag**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 13 och 31.

*Reservation 44 (SD, L)***39. Anmälningsskyldighet för utförare av HVB-hem**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 17.

*Reservation 45 (L)***40. Uppföljning av placerade barns skolgång**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 och

2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4.

*Reservation 46 (M, SD, L)***41. Placerade barns skolplikt och vitesföreläggande för kommuner**

Riksdagen avslår motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 37.

*Reservation 47 (M)***42. Placerade barns hälsa**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 40 och

2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10.

*Reservation 48 (M, SD)***43. Placerade barns kontakt med socialtjänsten**

Riksdagen avslår motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 39.

*Reservation 49 (M, SD)***44. Kompetens och utbildning för personal vid HVB-hem**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 14–16.

*Reservation 50 (L)***45. Nationella register över familjehem och jourhem**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:607 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 10,

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 35 och

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 16.

Reservation 51 (M, SD, C)

46. Kroppsvisitation på särskilda ungdomshem

Riksdagen avslår motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 41.

Reservation 52 (M, SD, KD)

47. Barn och ungas användning av elektroniska kommunikationstjänster på HVB-hem

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2212 av Lotta Finstorp (M) och

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 42.

Reservation 53 (M, KD)

48. Boende för ensamkommande barn och unga

Riksdagen avslår motion

2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 15.

Reservation 54 (KD)

49. Generell tillståndsplikt för utförare av HVB-hem och stödboende

Riksdagen avslår motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 16 och 17.

Reservation 55 (M, KD)

50. Uppföljning av Ersättningsnämndens arbete

Riksdagen avslår motion

2019/20:2009 av Roland Utbult (KD).

Adoption

51. Adoption

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:164 av Martina Johansson (C) yrkandena 1 och 2,

2019/20:165 av Martina Johansson (C),

2019/20:590 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) yrkandena 1–3 och

2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 36.

Reservation 56 (V)

Reservation 57 (KD)

Barnkonventionen

52. Uppföljning av barnkonventionen som svensk lag

Riksdagen avslår motion

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 83.

*Reservation 58 (SD, KD)***53. Uppmärksammande av Janusz Korczaks arbete med barnkonventionen**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1227 av Anders Österberg (S) och

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 84.

Reservation 59 (KD)

54. Inkorporering av barnkonventionens tilläggsprotokoll om åtgärder mot handel med barn m.m. i svensk lagstiftning

Riksdagen avslår motion

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 60 (L)

55. Barnkonventionen och barns behov av umgänge med nära släktingar

Riksdagen avslår motion

2019/20:1914 av Barbro Westerholm (L).

*Familjerådgivning***56. Kvalitetssäkring av familjerådgivningen**

Riksdagen avslår motion

2019/20:735 av Jörgen Hellman och Paula Holmqvist (båda S).

57. Särskilt stöd till barn vid skilsmässa

Riksdagen avslår motion

2019/20:2195 av Julia Kronlid (SD) yrkande 2.

Reservation 61 (SD)

*Motioner som bereds förenklad***58. Motioner som bereds förenklad**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 14 maj 2020

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Sofia Nilsson (C), Lorena Delgado Varas (V), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Maria Nilsson (L), Anna Johansson (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Lundh Sammeli (S), Helene Hellmark Knutsson (S), Niklas Karlsson (S), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD), Tobias Andersson (SD), Maria Gardfjell (MP) och Camilla Brodin (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 320 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20. Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Ca 170 av dessa motionsyrkanden behandlas i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. De motionsförslag som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Ett antal motioner om bl.a. vårdnadsöverflyttning enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga kommer att behandlas av utskottet i ett annat ärende.

Den 1 januari 2020 ändrades beteckningen för kommuner på regional nivå från landsting till region (prop. 2018/19:162, bet. 2019/20:KU3, rskr. 2019/20:48). För tydlighets och enkelhets skull skrivs i betänkandet som huvudregel ordet region genomgående trots att ordet landsting användes i skrivningar som det hänvisas till i betänkandet eller trots att det var landstinget som agerade vid en viss tidpunkt.

Den 27 november 2019 beslutade kongressen för Sveriges Kommuner och Landsting med omedelbar verkan om namnändring till Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

E-hälsomyndighetens generaldirektör Janna Valik med medarbetare informerade om verksamheten och aktuella frågor vid utskottets sammanträde den 10 oktober 2019.

Socialstyrelsens generaldirektör Olivia Wigzell med medarbetare samt Mats Bojestig med medarbetare, Sveriges Kommuner och Landsting informerade om nationella programområden vid utskottets sammanträde den 17 oktober 2019.

Riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare presenterade granskningsrapporten Inspektionen för vård och omsorg – en tillsynsverksamhet med förhinder (RiR 2019:33) vid utskottets sammanträde den 10 december 2019.

Socialutskottet höll en offentlig utfrågning på temat psykisk hälsa i ett Agenda 2030-perspektiv tillsammans med arbetsmarknadsutskottet, kulturutskottet, socialförsäkringsutskottet och utbildningsutskottet den 23 januari 2020.

Statens institutionsstyrelsens generaldirektör Elisabet Åbjörnsson Hollmark med medarbetare informerade om verksamheten och pågående arbete vid utskottets sammanträde den 13 februari 2020.

Socialutskottet höll den 14 april 2020 ett internt gemensamt seminarium tillsammans med justitieutskottet på temat ungdomsbrottslighet.

Utskottets överväganden

Socialtjänstens arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete, socialtjänstens arbete med barn och unga, införande av specialistsocionomer och andra åtgärder för att stärka socialtjänstens medarbetare, förändringar i socialtjänstlagen samt socialtjänstens samverkan med andra.

Jämför reservation 1 (M, SD, KD), 2 (M, SD), 3 (M, KD), 4 (M), 5 (SD), 6 (L), 7 (SD, C), 8 (M, SD), 9 (M, L), 10 (M), 11 (M), 12 (SD), 13 (M, SD), 14 (M), 15 (M, KD), 16 (M), 17 (M, L) och 18 (SD).

Motionerna

Stärkt förebyggande arbete och förtydligt uppdrag för socialtjänsten

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om ett stärkt förebyggande arbete, tidiga insatser och ett förtydligt uppdrag för socialtjänsten.

Nationell kartläggning av socialtjänstens förebyggande arbete

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 27 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att ge Forte i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av socialtjänstens förebyggande arbete.

Nationellt kunskapscentrum för förebyggande arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 28 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om inrättandet av ett nationellt kunskapscentrum med fokus på förebyggande arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete i övrigt

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 29 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att ge Socialstyrelsen ett uppdrag att ta fram nationella kvalitetskrav för arbetet med barn och unga.

I kommittémotion 2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att se över om anmälningar som

inte leder till någon åtgärd ändå kan registreras och användas vid framtida utredningar.

I kommittémotion 2019/20:3071 av Barbro Westerholm m.fl. (L) föreslår motionärerna ett tillkännagivande om utveckling av en gemensam värdegrund och gemensamma prioriteringsprinciper inom hälso- och sjukvård och socialtjänst i de fall den enskilde har behov av insatser från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

I motion 2019/20:939 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om nödvändigheten av att prioritera det förebyggande sociala arbetet.

I motion 2019/20:2239 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att införa en central bedömningsfunktion för sociala frågor och ärenden som rör barn och unga. Vidare föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om att införa säkerställda rutiner i befintliga regelverk och lagar för att säkerställa att tillgången till socialtjänsten fungerar. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att ändra befintliga regelverk och lagar som ger 112 rätt att kontakta andra kommuner i nödsituationer kring barn och unga.

I motion 2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 10 föreslår motionären ett tillkännagivande om att se över ett förtydligande av ansvar för avhopparsprogram samt statligt stöd till samma arbete i kommunerna.

I motion 2019/20:3352 av Arman Teimouri (L) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att socialtjänsten ska ges ett tydligt lagstöd att kunna bedriva avhopparsverksamhet.

Socialtjänstens arbete med barn och unga

I kommittémotion 2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om utbildningsinsatser för yrkesverksamma som i tjänsten befattar sig med fall som rör vårdnad. Ett likalydande förslag framförs i kommittémotion 2019/20:3253 yrkande 20 av Anders W Jonsson m.fl. (C). Motionärerna framför att det behövs mer kunskap om barns behov när föräldrarna separerar såväl hos de som ska göra vårdnadsutredningar som hos domare med ansvar för vårdnadsprocesser.

Införande av specialistsocionomer och andra åtgärder för att stärka socialtjänstens medarbetare

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om att införa specialistsocionomer med inriktning mot barn och unga för att öka drivkrafterna för erfarna socialsekreterare att fortsätta arbeta i yrket.

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att stärka socialtjänstens medarbetare genom handledarstöd och introduktionsutbildningar.

Administrativa uppgifter inom socialtjänsten

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att minska den administrativa belastningen inom socialtjänsten. Motionärerna vill att ytterligare sätt att minska den administrativa arbetsbördan ses över.

Arbetsbelastningen inom socialtjänsten

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att kontinuerligt mäta arbetsbelastning i syfte att avlasta socialsekreterarna.

Kompetens och kvalitet inom socialtjänsten i övrigt

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om obligatorisk arbetsplatsintroduktion, en längre yrkesintroduktion och regelbundet mentorskap för nya socialsekreterare.

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om en nationell strategi för långsiktig rekrytering och personalförsörjning i socialtjänsten. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om en förenklad biståndsbedömning för att minska socialsekreterarnas administrativa börda. Vidare föreslås i yrkande 8 ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att införa en nationell ledarskapsutbildning inom socialtjänsten. I yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att säkra den utsattes trygghet genom att kvalitetssäkra socialtjänsten.

I kommittémotion 2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att arbetsgivarna ska stärka mentorskapet och tillgången till cheferna för nyexaminerade socialsekreterare. För att kunna rekrytera och behålla socialsekreterare behöver socialtjänsten vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder konkurrenskraftiga villkor. Motionärerna anser att det behövs ett flertal åtgärder för att stärka socialtjänstens medarbetare. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att arbetsgivarna behöver utveckla och samordna en riskbedömning inför besök och hotfulla situationer. Vidare föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att se över om man kan ha larmknappar på strategiska platser så att socialsekreterare snabbt kan få hjälp om en situation urartar.

I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att socialsekreterare ska ha möjlighet till karriärtjänster med större ansvar och högre lön. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att införa socialtjänstassistenter som kan ta över en del av socialsekreterarens arbetsuppgifter för att avlasta. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att höja kompetenskraven för socialtjänstens personal.

I kommittémotion 2019/20:824 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om förebyggande arbetsmiljöarbete för socialarbetare i syfte att förbättra arbetsmiljön.

Tillsyn av socialtjänsten

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om stärkt tillsyn och uppföljning av socialtjänsten. Det handlar bl.a. om kontroller av familjevård, krav på utbildning och kompetens samt stöd till familjehem och jourhem.

Förändringar i socialtjänstlagen

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att se över bestämmelserna i socialtjänstlagen om särskild avgift vid oskäligen väntetider.

I motion 2019/20:1903 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att stryka 4 kap. 2 § socialtjänstlagen. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att socialtjänstlagens 4 kap. 2 § a blir nya socialtjänstlagens 4 kap. 2 §.

I motion 2019/20:932 av Roza Güclü Hedin (S) föreslår motionären ett tillkännagivande om en omformulering av definitionen ”skäligen levnadsnivå” i socialtjänstlagen.

Digitalisering av socialtjänsten

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att se över mål och lagstiftning om digitalisering av socialtjänsten.

Framtagande av en sammanhållen digital struktur

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att Myndigheten för delaktighet, E-hälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner ska ta fram en sammanhållen digital struktur i syfte att underlätta införandet av digitala tjänster inom socialtjänsten i hela landet.

Socialtjänstens samverkan med andra

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om ett ökat samarbete mellan socialtjänst, skola, polis, vård och ideell sektor.

I kommittémotion 2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att undanröja hinder för kommuner att samarbeta om den sociala barn- och ungdomsvården över kommungränserna. Motionärerna framför att det förbättrar skyddsnetet för utsatta barn och unga.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen och Socialstyrelsens föreskrifter

Samhällets socialtjänst ska enligt 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupper egna resurser samtidigt som hänsyn tas till människans ansvar för sin och andras sociala situation. Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

Enligt 1 kap. 2 § SoL ska barnets bästa särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande.

Av 2 kap. 1 § första stycket SoL framgår att varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Enligt 2 kap. 6 § får kommunen även träffa överenskommelse med regionen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att, inom ramen för socialtjänstens uppgifter, samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser.

Insatserna inom socialtjänsten ska enligt 3 kap. 3 § SoL vara av god kvalitet, och för att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Av 3 kap. 1 § SoL framgår att det till socialnämndens uppgifter bl.a. hör att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen, främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden och svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Vidare framgår av 3 kap. 3 § SoL att det för att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet och att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras. Av 3 kap. 5 § följer att socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:19) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska tillämpas i arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra kvaliteten i sådan verksamhet som omfattas av 3 kap. 3 § SoL.

Tillsyn av socialtjänsten

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) utövar enligt 13 kap. 1 § SoL tillsyn över socialtjänsten. Av 13 kap. 2 § SoL framgår att tillsynen innebär

granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar, föreskrifter och beslut. IVO ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och ge vägledning, kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps, förmedla kunskap och erfarenheter som man får genom tillsynen och informera och ge råd till allmänheten (13 kap. 3 §).

Från och med den 1 januari 2019 gäller nya regler för alla tillståndspliktiga verksamheter enligt socialtjänstlagen. Ändringarna innebär dels att fler typer av verksamheter behöver tillstånd från IVO, dels förändringar i kraven för att få och behålla tillståndet. Enligt 7 kap. 2 § SoL får tillstånd beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet. Tillstånd får vidare endast beviljas den som genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten. Vidare krävs att sökanden i övrigt bedöms som lämplig och har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. Tillstånd får också förenas med villkor av betydelse för kvaliteten och säkerheten i verksamheten. Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas ska nytt tillstånd sökas.

Bakgrund och pågående arbete

Statliga utvecklingsinsatser

Förordningen (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst syftar till att säkerställa att styrningen med kunskap om hälso- och sjukvård och socialtjänst som statliga myndigheter ansvarar för är ett stöd för huvudmän (regioner och kommuner) och olika professioner som har ansvar för att patienter och brukare ges en god vård och insatser av god kvalitet (1 §). Styrningen med kunskap ska bidra till att målen i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och socialtjänstlagen uppfylls. Enligt 2 § i förordningen sker styrningen med kunskap genom de icke bindande kunskapsstöd och föreskrifter som syftar till att bidra till att hälso- och sjukvård och socialtjänst bedrivs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Styrningen med kunskap ska enligt samma bestämmelse vara samordnad, effektiv och anpassad till behoven hos olika professioner inom hälso- och sjukvård och socialtjänst samt huvudmän. Styrningen med kunskap ska bidra till en ökad jämställdhet.

Av 4 § i förordningen följer att Rådet för styrning med kunskap behandlar strategiskt viktiga frågor som bidrar till att rätt kunskap når fram till huvudmän samt profession inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Rådet har till uppgift att bl.a. verka för att styrningen med kunskap blir ett stöd för huvudmännen och professionen samt att den är anpassad till deras behov. Rådet ska också vara ett forum för samverkan kring strategiska frågor om kunskapsutveckling och nyttiggörandet av forskning och innovationer avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst. I rådet ingår myndighetscheferna för Socialstyrelsen, E-hälsomyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

(Forte), Inspektionen för vård och omsorg, Läkemedelsverket, Myndigheten för delaktighet, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering samt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket.

I rapporten En gemensam omvärldsanalys från ovannämnda myndigheter i Rådet för styrning med kunskap 2019 diskuteras hur den statliga kunskapsstyrningen kan bli mer behovsanpassad, effektiv och samordnad (2019-6-5370). Bland annat föreslås som inriktning för fortsatt samverkan inom rådet att erfarenheterna av att verka genom partnerskap inom socialtjänsten diskuteras utifrån goda exempel och lärdomar hittills. Vidare framkommer att samverkan kring digitalisering under många år framöver kommer att förändra förutsättningarna för att bedriva socialtjänst. Arbetsätt, kunskaper och färdigheter förändras snabbt till följd av den digitala tekniken, och kompetens och förmåga till utveckling är viktiga framgångsfaktorer. Rådets uppgift blir att verka för att koppla samman t.ex. Vision e-hälsa 2025, där Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens och e-hälsans möjligheter, med samverkansstrukturen som exempelvis partnerskapen i socialtjänsten för att undvika att nya stuprör bildas. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 154) framförs att ökad användning av tekniska lösningar även kan effektivisera socialtjänstens verksamheter och bidra till bättre arbetsmiljö. Regeringen avser att avsätta medel för att stödja kommunerna i investeringar i tekniska lösningar såsom välfärdsteknik eller utrustning för digitala arbetsätt.

Med målet att öka nyttan av forskningen genom att bidra till att den vetenskapliga kunskap som tas fram är relevant och efterfrågad har Forte i samarbete med Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) undersökt vad socialchefer och brukar- och intresseorganisationer anser vara viktiga forskningsfrågor inom socialtjänsten, se rapporten Prioriteringar för forskning om socialtjänsten – perspektiv från brukare, policy och praktik (SBU 2018/55). Enligt rapporten var de tio mest angelägna forskningsfrågorna i socialtjänsten följande:

- Hur kan socialtjänsten arbeta med genomförande, utmönstring och införande av evidensbaserad kunskap?
- Vilka metoder kan användas för uppföljning av insatser?
- Hur kan brukares och anhörigas delaktighet utvecklas inom socialtjänsten för att förbättra situationen för brukare/klienter och socialtjänstens arbetsätt?
- Vilka är effekterna och upplevelserna när det gäller digitalisering inom socialtjänsten?
- Vilka effekter har idéburen välfärd?
- Vilka effekter har tidiga insatser (universella)?
- Vilka är framgångsfaktorerna och hindren för effektiv och fungerande samverkan?
- För vilka problem/behov saknar socialtjänsten insatser?

- Vilka effekter har befintliga och nya behandlingsmetoder/insatser för att behandla klienters/brukares behov/problem?
- Hur tillförlitliga är standardiserade bedömningsmetoder när det gäller att bedöma klienters/brukares och/eller närståendes behov?

Resultatet kommer att användas av Forte som underlag inom programmet för tillämpad välfärdsforskning och inom SBU:s verksamhet för att ta fram relevanta forskningssammanställningar.

Utredningen Framtidens socialtjänst

Utredningen Framtidens socialtjänst (S 2017:03) tillsattes av regeringen i april 2017 (dir. 2017:39), och i juli 2018 utvidgade regeringen uppdraget och förlängde utredningstiden till den 1 juni 2020 (dir. 2018:69). I april 2020 förlängde regeringen uppdraget till den 3 augusti 2020 (dir. 2020:46). Den särskilda utredaren ska göra en översyn av socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter. I uppdraget ingår att föreslå åtgärder som kan bidra till en förutsägbar, likvärdig, jämlik, jämställd och rättssäker tillgång till socialtjänsten och dess insatser. Översynen ska resultera i en lagstiftning som främjar effektiva och kunskapsbaserade insatser av god kvalitet inom befintliga ramar. Lagstiftningen ska ge utrymme för att ta till vara medarbetarnas kompetens för att utveckla verksamheten och fokusera på kärnverksamheten. De förslag som utredaren lämnar ska bidra till ökad kvalitet utan att leda till ökade kostnader för staten eller kommunerna.

Syftet med uppdraget är att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. Vidare ska socialtjänsten erbjuda behovsanpassade insatser med ett förebyggande och evidensbaserat perspektiv. Utredaren ska bl.a. se över och lämna förslag i fråga om

- tillgången till en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst
- en hållbar socialtjänst som främjar långsiktigt strukturellt förebyggande arbete och bidrar till hållbarhet samt minskar behovet av individuella insatser
- socialtjänstens uppdrag
- en kompetens- och kunskapsbaserad socialtjänst
- möjligheten för kommuner att tillgängliggöra insatser samtidigt som en jämlik, likvärdig och rättssäker socialtjänst säkerställs
- möjligheten att förenkla handläggningen utan att rättssäkerheten och kvaliteten i vården och omsorgen riskeras samt analysera konsekvenserna av en förenkling och redogöra för fördelar och nackdelar med en ändring.

Enligt tilläggsdirektivet ska bl.a. barnrättsperspektivet i socialtjänstlagen förtydligas mot bakgrund av att lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnens rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020. Utredaren ska även analysera och se över socialnämndens möjlighet att delegera beslutanderätt i ärenden som rör lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser

om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) i enlighet med 10 kap. 4 § SoL, men även socialnämndens delegationsmöjlighet i andra avseenden.

I delbetänkandet Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst (SOU 2018:32) redogjorde utredningen för kunskaper om och möjligheter med att arbeta förebyggande samt för de bedömningar som ligger till grund för arbetet. Utredningen framförde i sitt betänkande bl.a. att det kommer att behövas en kombination av olika åtgärder och styrmedel för att ett förebyggande perspektiv i socialtjänsten ska bli verklighet samt att kommunen bör ta ett övergripande och aktivt ansvar för att samordna det förebyggande arbetet i kommunen och för socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen. Vidare framfördes att det finns behov av metodutveckling och metodstöd till kommunerna, bl.a. för att integrera ett förebyggande perspektiv och för samhällsekonomiska analyser, och att det finns ett stort behov av samordnad kunskapsutveckling, kunskapsspridning samt utveckling och förvaltning av evidensbaserade förebyggande metoder. Delbetänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Den sociala barn- och ungdomsvården

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 123) framgår att Socialstyrelsen har haft i uppdrag att utarbeta och upphandla uppdragsutbildningar inom högskolan för chefer inom individ- och familjeomsorg samt socialsekreterare med erfarenhet av den sociala barn- och ungdomsvården. Det övergripande målet med utbildningsåtgärderna har varit att skapa förutsättningar för ett hållbart ledarskap och en ökad personalstabilitet. Utvärderingen visar att deltagarna generellt är nöjda med respektive utbildning.

Under perioden 2016–2020 har regeringen avsatt medel för stärkt bemanning och till kompetens- och kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården (S2016/04469/FST). Medlen syftar till att stärka både verksamheten och förutsättningarna för de flickor och pojkar som befinner sig i den sociala barn- och ungdomsvården. Medlen bedöms också kunna bidra till en bättre arbetsmiljö för de kvinnor som är i majoritet bland personalen. Slutredovisningen ska lämnas till Regeringskansliet senast den 1 juni 2021. År 2018 användes omkring 60 procent av statsbidraget till att anställa fler socialsekreterare, 22 procent till att anställa administratörer och 18 procent till att anställa arbetsledare. Av kommunernas återrapporteringar framgår att satsningen bidragit till en bättre arbetssituation för personalen i verksamheterna samt kvalitetsutveckling av verksamheten. Personalen upplever en högre grad av trygghet, trivsel och minskad stress och kommuner vittnar om en stabilare personalsituation med fler tjänster, ett ökat antal tillsvidareanställningar och att det har blivit lättare att behålla personal (Stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården, redovisning av 2018 års statsbidrag, Socialstyrelsen).

Kunskapsstyrning inom socialtjänsten

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 153) anför regeringen att utveckling av kunskapsstyrningen inom socialtjänsten är en fortsatt prioriterad fråga. Utveckling av kunskapsstyrningen syftar till att den enskilde ska få vård och insatser som vilar på bästa möjliga kunskap. För att uppnå syftet krävs enligt regeringen att yrkesverksamma får tillgång till kunskap om verksamma insatser men även att beslutsfattare har tillgång till kunskap som kan vägleda inför beslut om t.ex. utveckling och effektivisering av verksamheterna. Det handlar t.ex. om kompetensutveckling av personal, ökad kunskap om förebyggande insatser och införande av effektiva arbetsätt.

Socialstyrelsen har fått ökade anslag för att under 2020 ytterligare utveckla Kunskapsguiden.se, en nationell webbplats som samlar bästa tillgängliga kunskap samt stöd och vägledning. Professionen erbjuds också 25 webbutbildningar och länkar till ytterligare 23 utbildningar. Kunskapsguiden har i dag ca 85 000 användare i snitt per månad.

Granskning av regelverk

I skrivelse 2019/20:61 redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser från rapporten Ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS (RiR 2019:23). Av rapporten framgår att regeringen avser att se över om ej verkställda gynnande domar ska omfattas av kommunernas rapporteringsskyldighet, men när det gäller rekommendationen att se över tidsgränsen för när kommunerna ska rapportera ett ej verkställt beslut görs bedömningen att tidsintervallet mellan beslut och rapporteringsskyldighet inte bör utökas. Utskottet föreslog att skrivelsen skulle läggas till handlingarna (2019/20:SoU14). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2019/20:216).

Forskning inom socialtjänstens områden

Forte har inrättat ett tioårigt nationellt forskningsprogram om tillämpad välfärdsforskning inklusive forskarskolor. Utbildning av strategiskt viktiga funktioner som verksamhetsutvecklare och beslutsfattare i att värdera och använda forskning inom socialt arbete förväntas också bidra till att stärka genomslaget för den praktisknära forskningen.

Satsning på digital utveckling

I februari 2020 framfördes i ett pressmeddelande att regeringen tillsammans med SKR antagit en ny strategi för genomförande av Vision e-hälsa 2025. Medel har avsatts för att stärka den digitala utvecklingen inom hälso- och sjukvård, äldreomsorg och socialtjänst under 2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete, socialtjänstens arbete med barn och unga, socialsekreterarens kompetens och ansvar samt förändringar i socialtjänstlagen behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:188 och 189).

Motionsyrkanden om att stärka avhoppbarverksamheten och samverkan mellan berörda myndigheter och civilsamhället behandlades senast i betänkande 2017/18:JuU13. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:192).

Utskottets ställningstagande

Socialtjänsten utgör en central del i den svenska välfärdspolitiken och ska främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet samtidigt som hänsyn tas till människans ansvar för sin och andras sociala situation.

När det gäller motionsyrkanden om att utveckla och förbättra socialtjänstens arbete vill utskottet påminna om den pågående utredningen Framtidens socialtjänst, vars utredningstid förlängts till den 3 augusti 2020. Utredningen ska se över socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter och i uppdraget ingår att föreslå åtgärder som kan bidra till en förutsägbar, likvärdig, jämlik, jämställd och rättssäker tillgång till socialtjänsten och dess insatser.

I delbetänkandet Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst redogjorde utredningen för kunskaper om och möjligheter med att arbeta förebyggande samt för de bedömningar som ligger till grund för arbetet. Där framfördes att det finns ett stort behov av samordnad kunskapsutveckling, kunskapsspridning samt utveckling och förvaltning av evidensbaserade förebyggande metoder. Utskottet följer frågan men mot bakgrund av det omfattande arbete som pågår anser inte utskottet att det är nödvändigt att ta några initiativ med anledning av förslaget i det aktuella motionsyrkandet. Därmed avstyrks motion 2019/20:2828 (M) yrkande 26.

I motion 2019/20:2828 (M) yrkande 27 föreslår motionärerna att Forte ska ges i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av socialtjänstens förebyggande arbete. Även här anser utskottet att utredningen Framtidens socialtjänst bör inväntas och att utskottet inte bör ta initiativ till förändringar av socialtjänstens arbete. Därmed avstyrks motion 2019/20:2828 (M) yrkande 27.

Utskottet noterar att medel har avsatts för att stärka bemanningen samt till kompetens- och kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården. Utskottet är inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2019/20:2828 (M) yrkande 28, där motionärerna föreslår ett tillkännagivande om inrättandet av ett nationellt kunskapscentrum med

fokus på förebyggande arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården. Motionen avstyrks.

När det gäller övriga motionsyrkanden om socialtjänstens arbete vill utskottet återigen påminna om utredningen Framtidens socialtjänst. Utskottet ser positivt på det arbetet och finner inga skäl att vidta åtgärder med anledning av motionerna 2019/20:203 (C) yrkande 10, 2019/20:821 (SD) yrkande 9, 2019/20:939 (S), 2019/20:2239 (M) yrkandena 1–3, 2019/20:2828 (M) yrkande 29, 2019/20:3071 (L) samt 2019/20:3352 (L) yrkande 3. Motionerna avstyrks.

Enligt socialtjänstlagen ska barnets bästa särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vårdinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Utskottet vill påminna om att FN:s barnkonvention sedan den 1 januari 2020 är lag i Sverige. Mot bakgrund av detta ska barnrättsperspektivet i socialtjänstlagen förtydligas enligt tilläggsdirektivet till utredningen Framtidens socialtjänst. Utskottet anser att utredningens arbete bör inväntas även i detta fall. Därmed avstyrks motionerna 2019/20:3249 (C) yrkande 5 och 2019/20:3253 (C) yrkande 20.

Översynen av socialtjänsten ska resultera i en lagstiftning som främjar effektiva och kunskapsbaserade insatser av god kvalitet inom befintliga ramar. Vidare ska lagstiftningen ge utrymme för att ta till vara medarbetarnas kompetens för att utveckla verksamheten och fokusera på kärnverksamheten. Utredningen ska även lämna förslag om en kompetens- och kunskapsbaserad socialtjänst. Utskottet vill inte föregå utredningens slutsatser och anser därmed att motionerna 2019/20:2828 (M) yrkande 32 och 2019/20:2925 (M) yrkande 5 bör avslås.

Med hänvisning till översynen avstyrks även motionerna 2019/20:2925 (M) yrkande 4 och 2019/20:2925 (M) yrkande 6.

Utskottet är inte heller berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2019/20:821 (SD) yrkandena 1–6, 2019/20:824 (SD) yrkande 4, 2019/20:2828 (M) yrkande 30 och 2019/20:2925 (M) yrkandena 2, 3, 8 och 9 som handlar om kompetens och kvalitet inom socialtjänsten.

Inom ramen för tillsyn lämnar Inspektionen för vård och omsorg råd och ger vägledning, kontrollerar att brister och missförhållanden avhjälps, förmedlar kunskap och erfarenheter som man får genom tillsynen samt informerar och ger råd till allmänheten. Utskottet vill påminna om att en verksamhet beviljas tillstånd endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet och om sökanden bedöms som lämplig. Utskottet anser inte att motionsyrkandet om stärkt tillsyn och uppföljning av socialtjänsten ger riksdagen tillräckliga skäl att ta initiativ. Motion 2019/20:2925 (M) yrkande 15 avstyrks.

Som utskottet redan nämnt vill utskottet med hänvisning till pågående arbete med att se över socialtjänstlagen avvakta resultatet av utredningens arbete. Vidare delar utskottet regeringens bedömning i skrivelse 2019/20:61 Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS, dvs. att tidsintervallet mellan beslut och

kommunernas rapporteringsskyldighet vid ej verkställt beslut inte bör utökas. Motionerna 2019/20:932 (S), 2019/20:1903 (M) yrkandena 2 och 3 samt 2019/20:2925 (M) yrkande 10 bör därmed avslås.

När det gäller frågan om digitalisering av socialtjänsten delar utskottet åsikten att samverkan kring digitalisering kommer att förändra förutsättningarna för att bedriva socialtjänst. Utskottet välkomnar både digitaliseringens möjligheter och att medel avsatts för att stärka den digitala utvecklingen inom socialtjänsten. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta initiativ med anledning av motion 2019/20:2925 (M) yrkande 13. Motionen avslås.

Av samma skäl anser utskottet att inga initiativ bör tas med anledning av motionsyrkandet om framtagande av en sammanhållen digital struktur. Därmed avstyrks motion 2019/20:2925 (M) yrkande 14.

Av socialtjänstlagen framgår att kommunen får samverka med både regionen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för att inom ramen för socialtjänstens uppgifter uppnå en effektivare användning av resurser. Vidare är Rådet för styrning med kunskap ett forum för samverkan kring strategiska frågor om bl.a. kunskapsutveckling. Utskottet noterar att det i delbetänkandet Ju förr desto bättre (2018:32) framfördes att kommunen bör ta ett övergripande och aktivt ansvar för att samordna det förebyggande arbetet men att det finns behov av samordnad kunskapsutveckling och kunskapsspridning. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet. Motionerna 2019/20:821 (SD) yrkande 10 och 2019/20:2925 (M) yrkande 11 avstyrks.

Bistånd och försörjningsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. prestationskrav och begränsningar av rätten till försörjningsstöd, barns ekonomiska behov, riksnormen för försörjningsstöd samt ekonomiskt bistånd och jämlikhet.

Jämför reservation 19 (M, SD), 20 (V), 21 (M, SD), 22 (V), 23 (M), 24 (C), 25 (V), 26 (C, L), 27 (SD) och 28 (V).

Motionerna

Prestationskrav och begränsningar av rätten till försörjningsstöd

I partimotion 2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om att oanmälda hembesök hos personer med försörjningsstöd ska tillåtas.

I motion 2019/20:2442 av Jan Ericson och Ellen Juntti (båda M) föreslås ett tillkännagivande om en begränsning av försörjningsstöd och bidrag till den som inte är svensk medborgare.

Barns ekonomiska behov

I kommittémotion 2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att bistånd bör bedömas utifrån barns behov. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att barn bör garanteras ekonomisk trygghet.

Riksnormen för försörjningsstöd

I partimotion 2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att riksnormen är det enda som får prövas i försörjningsstödet.

I kommittémotion 2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att socialbidragsnormen bör ses över.

Ekonomiskt bistånd och jämlikhet

I kommittémotion 2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att försörjningsstödet till ett hushåll bör delas och betalas ut till samtliga vuxna i hushållet.

I kommittémotion 2019/20:3250 av Solveig Zander m.fl. (C) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att se över nivåerna för och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp för äldre i syfte att minska de stora skillnaderna mellan kommuner.

I kommittémotion 2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 25 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att skapa ett jämställt försörjningsstöd.

I kommittémotion 2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 5 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning av det ekonomiska biståndet med målet om ökad jämlikhet.

Övriga frågor om ekonomiskt bistånd och jämlikhet

I kommittémotion 2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 39 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att genomföra en översyn av skillnader i nivåer och innehåll i försörjningsstödet samt av vårdavgifter och kostnader för hjälpmedel, i syfte att ta fram gemensamma riktlinjer för att minska de geografiska ojämlikheterna.

Övriga frågor om försörjningsstöd

I kommittémotion 2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att utreda och se över vad man kan göra åt att skillnaden mellan bidrag och lön i vissa fall kan vara mycket liten. Vidare föreslås i yrkande 15 ett tillkännagivande om att verka för att regelverket för försörjningsstöd vid deltidsarbete ses över.

I kommittémotion 2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att beräkningen av inkomster som påverkar nivån på försörjningsstödet bör ses över.

I motion 2019/20:1945 av Lars Beckman (M) föreslås ett tillkännagivande om att vidta åtgärder för att minska den andel av befolkningen som är beroende av försörjningsstöd.

Gällande rätt och viss rättspraxis

Lagen om FN:s konvention om barnets rättigheter

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter ska artiklarna 1–42 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag.

Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.

Socialtjänstlagen

Enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.

Enligt 2 a kap. 1 § SoL är det den kommun där den enskilde vistas som ansvarar för stöd och hjälp.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på något annat sätt har enligt 4 kap. 1 § första stycket SoL rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Enligt andra stycket samma bestämmelse gäller att den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde enligt andra stycket samma bestämmelse rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Enligt 4 kap. 1 b § SoL ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd för den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd (särskild beräkningsregel). Denna regel gäller under två år. Försörjningsstöd lämnas enligt 4 kap. 3 § SoL för skäliga kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Skäliga kostnader enligt första stycket 1 ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion. Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl ska socialnämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta.

Enligt 5 kap. 1 § ska socialnämnden bl.a.

1. verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden
2. i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga
3. bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa.

Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd

I Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1) ges rekommendationer till stöd för bedömningen i vissa fall av den enskildes rätt till ekonomiskt bistånd enligt SoL. I de allmänna råden finns rekommendationer om riksnormen (s. 1) och exempel på kostnader som kan ingå när det gäller livsföring i övrigt (s. 4 f.).

När det gäller bedömningen av behovet av ekonomiskt bistånd framgår det vidare av de allmänna råden att socialnämnden bör räkna med hushållets samtliga faktiska inkomster. Vissa faktiska inkomster bör socialnämnden dock i regel inte räkna med, såsom skadestånd som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust (s. 20). Socialnämnden bör dock i regel räkna med försäkringsersättningar och skadestånd som kompenserar den enskilde för förlust av egendom som kunnat tillgodose hushållets behov genom att avyttras.

Bakgrund och pågående arbete

Kunskap om ekonomiskt bistånd

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 122 f.) anför regeringen att den nationella webbplatsen Kunskapsguiden fortsätter att utvecklas. Sedan 2011 ansvarar Socialstyrelsen för att tillsammans med andra myndigheter och aktörer samla kunskap inom bl.a. ekonomiskt bistånd. Enligt regeringen underlättar Kunskapsguiden kunskapsstyrning, kunskapsspridning och kunskapsinhämtning. Vidare anføres att samverkan med Arbetsförmedlingen är viktig för att öka kvinnors och mäns möjligheter att få rätt insatser.

För att ge enskilda individer tillgång till ett likvärdigt, jämlikt och jämställt stöd från den kommunala individ- och familjeomsorgen oavsett var de bor i landet och för att stärka kvaliteten i verksamheten anføres i

budgetpropositionen (utg.omr. 9 s. 121) att följande indikatorer används för att följa utvecklingen:

- antal mottagare och utbetalningar av ekonomiskt bistånd
- andel av biståndsmottagare som är långvariga mottagare
- andel kommuner som har en aktuell överenskommelse om samverkan med Arbetsförmedlingen.

Övergång från försörjningsstöd

I regleringsbrevet för 2020 fick Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram, sammanställa och sprida exempel på arbetsätt och insatser som erbjuds av vissa kommuner och som riktas till föräldralediga kvinnor och män som tar emot försörjningsstöd i syfte att förbereda dem för att kunna stå till arbetsmarknadens förfogande efter föräldraledigheten. Vidare framförs att det är viktigt att både kvinnor och män möts av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 30 september 2020.

I januari 2019 överlämnade Arbetsmarknadsutredningen sitt slutbetänkande Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad (SOU 2019:3). Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen ska samverka med kommunerna för att underlätta övergången från arbetslöshet till arbetsliv och för att öka möjligheterna till egen försörjning för personer som uppbär försörjningsstöd. Vidare föreslås att kommunens insatser ska syfta till att undanröja arbetshinder av sociala skäl för personer som får försörjningsstöd, medan Arbetsförmedlingen ska ansvara för och tillgodose och erbjuda arbetsmarknadspolitiskt stöd.

Statistik om ekonomiskt bistånd

Socialstyrelsen publicerar årligen Ekonomiskt bistånd – årsstatistik, som är en rapport som redovisar antalet biståndsmottagare och biståndshushåll samt utbetalat ekonomiskt bistånd uppdelat efter olika bakgrundsfaktorer som kön, ålder, hushållstyp och kommun. Rapporten ingår i Sveriges officiella statistik. Socialstyrelsen publicerar även årligen Försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd, en rapport som bl.a. redovisar ändamålen med utbetalda belopp samt försörjningshinder för biståndsmottagare. Statistiken publiceras i september.

Interpellationssvar om hembesök

I svaret på en interpellation om felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd (ip. 2019/20:215) anförde statsrådet Lena Hallengren den 14 januari 2020 bl.a. följande:

Så till frågan om hembesök. Socialtjänsten kan i vissa ärenden ha ett befogat intresse av att göra hembesök hos en biståndssökande. Sådana hembesök bör dock med hänvisning till den personliga integriteten göras

med försiktighet och i sådana fall då de är nödvändiga för att få ett tillfredsställande underlag för prövning av personens ansökan om ekonomiskt bistånd. Att generellt utvidga lagstiftningen till att göra systematiska och oanmälda hembesök så som interpellanten önskar är dock förenat med svåra avvägningar, och frågan är inte okomplicerad. För närvarande bedömer jag att socialtjänsten har väl avvägda befogenheter för att kontrollera den enskildes rätt till bistånd och att samverka med andra myndigheter för att beivra bidragsbrott.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om begränsningar i rätten till försörjningsstöd, prestationskrav och bidragstak behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2018/19:187).

Utskottets ställningstagande

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning. Genom biståndet tillförsäkras den enskilde en skälig levnadsnivå. Utskottet delar statsrådets uppfattning att oanmälda hembesök till biståndssökande är en komplicerad fråga och är inte berett att föreslå någon åtgärd. Utskottet ser heller ingen anledning att ta initiativ om begränsning av försörjningsstöd och bidrag till den som inte är svensk medborgare. Motionerna 2019/20:2442 (M) och 2019/20:2833 (M) yrkande 19 avstyrks.

Som utskottet redan har påpekat tillförsäkras den enskilde en skälig levnadsnivå genom biståndet. Om det finns särskilda skäl ska socialnämnden beräkna kostnader till en högre nivå än den riksnorm som gäller för riket. Socialnämnden ska bl.a. verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden, främja en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga och förhindra att barn och unga far illa. Med det anförda finner utskottet inte skäl att nu vidta någon åtgärd med anledning av motion 2019/20:744 (V) yrkandena 1 och 2. Motionen avstyrks.

När det gäller motionsyrkanden om riksnormen för försörjningsstöd noterar utskottet att riksnormen beräknas på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion. Vid särskilda skäl ska kostnaderna beräknas till en högre nivå och de får också beräknas till en lägre nivå. Mot bakgrund av det befintliga regelverket och Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd anser inte utskottet att det är nödvändigt att ta några initiativ med anledning av förslagen i de aktuella motionsyrkandena. Därmed avstyrks motionerna 2019/20:744 (V) yrkande 3 och 2019/20:2833 (M) yrkande 18.

Utskottet vill påminna om att olika indikatorer används för att följa utvecklingen av ekonomiskt bistånd så att individer ges tillgång till ett jämlikt och jämställt stöd, oavsett var de bor i landet. Utskottet ser positivt på att webbplatsen Kunskapsguiden som samlar kunskap om ekonomiskt bistånd

fortsätter att utvecklas. Utskottet anser att det inte är nödvändigt att ta några initiativ med anledning av förslagen i motionerna 2019/20:744 (V) yrkande 5, 2019/20:3189 (M) yrkande 7, 2019/20:3250 (C) yrkande 18 och 2019/20:3253 (C) yrkande 25. Yrkandena bör avslås.

Utskottet anser inte heller att motion 2019/20:3253 (C) yrkande 39 om gemensamma riktlinjer för att minska de geografiska ojämlikheterna ger riksdagen tillräckliga skäl att ta något initiativ. Motionen avstyrks.

När det gäller motionsyrkandena om skillnaden mellan bidrag och lön samt regelverket för försörjningsstöd vid deltidsarbete vill utskottet påminna om att kommunerna enligt socialtjänstlagen ansvarar för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver och att de tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Vid anställning undantas 25 procent av inkomsterna vid bedömningen av rätten till bistånd för den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd. När det gäller ett motionsyrkande om att vidta åtgärder för att minska den andel av befolkningen som är beroende av försörjningsstöd kan utskottet konstatera att Socialstyrelsen har i uppdrag att sprida exempel på arbetssätt och insatser som erbjuds av vissa kommuner och som riktas till föräldralediga kvinnor och män som tar emot försörjningsstöd i syfte att förbereda dem för att kunna stå till arbetsmarknadens förfogande efter föräldraledigheten. Utskottet är inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2019/20:744 (V) yrkande 4, 2019/20:821 (SD) yrkandena 14 och 15 samt 2019/20:1945 (M).

Utsatta EU-medborgare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utsatta EU-medborgare.
Jämför reservation 29 (V).

Motionerna

Rättslig status

I partimotion 2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör tydliggöra den rättsliga statusen för utsatta EU-medborgare som lever i Sverige längre än tre månader, med utgångspunkt i de människorättskonventioner som Sverige är bundet av.

Nationell samordning av insatser

I partimotion 2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag för att stärka det statliga ansvaret och den regionala samordningen för utsatta EU-medborgare i syfte att minska belastningen på kommunerna och få dem att ta sitt ansvar.

I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om nationellt ansvar för utsatta EU-medborgares boende och undersöka möjligheterna att på sikt införa ett statligt anslag som kommunerna kan söka pengar från för att ordna boenden åt de mest utsatta, inklusive hemlösa EU-medborgare. Vidare föreslås i yrkande 10 ett tillkännagivande om att regeringen bör formulera om uppdragsbeskrivningen för nästa nationella samordnare så att uppdraget syftar till att minska utsattheten och fattigdomen hos utsatta EU-medborgare, med ett tydligt människorättsperspektiv.

Bistånd till utsatta EU-medborgare

I partimotion 2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 8 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör se över rätten till socialt bistånd för människor som de facto uppehåller sig i Sverige och inte endast är på genomresa, enligt de konventioner som Sverige är bundet av.

Sveriges samarbete med andra länder

I partimotion 2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med en ny strategi för samarbetet med Rumänien och Bulgarien som tar itu med fattigdom, diskriminering och antiziganism och stärker romers egenmakt.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), nedan förkortat SoL, svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt 4 kap. 1 § SoL rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Vidare har den enskilde om det finns godtagbara skäl rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå, och biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Av 3 kap. 1 § SoL framgår att socialnämnden har till uppgift att bl.a. genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden och svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Socialnämnden ska enligt 3 kap. 4 § SoL i den uppsökande verksamheten upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp.

Socialstyrelsens vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare

Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag utvecklat stödet för socialtjänsten i mötet med EU/EES-medborgare som vistas i Sverige utan uppehållsrätt: Socialstyrelsen publicerade i april 2017 en vägledning i syfte att bidra till ett rättssäkert och likvärdigt förhållningsätt och stöd i hela landet, Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare (Socialstyrelsen 2017). Vägledningen innehåller information om EU/EES-medborgares rätt till socialt bistånd, socialtjänstens möjligheter och ansvar i mötet med EU/EES-medborgare i utsatta förhållanden och socialtjänstens ansvar för barn och unga.

Av Socialstyrelsens vägledning framgår att den fria rörligheten inom EU/EES har inneburit att socialtjänsten vid handläggning av ärenden och utformning av insatser måste bedöma på vilken laglig grund den enskilde vistas i Sverige. För att ha rätt till socialt bistånd som inte är akut krävs som regel att EU/EES-medborgare kan visa att de har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt i landet.

Vidare konstateras att EU-rättens likabehandlingsprincip innebär att en EU/EES-medborgare som bedömts ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till bistånd på samma villkor som svenska medborgare. Principen om likabehandling innebär dock även att socialtjänsten kan ställa samma krav på biståndssökande EU/EES-medborgare som på svenska medborgare, exempelvis vad gäller skyldigheten att efter förmåga bidra till sin egen försörjning och vara arbetssökande.

Det framgår även att EU/EES-medborgare som bedöms sakna uppehållsrätt i Sverige, t.ex. personer som sökt sig till Sverige utan att ha realistiska möjligheter att göra sig gällande på den svenska arbetsmarknaden och som måste tigga för att klara sin försörjning, bara har rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation. Om ansökan om bistånd involverar barn ska, i enlighet med barnkonventionen och 1 kap. 2 § SoL, principen om barnets bästa beaktas vid bedömningen.

Bakgrund och pågående arbete

I april 2016 fick Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag av regeringen att under åren 2016–2017 utveckla samverkan och samordna det arbete som bedrivs när det gäller medborgare inom EU/EES som vistas tillfälligt i Sverige utan uppehållsrätt (S2016/00724/FST och S2016/02758/FST (delvis)). Uppdraget innebar att

- stärka samverkan och samordningen mellan statliga myndigheter, kommuner, det civila samhället och andra relevanta aktörer som möter målgruppen
- utarbeta metodstöd och genomföra kompetensutvecklingsinsatser riktade till de samverkande aktörerna

- inrätta en rådgivande servicefunktion riktad till kommuner och andra aktörer i frågor om hur arbetet och samverkan kan bedrivas på ett ändamålsenligt och likformigt sätt.

Länsstyrelsen i Stockholms län har tillsatt en samordnare för uppdraget och lanserade våren 2017 webbplatsen eumedborgareisverige.se. Webbplatsen är en gemensam plattform mellan flera myndigheter och representanter för SKR och innehåller information om relevant lagstiftning och om rättigheter för och stöd till EU-medborgare som befinner sig i Sverige. Webbplatsen syftar till att stärka samverkan och bidra till ett rättssäkert och mer likvärdigt arbetssätt i landet.

I oktober 2017 beslutade regeringen att förlänga uppdraget till Länsstyrelsen i Stockholms län (82016/02758/FST (delvis)). Länsstyrelsen skulle fortsätta att utveckla samverkan och samordna arbetet mellan statliga myndigheter, kommuner och det civila samhället i fråga om utsatta EU/EES-medborgare under 2018–2019. En ny del i uppdraget var att länsstyrelsen även skulle främja och underlätta samverkan på lokal nivå mellan Sverige och hemländerna genom att upprätta kontaktnät och genom att ge information och rådgivning. Uppdraget slutredovisades i januari 2020 i rapporten Uppdrag om nationell samordning avseende utsatta EU/EES-medborgare som saknar uppehållsrätt i Sverige. I rapporten framhåller Länsstyrelsen i Stockholm att det är svårt att inhämta en nationell lägesbild om utsatta EU/EES-medborgare eftersom målgruppen ofta lever utanför flera av samhällets olika skyddsnet där de vistas tillfälligt i Sverige. Lägesbilder har inhämtats från flera aktörer, bl.a. SKR, Arbetsmiljöverket, kommuner och vårdgivare, Kronofogdemyndigheten, länsstyrelserna, Polismyndigheten, Skatteverket, civila samhällsorganisationer och näringslivet. Aktörerna efterfrågar tydligare nationella riktlinjer och vägledning om bl.a. tillståndslösa, samordningsnummer och socialt bistånd. Vidare framförs att det finns en stor vilja och goda möjligheter för fortsatt samverkan nationellt och på lokal nivå med hemländerna.

Av länsstyrelsernas regleringsbrev för 2020 framgår att alla länsstyrelser ska ansvara för regionala kompetensutvecklingsinsatser i frågor som rör utsatta EU/EES-medborgare, riktade mot myndigheter, kommuner och de av det civila samhällets organisationer som möter målgruppen. Kompetensutvecklingsinsatserna ska utgå från regionala behov och baseras på kunskapsstöd från statliga myndigheter samt den kunskap och information som sammanställts av den nationella samordningen vid länsstyrelsen i Stockholms län 2016–2019. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2021.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 138) framhålls att Sverige har ett samförståndsavtal med Rumänien och Bulgarien på områdena barnrätt, jämställdhet och social välfärd/trygghet. Avtalen syftar till att utbyta erfarenheter och goda exempel mellan länderna och underlätta samarbete mellan civilsamhällsorganisationer i respektive land.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om utsatta EU-medborgare behandlades senast i betänkande 2017/18:SoU13 Socialtjänstfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:188 och 189).

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om åtgärder för utsatta EU-medborgare i Sverige påminner utskottet om att varje kommun svarar för socialtjänsten i sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Utskottet noterar att det i fråga om den rättsliga statusen och socialt bistånd för utsatta EU-medborgare som lever i Sverige längre än tre månader framgår av Socialstyrelsens vägledning att socialtjänsten vid handläggning av ärenden och utformning av insatser måste bedöma på vilken laglig grund den enskilde vistas i Sverige. För att ha rätt till socialt bistånd som inte är akut krävs som regel att EU/EES-medborgare kan visa att de har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt i landet. Utskottet finner inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2019/20:2578 (V) yrkandena 1 och 8.

Utskottet noterar att Länsstyrelsen i Stockholms län har slutredovisat sitt uppdrag om att utveckla samverkan och samordna det arbete som bedrivs när det gäller medborgare inom EU/EES som vistas tillfälligt i Sverige utan uppehållsrätt. Vidare ansvarar alla länsstyrelser för regionala kompetensutvecklingsinsatser i frågor som rör utsatta EU/EES-medborgare, riktade mot myndigheter, kommuner och de av det civila samhällets organisationer som möter målgruppen. Genom Sveriges samförståndsavtal med Rumänien och Bulgarien bedömer utskottet att samarbetet mellan civilsamhällesorganisationer i respektive land underlättas.

Med hänvisning till vad som ovan anförts anser utskottet inte att riksdagen bör ta något initiativ. Motion 2019/20:2578 (V) yrkandena 2, 4, 10 och 12 avstyrks.

Hemlöshet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först och tillkännager detta för regeringen. Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om hemlöshet.

Jämför reservation 30 (S, C, MP), 31 (V) och 32 (M, SD, KD).

Motionerna

Expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först

I partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 92 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att det bör inrättas en nationell expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först och bistå kommunerna i deras arbete med att införa Bostad först.

Hemlöshet i övrigt

I partimotion 2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska ta fram en nationell handlingsplan mot hemlöshet med en nollvision för hemlösheten.

I partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 91 föreslås ett tillkännagivande om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att utarbeta regler för hur Bostad först ska vara den primära insatsen för hemlösa/bostadslösa personer med samtidig beroendesjukdom.

I motion 2019/20:1157 av Thomas Morell och Mikael Strandman (båda SD) föreslås ett tillkännagivande om insatser för äldre hemlösa.

I motion 2019/20:2455 av Emma Hult (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att ta ett nationellt ansvar för att minska hemlösheten. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att boendemodellen Bostad först ska utökas kraftigt och att tillskapandet av en statlig bostadsstiftelse bör ses över. I yrkande 6 föreslår motionären ett tillkännagivande om behovet av tillförlitlig statistik som tydligt visar på hur situationen för hemlösa utvecklas över tid och att statistiken bör tas fram med tätare mellanrum.

Gällande rätt

Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 1 § socialtjänstlagen [2001:453], nedan förkortad SoL). I 2 a kap. 1 § framgår att den kommun där den enskilde vistas ansvarar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 §, om inte annat följer av 3–5 §§.

Bakgrund och pågående arbete

Regeringen anger i 2020 års budgetproposition (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 138) att den gett Socialstyrelsen i uppdrag att fördela 25 miljoner kronor årligen under perioden 2018–2021 till de kommuner som har flest personer i akut hemlöshet enligt Socialstyrelsens kartläggning av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2017.

Regeringen rapporterar vidare att den avsatt 120 miljoner kronor årligen under samma period och gett Kammarkollegiet i uppdrag att betala ut medel till svenska Rädda Barnen, Stockholms stadsmission, Svenska Röda Korset, Svenska kyrkan, Skånes stadsmission och Göteborgs räddningsmission med syftet att stärka de ideella organisationernas insatser mot hemlöshet bland unga vuxna. Medlen ska användas till åtgärder mot hemlöshet bland unga vuxna där psykisk ohälsa kan vara en bidragande orsak till hemlösheten.

I svaret på en skriftlig fråga om en ny hemlöshetsstrategi (fr. 2018/19:537) anförde statsrådet Lena Hallengren bl.a. följande:

Hemlöshet är både en social fråga och en fråga om det faktiska utbudet av bostäder ... Utifrån socialtjänstlagen har kommunen skyldighet att tillhandahålla bostäder till särskilt utsatta grupper och har det yttersta ansvaret för att personer som bor i kommunen får den hjälp och det stöd som de behöver. Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag genomfört en nationell kartläggning av hemlöshetens omfattning och karaktär 2017. Kartläggningen kan utgöra en del i underlag för kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningen.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om insatser för hemlösa och Bostad först-modellen behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2018/19:187).

Ett motionsyrkande om att utreda en statlig bostadsstiftelse behandlades i betänkande 2018/19:CU11 Bostadspolitik. Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:77).

Utskottets ställningstagande

Varje kommun har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Utskottet ser positivt på både Socialstyrelsens och Kammarkollegiets uppdrag att fördela medel till kommuner och civilsamhället för att stärka insatser mot hemlösheten. I detta sammanhang vill utskottet framhålla den metod som kallas Bostad först. Metoden tar sin utgångspunkt i att det första, och ibland det enda, en hemlös behöver är ett eget boende. De krav som ska ställas ska vara desamma som för andra hyresgäster, dvs. att betala hyran, att sköta sin lägenhet och att inte störa sina grannar.

Av nu anförda skäl anser utskottet att regeringen bör inrätta en nationell expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först och bistå kommunerna i deras arbete.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet nu anfört och tillkännager detta för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motion 2019/20:3293 (KD) yrkande 92.

Utskottet finner inte skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2019/20:1157 (SD), 2019/20:2455 (MP) yrkandena 1, 5 och 6, 2019/20:2578 (V) yrkande 3 och 2019/20:3293 (KD) yrkande 91. Motionerna avstyrks.

Missbruksvården

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om insatser och stöd för medberoende eller anhöriga och missbruksvården i övrigt.

Jämför reservation 33 (SD, L) och 34 (L).

Motionerna

Insatser och stöd för medberoende eller anhöriga

I kommittémotion 2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att beroendevården ska erbjuda insatser och stöd för medberoende, t.ex. anhöriga.

I motion 2019/20:2931 Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att fler kommuner inför stödprogram till vuxna anhöriga till en person med missbruksproblem. Ett liknande yrkande framförs i motion 2019/20:3227 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 3.

I motion 2019/20:1601 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att stärka stödinsatser för anhöriga till missbrukare.

Missbruksvården i övrigt

I kommittémotion 2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om intensiva insatser i hemmet till ungdomar som utvecklat ett missbruk. Vidare föreslås i yrkande 9 ett tillkännagivande om vikten av insatser också utan föregående biståndsprövning från socialtjänstens sida. För ungdomar som utvecklat ett missbruk behöver behandling och stöd finnas lättillgängligt och erbjudas omedelbart och utan föregående biståndsbedömning. I yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att

barnfamiljer där det förekommer missbruk ska ha rätt till familjestöd från socialtjänsten.

I motion 2019/20:931 av Roza Güclü Hedin (S) föreslår motionären ett tillkännagivande om att se över hur kommunerna kan ges bästa möjliga förutsättningar att bedriva en kvalitativ och resultatutvärderad missbruksvård.

I motion 2019/20:2305 av Ida Karkiaainen m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att verka för en mer jämlik beroendevård.

I motion 2019/20:2931 Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att mer och bättre stöd måste ges till personer oavsett missbruk. Ett liknande tillkännagivande framförs i motion 2019/20:3227 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 2.

I motion 2019/20:1975 av Joar Forssell (L) yrkande 2 föreslår motionären ett tillkännagivande om insatser för att få hjälp och stöd utan krav på nykterhet eller drogfrihet.

Gällande rätt

Socialnämnden ska enligt 3 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Vidare ska socialnämnden genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns.

Av 5 kap. 1 § 4 SoL framgår att socialnämnden aktivt ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och unga av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel.

Enligt 5 kap. 9 § SoL ska socialnämnden aktivt sörja för att den enskilda missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden ska i samförstånd med den enskilde planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs. Enligt 9 a § samma kapitel ska kommunen ingå en överenskommelse med regionen om ett samarbete i fråga om personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopningsmedel eller spel om pengar. Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen. Syftet med bestämmelserna är att regionerna och kommunerna bättre ska kunna tillgodose de aktuella gruppernas behov av vård, stöd och behandling (prop. 2012/13:77, bet. 2012/13:SoU18, rskr. 2012/13:221).

Nationella riktlinjer

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende – Stöd för styrning och ledning (2019) ska stimulera användandet av vetenskapligt utvärderade och effektiva åtgärder samt vara ett underlag för

öppna och systematiska prioriteringar inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Riktlinjerna innehåller rekommendationer om vård och stöd vid missbruk och beroende och omfattar följande områden: bedömningsinstrument, medicinska tester, läkemedelsbehandling, psykologisk och psykosocial behandling, sociala stödinsatser, behandling vid samsjuklighet och behandling av ungdomar med alkohol- eller narkotikaproblem.

Syftet med rekommendationerna är att ge vägledning för beslut på gruppnivå. Behandling och stöd ska alltid anpassas till individens särskilda förutsättningar och önskemål. Riktlinjerna innehåller också bedömningar av de centrala rekommendationernas ekonomiska och organisatoriska konsekvenser samt nationella indikatorer. Indikatorerna är till för att följa upp tillämpningen av riktlinjerna och att möjliggöra kvalitetsjämförelser av vården av personer med missbruk och beroende.

Bakgrund och pågående arbete

En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020

I skrivelse 2015/16:86 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken redogjorde regeringen för strategin för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT-politiken) för perioden 2016–2020. Regeringen redogjorde för nya steg för att öka aktiviteten inom området och för att bidra till regeringens mål om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Det övergripande målet för strategin är ”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk”. Strategin innehåller vidare sex mål som tillsammans ska bidra till att uppnå det övergripande målet.

I skrivelsen beskriver regeringen även hur strategin ska genomföras, samordnas och följas upp. På regional och lokal nivå har kommuner och regioner huvudansvaret för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet, förskolan och skolan, alkohol- och tobakstillsynen, socialtjänsten, missbruks- och beroendevården, behandling och rehabilitering. Vidare har Folkhälsomyndigheten i uppdrag att stödja genomförandet av ANDT-strategin och bidra till genomförandet, bl.a. genom olika former av kunskapsstöd. Folkhälsomyndigheten ansvarar även för den samlade uppföljningen av ANDT-strategin.

Sedan 2008 finns ett nationellt råd för ANDT-frågor som utgörs av berörda myndigheter, organisationer, forskare och Sveriges Kommuner och Regioner. Rådet är ett forum för dialog mellan regeringen och berörda myndigheter och organisationer.

Förnyad ANDT-strategi

2020 är ANDT-strategins sista år och i maj 2020 lämnade Folkhälsomyndigheten en samlad uppföljning till Regeringskansliet. Denna uppföljning ska utgöra ett underlag för utformningen av den fortsatta ANDT-politiken och en förnyad strategi. Den förnyade inriktningen kommer att gälla från 2021. Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 101) att en mycket positiv utveckling har konstaterats vad gäller användning av tobak de senaste åren. Även alkoholområdet har utvecklats på flera sätt i rätt riktning. När det gäller narkotikaområdet märks dock inte samma positiva utveckling. Den narkotikarelaterade dödligheten i befolkningen har ökat. Den förnyade ANDT-strategin kommer därför att ha ett ökat fokus på narkotikaprevention.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

Styrelsen för SKR beslutade den 14 december 2018 att anta en handlingsplan mot missbruk och beroende för åldersgruppen 13–29, med fokus på tidig upptäckt, tidiga insatser, stöd och behandling (www.skr.se). Följande områden behandlas i handlingsplanen:

- Synen på missbruk
- Lättillgänglighet
- Samverkan, samordning och delaktighet
- Tidig upptäckt och tidiga, samordnade insatser
- Stöd och behandling – inklusive frågan om ansvarsfördelning mellan huvudmännen och gränssnitt mellan socialtjänstlagen (SoL) och hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- Kunskapsutveckling.

Handlingsplanen består av en beslutsdel och två kunskapsunderlag.

Stöd till barn som är anhöriga

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att stärka stödet till barn som är anhöriga i familjer med bl.a. missbruk (S2017/01014/FS). Arbetet sker i samverkan med Folkhälsomyndigheten och uppdraget sträcker sig t.o.m. 2020. Uppdraget ska slutredovisas i samband med att Folkhälsomyndigheten senast den 1 maj 2020 ska lämna in en samlad uppföljning av ANDT-strategin.

Jämlik vård

I den nyformulerade folkhälsopolitiken ges Folkhälsomyndigheten ett samordningsansvar för folkhälsoarbetet på statlig nivå, och myndigheten ska bidra till samverkan av insatser för en god och jämlik hälsa. Myndigheten ska även verka för att det nationella folkhälsomålet uppnås. I en gemensam omvärldsanalys från myndigheterna i Rådet för styrning med kunskap 2019 framförs att ett ökat fokus på jämlik hälsa uppmärksammar betydelsen av

tvärssektoriella frågor inom statsförvaltningen vad gäller samverkan såväl mellan olika politikområden som mellan myndigheter, på nationell, regional och lokal nivå.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om stärkta möjligheter till vård för missbrukare samt vård och omsorg om människor med missbruksproblem behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2018/19:187).

Motionsyrkanden om tillkännagivanden till regeringen om att se över hur ansvaret för vård vid samsjuklighet i form av psykisk ohälsa i kombination med beroendesjukdom kan samlas hos en huvudman behandlades i utskottets betänkande 2018/19:SoU15 Psykisk ohälsa och beroendeproblematik (se förslagspunkt 18) i samband med behandlingen av socialutskottets betänkande Frågor om psykisk ohälsa. Utskottet tillstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2018/19:193).

Av regeringens skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (s. 131) framgår att Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen kartlagt förekomsten av samsjuklighet i form av psykisk ohälsa och beroendeproblematik samt föreslagit hur vården kan förbättras. Uppdraget redovisades den 30 november 2019 och bereds i Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Socialnämnden ska enligt socialtjänstlagen aktivt sörja för att den enskilda missbrukaren får den hjälp och den vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. I samförstånd med den enskilde planerar nämnden hjälpen och vården, och närstående ges möjlighet att lämna synpunkter. Av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende framgår att riktlinjerna ska stimulera användandet av vetenskapligt utvärderade och effektiva åtgärder samtidigt som behandling och stöd alltid ska anpassas till individens särskilda förutsättningar och önskemål.

En förnyad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitik ska utformas och kommer att gälla från 2021. Utskottet välkomnar att strategin kommer att ha ett ökat fokus på narkotikaprevention. Vidare ser utskottet även positivt på Socialstyrelsens uppdrag att stärka stödet till barn som är anhöriga i familjer med bl.a. missbruk.

SKR:s handlingsplan mot missbruk och beroende för yngre behandlar bl.a. samverkan, tidig upptäckt samt stöd och behandling. Utskottet vill även påminna om att Folkhälsomyndigheten ska bidra till en samverkan av insatser för en god och jämlik hälsa samt verka för att det nationella folkhälsomålet uppnås.

Med det anförda finner utskottet inte skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2019/20:1601 (C) yrkande 4, 2019/20:2751 (L) yrkande 11, 2019/20:2931 (SD) yrkande 3 och 2019/20:3227 (SD) yrkande 3. Motionerna avstyrks.

Utskottet är med hänvisning till det ovanstående inte heller berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2019/20:931 (S), 2019/20:1975 (L) yrkande 2, 2019/20:2305 (S), 2019/20:2751 (L) yrkandena 3, 9 och 12, 2019/20:2931 (SD) yrkande 2 och 2019/20:3227 (SD) yrkande 2 om missbruksvården i övrigt. Därmed avstyrks motionerna.

Våld i nära relationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om övergripande frågor om våld i nära relationer, stöd till barn och unga samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Jämför reservation 35 (L) och 36 (SD).

Motionerna

Övergripande frågor om våld i nära relationer

I motion 2019/20:1378 av Kadir Kasirga m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att öronmärka stödet till ideella kvinnojourer.

I motion 2019/20:99 av Ebba Hermansson (SD) föreslås ett tillkännagivande om att inrätta ett nationellt hjälplnummer för personer som vill bryta sitt eget våldsagerande.

I motion 2019/20:1789 av Alireza Akhondi m.fl. (C) föreslås ett tillkännagivande om att vidta åtgärder för att utveckla arbetet mot våld i nära relationer. Motionärerna anför att det behövs stöd till alla typer av personer som har blivit utsatta för våld av en nära anhörig och det är också viktigt att det finns ett aktivt förebyggande arbete.

I motion 2019/20:131 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över hur stöd och behandling kan erbjudas dem som vill lämna porrindustrin. En statlig utredning behöver tillsättas för att se över porrindustrins skadeverkningar – såväl för kvinnorna (och andra) som exploateras som för barnen och vuxna som exponeras. Utredningen bör se över lagstiftning och föreslå åtgärder.

Stöd till barn och unga

I 2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för att stärka kunskap och kunskapsspridning om stöd, vård och bemötande av barn som utsatts för övergrepp. Motionärerna anför att det inte minst behövs ett

utbildningsuppdrag för att säkra och stärka kompetensen hos yrkesgrupper som möter barn.

I motion 2019/20:982 av Carina Ohlsson (S) föreslås ett tillkännagivande om att ta fram en nationell plan för att bekämpa och förebygga sexuellt våld mot barn.

I motion 2019/20:2287 av Thomas Hammarberg (S) föreslås ett tillkännagivande om behovet av en nationell plan för att förhindra sexuella övergrepp på barn och tillkännager detta för regeringen.

I motion 2019/20:2701 av Ann-Sofie Alm (M) föreslår motionären ett tillkännagivande om att skyndsamt arbeta fram en nationell handlingsplan mot bortförande och bortgifte av barn.

I motion 2019/20:716 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att klassificera barnaga som ett folkhälsoproblem.

Hedersrelaterat våld och förtryck

I kommittémotion 2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 21 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att personer som lyckats bryta sig loss från ett liv under hedersrelaterat förtryck bör tilldelas kontaktpersoner av socialtjänsten. I yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om utvecklat stöd till föräldrar med bakgrund i länder präglade av hederskultur. Motionärerna anför att samhället i högre grad måste uppmuntra och utveckla stödverksamhet, utbildningar och diskussionsforum gällande föräldraskap.

I motion 2019/20:405 av Solveig Zander (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att tillståndspröva vårdhem och skyddade boenden för ungdomar och barn som omhändertas för hedersvåld och förtryck.

I motion 2019/20:646 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör få i uppdrag att se över förbättrad tillgång till stödprogram och skyddat boende för personer utsatta för hedersvåld.

Gällande rätt

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter ska artiklarna 1–42 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.

Enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område och har därmed det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.

Till socialnämndens uppgifter hör bl.a. att svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård till familjer och enskilda som behöver det (3 kap. 1 § SoL).

När det gäller brottsoffer har socialnämnden enligt 5 kap. 11 § SoL till uppgift att verka för att den som har utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor

som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ansvarar även för att ett barn som har utsatts för brott och barnets närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Finansiering av jourverksamheter

I förordningen (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer finns bestämmelser om statsbidrag till dels lokala ideella organisationer vars verksamhet riktas till våldsutsatta kvinnor och deras barn samt våldsutsatta flickor för att erbjuda dem stöd och skydd mot mäns våld, dels riksorganisationer vars verksamhet avser att främja sådan verksamhet som bedrivs av de lokala organisationerna. Frågor om statsbidrag prövas av Socialstyrelsen.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer ska tillämpas i socialnämndens och i vårdgivares arbete med barn och vuxna som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående (våldsutsatta) och med barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående (barn som bevittnat våld).

Enligt 7 kap. 2 § ska socialnämnden vid behov erbjuda våldsutsatta vuxna, den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner och den som är under 18 år och har utsatts för hedersrelaterat våld stöd och hjälp i form av lämpligt, tillfälligt boende som motsvarar den våldsutsattas behov av skydd med utgångspunkt i utredningen och riskbedömningen. Det boende som erbjuds den våldsutsatta bör vara lämpligt för eventuella medföljande barn oavsett ålder och kön. Om det skyddade boendet tar emot barn bör det i boendet finnas personal med kunskap om barns behov.

I fråga om insatser till barn i enlighet med 7 kap. 3 § ska socialnämnden om ett våldsutsatt barn eller ett barn som bevittnat våld behöver stöd och hjälp med anledning av våldet, akut eller på kort eller lång sikt, erbjuda barnet insatser med utgångspunkt i dess olika behov av

1. skydd
2. råd och stöd
3. vård och behandling.

I fråga om insatser till våldsutövare i enlighet med 4 kap. 1 § SoL anges i de allmänna råden att socialnämnden med utgångspunkt i barnets behov bör kunna erbjuda insatser dels till våldsutövande föräldrar, dels till andra våldsutövande vuxna som bor tillsammans med barn. Insatserna bör syfta till

att våldet upphör och att våldsutövaren får en ökad förståelse för hur våld påverkar barn, och de bör genomföras med beaktande av barnets behov av trygghet och säkerhet. Vidare anges att nämnden utöver vad som anges ovan bör kunna erbjuda våldsutövare insatser som syftar till att de förändrar sitt beteende och upphör med att utöva våld. Insatserna bör genomföras med beaktande av behovet av trygghet och säkerhet hos våldsutsatta och barn som bevittnat våld.

Socialnämnden bör i enlighet med 5 kap. 11 § SoL om stöd och hjälp såväl vid planeringen av verksamheten som i enskilda ärenden beakta de särskilda behov som en våldsutsatt kan ha på grund av bl.a. funktionsnedsättning, könsöverskridande identitet eller uttryck, utländsk bakgrund, missbruk och beroende eller risk för hedersrelaterat våld; se Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer.

Den personal som arbetar med handläggning och uppföljning av alla slags ärenden som gäller enskilda enligt SoL bör enligt de allmänna råden ha kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående samt ha förmågan att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet.

Socialstyrelsens handbok om bl.a. socialtjänstens arbete med våld i nära relationer

Socialstyrelsen har tagit fram en handbok om bl.a. socialtjänstens arbete med våld i nära relationer, som är ett komplement till myndighetens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (Våld – en handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer, 2016). Handboken syftar till att ge socialtjänsten och hälso- och sjukvården vägledning på området och behandlar lagstiftning och förarbeten samt kunskap baserad på forskning och erfarenheter från verksamheterna. Den innehåller även avsnitt om familjerätt och förhållandet mellan socialtjänsten och ideella föreningar. Handboken riktar sig till socialnämnden och vårdgivare, men även till utförare av socialtjänst, t.ex. ideella organisationer.

Bakgrund och pågående arbete

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

För att förebygga våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck har regeringen antagit en tioårig nationell strategi som gäller från den 1 januari 2017 (skr. 2016/17:10). Ett av delmålen i strategin är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Delmålet omfattar alla yttringar av fysiskt och psykiskt, inklusive sexuellt, våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor.

Socialstyrelsens uppdrag att stödja genomförande och uppföljning av den nationella strategin

I februari 2017 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att inom socialtjänsten samt hälso- och sjukvården stödja genomförandet och uppföljningen av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (S2017/01221/JÄM). Uppdraget rör följande tre områden:

- förbättra kunskapen om förekomsten av våld och våldsrelaterade insatser
- förstärka kompetensstödet för vård- och omsorgspersonal
- vidareutveckla metoder för vård- och omsorgspersonal.

I uppdraget angavs att myndigheten särskilt ska uppmärksamma ett barnrätts- och ungdomsperspektiv inklusive principen om barnets bästa samt att barn kan vara direkt och indirekt utsatta för mäns våld mot kvinnor. Uppdraget består av tio deluppdrag.

Ett av deluppdragen avser utveckling av metoder för socialtjänstens samt hälso- och sjukvårdens behandlingsarbete med våldsutövare. Med målsättningen att utveckla verkningsfull behandling mot återfall i våldsbrott mot närstående ska Socialstyrelsen identifiera metoder med lovande resultat eller sätta samman nya metoder för senare prövning och effektutvärdering. I mars 2020 delredovisades uppdraget i rapporten Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer. Socialstyrelsen har identifierat nio metoder med visst vetenskapligt stöd för att förebygga återfall i våld, men de används inte i Sverige. Vidare föreslår Socialstyrelsen att möjligheterna att bedriva försöksverksamheter med två lågtröskelmetoder undersöks samt att man låter experter bedöma behovet av att utveckla nya metoder för våldsutövare som även utövar kontroll och förtryck. I arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck anses det av yttersta vikt att familjearbetet inte har familjeåterförening som överordnat mål, utan de utsattas säkerhet och välmående.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9) framhålls att Socialstyrelsen har fått ett flertal uppdrag av regeringen för att stödja genomförandet av den nationella strategin. Socialstyrelsen ska arbeta för att socialtjänsten har tillgång till kunskapsstöd för att systematiskt arbeta förebyggande mot våld. Socialstyrelsen ska även genomföra en inventering av vård för könsstympade kvinnor och flickor samt kartlägga omfattningen och kvaliteten av skyddade boenden. Vidare ska Socialstyrelsen genomföra fördjupad fortbildning om hedersrelaterat våld och förtryck samt ta fram bedömningsstöd för att upptäcka och beskriva utsatthet för hedersrelaterat våld.

I Socialstyrelsens regleringsbrev för 2020 får Socialstyrelsen i uppdrag att stödja utvecklingen av vård- och omsorgsarbete när det gäller mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck genom följande insatser:

1. lämna ytterligare bidrag till försöksverksamheten med en telefonlinje för våldsutövare

2. förstärka samordningen av Socialstyrelsens samtliga uppdrag på området mäns våld mot kvinnor och våld mot barn samt hedersrelaterat våld och förtryck
3. förstärka arbetet för att socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt elevhälsan ska ha tillgång till kunskapsstöd för att systematiskt följa upp verksamheter för våldsutsatta och våldsutövare.

I de delar som rör hedersrelaterat våld och förtryck ska samordning ske med Länsstyrelsen i Östergötlands län (nationella kompetensteamet). Uppdraget ska redovisas samordnat med pågående uppdrag att stödja utvecklingen av vård- och omsorgsarbete när det gäller mäns våld mot kvinnor (S2018/03516/JÄM). I det pågående uppdraget ingår bl.a. att Socialstyrelsen ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att via Kunskapsguiden.se samlat förmedla frågor som rör mäns våld mot kvinnor samt arbetet med förslag till indikatorer för uppföljning av den nationella strategin. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 november 2021.

I april 2019 slutredovisade Socialstyrelsen sitt uppdrag av regeringen att genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck. Rapporten *Ett liv utan våld och förtryck* visar bl.a. att omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket är mycket svårt att belägga, eftersom det finns mörkertal och området är svårt att undersöka. Socialstyrelsen har identifierat fem områden som särskilt viktiga utvecklingsområden i samhällets arbete med att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck; bemötande, tillgång till insatser och långsiktigt stöd, tillgång till boende, stödsamtal och traumabehandling samt uppföljning av stöd och insatser.

Länsstyrelsernas arbete med strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 13) framhålls att länsstyrelserna fr.o.m. 2018 har ett särskilt regeringsuppdrag att stödja genomförande och uppföljning av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 (*Makt, mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid*, skr. 2016/17:10). Enligt uppdraget ska länsstyrelserna bl.a. inom sina län bistå kommuner och landsting genom kunskaps- och metodstöd, utveckla regionala strategier och handlingsplaner, främja samverkan inom länet, utveckla våldsförebyggande arbete samt inom länet följa och analysera utvecklingen av insatser enligt den nationella strategin. Av budgetpropositionen framgår vidare att länsstyrelsernas uppdrag om att främja utvecklingen av universella förebyggande insatser mot våld, inklusive våld i ungas partnerrelationer, har inneburit en ökad närvaro på platser som t.ex. skolan och ungdomsidrotten.

Utvecklingsmedel samt nationellt och regionalt kompetensstöd

Uppdraget att fördela utvecklingsmedel och ge nationellt och regionalt kompetensstöd slutredovisades av Socialstyrelsen i september 2019. Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9) att regeringens utvecklingsmedel till kommuner, regioner och ideella organisationer för att kvalitetsutveckla arbetet på området våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor samt insatser för att utveckla arbetet mot prostitution och människohandel har använts till att utveckla det långsiktiga, strukturerade och samordnade arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn, utveckling av ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet, samverkan och deltagande i utbildningsinsatser.

Vidare har länsstyrelserna haft i uppdrag att, i samverkan med Socialstyrelsen, ge regionalt kompetensstöd till kommuner och ideella föreningar och stiftelser. Kommuner, regioner och ideella organisationer har erbjudits stöd inom ramen för det nationella och regionala kompetensstödet för att få baskunskaper om våld, kvalitetsutveckling av arbetssätt och samverkan. Socialstyrelsen och Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) lanserade i september 2016 en webbkurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som i början av 2019 nått över 36 000 användare, varav hälften kommer från socialtjänsten.

I mars 2020 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att under 2020 till 2022 fördela pengar åt socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot våld i nära relationer, sexuellt våld samt hedersrelaterat våld och förtryck (S2020/01591/SOF). Satsningen ska stödja arbetet med vuxna och barn i prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Socialstyrelsen ska bl.a. tillhandahålla och kvalitetssäkra kunskaps- och metodstöd, s.k. kompetensstöd. Socialstyrelsen har även övergripande ansvar för att i hela landet samordna, kvalitetssäkra, följa upp och redovisa uppdraget om utvecklingsmedel och kompetensstöd. Uppdraget ska slutredovisas till Socialdepartementet senast den 30 september 2023.

Kvinnofridslinjen

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) är ett kunskaps- och resurscentrum vid Uppsala universitet, och verksamheten regleras av regeringens uppdrag till universitetet. NCK driver bl.a. den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen. Till Kvinnofridslinjen kan kvinnor som utsatts för hot, våld och sexuella övergrepp ringa för att få stöd och hjälp. Även närstående och personal som möter våldsutsatta kvinnor i sitt yrke kan ringa. Kvinnofridslinjen är öppen dygnet runt och bemannas av kvinnliga socionomer och sjuksköterskor. I juni 2019 fick NCK i uppdrag av regeringen att stärka och utveckla verksamheten med den nationella stödtelefonen för våldsutsatta, bl.a. med avseende på kvinnor och flickor som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck (A2019/01272/JAM).

Återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld

Utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld i betänkandet Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37) överlämnades till regeringen i maj 2018. I betänkandet föreslogs bl.a. att arbetet med våldsutövare alltid måste utgå från de våldsutsattas behov av säkerhet, att Socialnämndens ansvar för insatser till våldsutövare ska förtydligas och att kompetens och samordning måste lyftas och prioriteras nationellt. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Statsbidrag till kvinno- och tjejjourer

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 13 s. 71) att det under 2018 gjordes en översyn vid Regeringskansliet med syftet att skapa långsiktiga ekonomiska förutsättningar för ideella kvinno- och tjejjourer och samtidigt bidra till ett fungerande brottsofferstöd inom kommuners och regioners ansvarsområden. Arbetet har redovisats i departementspromemorian Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet (Ds 2019:7). Promemorian innehåller bl.a. förslag om att sammanföra befintliga statsbidrag inom området mäns våld mot kvinnor till en ny förordning för bidrag till civilsamhällesorganisationer med utgångspunkt i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Promemorian har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet).

Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck

När det gäller insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck ska Länsstyrelsen i Östergötlands län enligt regleringsbrevet för 2020 bidra till att stärka statliga och kommunala verksamheters förmåga att förebygga och bekämpa bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare ska stöd i form av rådgivning även ges till civilsamhället och olika organisationers arbete med att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska redovisas senast den 26 mars 2021.

I uppdraget till länsstyrelserna ingår även att fortsätta utveckla verksamheten med regionala resurscentra. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 13 s. 69) anger regeringen att uppdraget att stödja utvecklingen av regionala kommun- och myndighetsgemensamma resurscentrum för barn och vuxna som är utsatta eller riskerar att utsättas för våld av närstående, i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck, har bidragit till ett ökat fokus på vilka insatser varje län har att erbjuda våldsutsatta personer, särskilt unga kvinnor och män utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare framför regeringen att etableringen av dessa resurscentrum även har inneburit ett ökat engagemang i frågor om hedersrelaterat våld och

förtryck i de berörda länen. Länsstyrelsen i Östergötland driver även en stödtelefon för yrkesverksamma och drygt hälften av dem som ringer arbetar inom socialtjänsten.

I januari 2018 ingick regeringen en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för att stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå 2018–2020. SKR:s arbete utifrån överenskommelsen inkluderar att analysera medlemsbehov och utveckla medlemsstöd för hur socialtjänsten kan förbättra arbetet med att ge stöd till utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

I juli 2018 fick Linköpings universitet (Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn, Barnafriid) i uppdrag att genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer för landets barnahusverksamheter som är en form av strukturerad och samlokaliserad myndighetssamverkan för barn som misstänks vara utsatta för brott (S2018/03927/JÄM). Uppdraget delredovisades den 30 april 2019 (S2018/03927/JÄM) och där beskrevs att barnhusen möter få ärenden med barn som är utsatta för brott inom ramen för en hederskultur samt att dessa ärenden generellt upplevs som väldigt svåra. Det framkom också att den tillgång till konsultation som erbjuds av bl.a. Länsstyrelsen i Östergötland och resurscentrum Origo är viktig och uppskattas. Barnhusens personal angav att de behöver lära sig att uppmärksamma signaler kring heder samt få verktyg för hur de ska fråga barn om hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare framkom ett behov av ökad kompetens bland yrkesverksamma, även utanför barnhusen, för att känna igen hedersrelaterat våld och våga anmäla.

I mars och i juli 2018 beslutade regeringen om tilläggsuppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor om att stärka den digitala plattformen youmo.se och den tillhörande vägledningen med kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstymning.

Samverkan för att förbättra upptäckt av våld i nära relationer

Regeringen gav i juni 2018 Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en plan för utökad samverkan för att förbättra upptäckt av våld i nära relationer (S2018/03696/JÄM). Arbetet samordnades av Socialstyrelsen. I planen som redovisades i maj 2019 har myndigheterna identifierat gemensamma utvecklingsområden kopplade till följande:

- Rutiner och metoder för att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande
- Övergripande information om våld, lagstiftning, skydd och stöd
- Hänvisning till socialtjänst, hälso- och sjukvård samt rättsväsende för berörda individer
- Förstärkt stöd till relevant personal med klientkontakter.

Skydd mot hedersrelaterad brottslighet

Regeringen beslutade i juni 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffrätten när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2019:43). I uppdraget ingick att lämna förslag om en särskild brottsrubricering för hedersbrott. Direktivet har förhandlats med de partier som står bakom januariavtalet – Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna – och uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2020.

I en lagrådsremiss i februari 2020 presenterade regeringen att det införs ett nytt brott, barnäktenskapsbrott, som kan ge fängelse i upp till fyra år. Regeringen föreslog även en ny straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv samt ett nytt verktyg, ett utreseförbud, för att ytterligare stärka skyddet mot hedersrelaterad brottslighet. I mars 2020 lämnade regeringen en proposition (2019/20:131) med dessa förslag, och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020. Socialutskottets yttrande till justitiekommittén med anledning av propositionen justerades på socialutskottets sammanträde den 7 maj 2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om våld i nära relationer, stöd till barn och unga, kvinnojourer samt hedersrelaterat våld och förtryck behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2018/19:187).

Utskottets ställningstagande

Socialnämnden har till uppgift att verka för att den som har utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp. Vidare ska socialnämnden kunna erbjuda våldsutövare insatser som syftar till att de förändrar sitt beteende och upphör med att utöva våld. Utskottet noterar att det finns en handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer som ett komplement till myndighetens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer. Handboken syftar till att ge socialtjänsten och hälso- och sjukvården vägledning på området.

Utskottet konstaterar att regeringen har tagit flera initiativ inom området våld i nära relationer. Utskottet vill särskilt lyfta fram den tioåriga nationella strategin för att förebygga både våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor. Ett av delmålen i strategin är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Socialstyrelsen har i uppdrag att inom socialtjänsten samt hälso- och sjukvården stödja genomförandet och uppföljningen av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utskottet vill understryka att en av insatserna handlar om att lämna ytterligare bidrag till försöksverksamheten med en telefonlinje för våldsutövare. Enligt utskottets mening behöver riksdagen därför inte ta något initiativ med anledning av

motionsyrkandet om ett nationellt hjälpnummer för personer som vill bryta sitt eget våldsagerande. Därmed avstyrks motion 2019/20:99 (SD).

Utskottet noterar att länsstyrelserna har ett särskilt regeringsuppdrag att stödja genomförande och uppföljning av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och välkomnar att det inneburit en ökad närvaro på platser som skolan och ungdomsidrotten. Vidare noterar utskottet att utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37) fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet avvaktar resultatet av detta arbete och ser sammanfattningsvis positivt på det arbete som pågår inom området. Utskottet finner därför inga skäl att föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av motion 2019/20:1789 (C). Motionen avstyrks.

En översyn med syftet att bl.a. skapa långsiktiga ekonomiska förutsättningar för ideella kvinno- och tjejjourer har genomförts i Regeringskansliet. Arbetet har redovisats i en departementspromemoria och utskottet noterar att promemorian bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser därför att motion 2019/20:1378 (S) bör avslås av riksdagen i avvaktan på resultatet av detta arbete.

Socialstyrelsens har fått ett nytt uppdrag att fördela pengar åt socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot våld i nära relationer, sexuellt våld samt hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet välkomnar att detta ska stödja arbetet med vuxna och barn i prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Utskottet är inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2019/20:131 (KD) yrkande 2 om att se över hur stöd och behandling kan erbjudas dem som vill lämna porrindustrin. Motionen avstyrks.

Från den 1 januari 2020 gäller barnkonventionen som svensk lag. Vidare kan utskottet konstatera att socialnämnden ansvarar för att ett barn som har utsatts för brott och barnets närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden kan erbjuda barnet både skydd, råd och stöd samt vård och behandling. Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer framgår att socialnämnden med utgångspunkt i barnets behov bör kunna erbjuda insatser dels till våldsutövande föräldrar, dels till andra våldsutövande vuxna som bor tillsammans med barn.

I den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor innebär ett av delmålen att alla yttringar av fysiskt och psykiskt, inklusive sexuellt, våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor ska upphöra. Utskottet noterar också att regeringen i proposition 2019/20:131 föreslår införandet av ett nytt brott, barnäktenskapsbrott, som kan ge fängelse i upp till fyra år. Propositionen bereds i justitieutskottet.

Sammanfattningsvis ser utskottet positivt på det arbete som pågår inom området. Utskottet finner därför inga skäl att vidta åtgärder med anledning av motionerna 2019/20:716 (SD) yrkande 2, 2019/20:982 (S), 2019/20:2287 (S), 2019/20:2701 (M) och 2019/20:3359 (L) yrkande 10. Motionerna avstyrks.

När det gäller frågan om hedersrelaterat våld och förtryck har regeringen tagit flera initiativ. Utskottet kan konstatera att Socialstyrelsen ska genomföra en fördjupad fortbildning om hedersrelaterat våld och förtryck samt ta fram bedömningsstöd för att upptäcka och beskriva utsatthet för hedersrelaterat våld. Socialstyrelsen har även fått i uppdrag att förstärka samordningen på området hedersrelaterat våld och förtryck tillsammans med Länsstyrelsen i Östergötlands län. Socialnämnden ska vid behov erbjuda bl.a. den som är under 18 år och har utsatts för hedersrelaterat våld stöd och hjälp i form av lämpligt, tillfälligt boende som motsvarar den våldsutsattas behov av skydd med utgångspunkt i utredningen och riskbedömningen.

Vidare noterar utskottet att regeringen föreslagit en ny straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv samt ett nytt verktyg, ett utreseförbud, för att ytterligare stärka skyddet mot hedersrelaterad brottslighet. I mars 2020 lämnade regeringen den ovannämnda propositionen med dessa förslag, och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Utskottet välkomnar Socialstyrelsens slutredovisning av en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck och vill påminna om att Nationellt centrum för kvinnofrid stärker och utvecklar den nationella stödtelefonen för våldsutsatta, vilket bl.a. hjälper kvinnor och flickor som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet anser inte att de återstående motionsyrkandena ger riksdagen tillräckliga skäl att ta något initiativ. Motionerna 2019/20:405 (C) yrkande 2, 2019/20:646 (KD) yrkande 5 och 2019/20:3118 (SD) yrkandena 21 och 23 avstyrks.

Insatser för barn och unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en 24-timmars-garanti för åtgärder, fältarbete för socialarbetare, förebyggande arbete mot narkotika bland unga, barn till vårdnadshavare som rest utomlands för terrorverksamhet, anmälningsplikt, dödsfallsutredningar och sekretess i vårdnadsutredningar.

Jämför reservation 37 (M, SD), 38 (M, L), 39 (M), 40 (L), 41 (M, SD, KD) och 42 (C).

Motionerna

En 24-timmars-garanti för åtgärder

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50 föreslås ett tillkännagivande om en 24-timmarsgaranti för åtgärder när polisen får kännedom om en ung persons begynnande missbruk. I yrkande 51 föreslås ett tillkännagivande om en motsvarande garanti när socialtjänsten får kännedom om en ung persons begynnande missbruk. Enligt motionärerna bör snabba

åtgärder sätts in och omfatta konfrontation med den unge och dennes föräldrar, gärna med polisen närvarande, samt vårdinsatser när dessa bedöms nödvändiga.

Fältarbete för socialarbetare

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 52 föreslås ett tillkännagivande om mer tid ute på fältet utanför ordinarie kontorstid för socialsekreterare, fältassistenter och andra kommunala tjänstemän. I kommittémotion 2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 9 föreslås ett liknande tillkännagivande.

Annat förebyggande arbete mot narkotika bland unga

I kommittémotion 2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att förbättra det förebyggande arbetet mot narkotika bland unga.

Barn till vårdnadshavare som rest utomlands för terrorverksamhet

I kommittémotion 2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om barn under 18 år till vårdnadshavare som rest utomlands för terrorverksamhet. Motionärerna anför bl.a. att en särskild fråga är hur Sverige ska agera gentemot de barn med svenskt medborgarskap eller permanent uppehållstillstånd i Sverige vars vårdnadshavare rest för att ansluta sig till en terroristorganisation.

Anmälningssplikt

I motion 2019/20:3126 av Jessika Roswall och Maria Malmer Stenergard (båda M) föreslås ett tillkännagivande om en ändring av socialtjänstlagen så att anmälningssplikt också ska omfatta gravida kvinnor med ofödda barn.

Dödsfallsutredningar

I kommittémotion 2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att utvidga dödsfallsutredningarna enligt lex Bobby så att de också omfattar barn som tar sitt eget liv.

Sekretess i vårdnadsutredningar

I kommittémotion 2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om sekretessbrytande bestämmelser vid vårdnadsutredningar. I motionen anfördes att utredarna ska ha möjlighet att prata med barnen utan vårdnadshavarens medgivande och att möjligheten att även ta in uppgifter t.ex. från barnets lärare, fritidspedagog eller tränare bör utredas.

Gällande rätt

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter ska artiklarna 1–42 i konventionen i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.

Enligt 1 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska barnets bästa särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn. Vidare ska vad som är bäst för barnet vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn.

Enligt 5 kap. 1 § SoL ska socialnämnden bl.a. verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden (punkt 1), i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga (punkt 2), med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling och i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver (punkt 7 och 8).

Av 5 kap. 1 a § SoL framgår att socialnämnden i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa ska samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Nämnden ska dessutom aktivt verka för att samverkan kommer till stånd.

Förebyggande insatser för unga

Enligt 5 kap. 1 § 3 SoL ska socialnämnden bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa.

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 1 § 4 SoL aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och unga av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel.

Enligt 3 kap. 6 a § SoL ansvarar socialnämnden för att det finns tillgång till öppna insatser för att kunna möta barns, ungas och vårdnadshavares olika behov. För barn som har fyllt 15 år får nämnden besluta om öppna insatser även utan vårdnadshavarens samtycke, om det är lämpligt och barnet begär eller samtycker till det.

Socialnämnden ska enligt 3 kap. 4 § SoL i den uppsökande verksamheten upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. När det är lämpligt ska nämnden då samverka med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

Genom 22 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, ges socialnämnden en möjlighet att, oberoende av samtycke, besluta att den som är under 20 år ska hålla regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson eller delta i behandling i öppna former, om det kan antas att den unge till följd av eget destruktivt beteende kommer att behöva vårdas enligt LVU om beteendet fortsätter. Bestämmelsen ger således socialnämnden en möjlighet att med visst tvång, s.k. mellantvång, ingripa

innan situationen har blivit så allvarlig att den unge måste omhändertas för vård enligt LVU.

Anmälningsskyldighet vid misstanke om att ett barn far illa

I fråga om s.k. orosanmälningar framgår av 14 kap. 1 § SoL att bl.a. myndigheter vars verksamhet berör barn och unga samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten etc. är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Vidare anges i 14 kap. 1 c § SoL att var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden.

Dödsfallsutredningar

Enligt 2 § lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall ska en utredning genomföras när ett brott har begåtts mot ett barn och det finns anledning att anta att brottet har samband med något förhållande som har inneburit att barnet varit i behov av skydd och barnet har avlidit med anledning av brottet, om barnet har utsatts för grov misshandel eller synnerligen grov misshandel av en närstående eller tidigare närstående person, om brottet utgör försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp eller försök eller förberedelse till barnadråp, eller om brottet utgör försök, förberedelse eller stämpling till grov misshandel eller synnerligen grov misshandel och är begånget av en närstående eller tidigare närstående person.

En utredning ska även genomföras när det annars finns särskilda skäl att utreda en händelse enligt första stycket och det finns anledning att anta att händelsen har samband med något förhållande som har inneburit att barnet varit i behov av skydd.

Sekretess till skydd för enskilda inom socialtjänsten

Huvudregeln när det gäller sekretess inom socialtjänsten är att sekretess enligt 26 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilda eller någon honom eller henne närstående lider men.

Sekretessen gäller enligt 8 kap. 1 § OSL såväl gentemot enskilda som myndigheter emellan. Samma sekretess som mellan olika myndigheter ska också gälla mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet, dock under förutsättning att de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra (Lars Lundgren, offentlighets- och sekretesslagen, Karnov lagkommentarer, JUNO 2020-03-02). Varje nämnd i en socialtjänstorganisation är, tillsammans med underlydande förvaltning, att anse som en egen myndighet i OSL:s mening (SOU 2003:99 s. 246).

Av 12 kap. 3 § OSL framgår att sekretess till skydd för en enskild gäller, om den enskilde är underårig, även i förhållande till dennes vårdnadshavare.

Sekretessen gäller dock inte i förhållande till vårdnadshavaren i den utsträckning denne enligt 6 kap. 11 § föräldrabalken har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör den underåriges personliga angelägenheter, såvida det inte kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren, eller det annars anges i OSL.

Om en omyndig person, som är i besittning av viss mognad och omdömesförmåga, själv har lämnat sekretessbelagda uppgifter till t.ex. en läkare torde dock vårdnadshavaren inte kunna göra anspråk på att få kännedom om uppgifterna utan samtycke från myndlingen. Bestämmelsen gäller oavsett barnets ålder. Det krävs att det men som kan befaras vid utlämnande ska vara betydande, t.ex. genom att den unge kan skadas allvarligt psykiskt, fysiskt eller på annat sätt om uppgiften lämnas (Katrinn Hollunger Wågnert, offentlighets- och sekretesslagen, Karnov lagkommentarer, JUNO 2020-03-04).

Om sekretess inte gäller i förhållande till vårdnadshavaren förfogar denne enligt 12 kap. 2 § OSL ensam eller, beroende på den underåriges ålder och mognad, tillsammans med den underårige över sekretessen till skydd för den underårige.

Bakgrund och pågående arbete

2020 års budgetproposition

Regeringen anför i 2020 års budgetproposition (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 121) att de statliga insatserna inom individ- och familjeomsorgen syftar till att ge enskilda individer tillgång till ett likvärdigt, jämlikt och jämställt stöd från den kommunala individ- och familjeomsorgen oavsett var de bor i landet och att stärka kvaliteten i verksamheten.

Regeringen anför vidare (s. 151) att kompetensförsörjningen de senaste åren har varit en utmaning för socialtjänsten. Den sociala barn- och ungdomsvården har drabbats särskilt hårt, då kommunerna haft svårt att både rekrytera ny och behålla erfaren personal. Kommunernas socialtjänst behöver därför skapa en hållbar kompetensförsörjning. Det är enligt regeringen inte minst viktigt för att ge socialtjänsten förutsättningar att arbeta förebyggande och vidta åtgärder för barn och unga som är, eller riskerar, att hamna i kriminalitet.

Framtidens socialtjänst

Utredningen Framtidens socialtjänst (S 2017:03, dir. 2017:39) lämnade 2018 sitt delbetänkande Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst (SOU 2018:32). Syftet med delbetänkandet är att fördjupa kunskapen om och möjligheterna med att arbeta förebyggande (s. 11).

Regeringen beslutade i juli 2018 att utvidga utredningens uppdrag och förlängde utredningstiden till den 1 juni 2020 (dir. 2018:69). Utredaren ska utifrån tilläggsdirektivet bl.a. förtydliga barnrättsperspektivet i lagen.

Regeringen har härefter förlängt utredningstiden ytterligare (dir. 2020:46) och uppdraget ska redovisas senast den 3 augusti 2020.

Center mot våldsbejakande extremism

Center mot våldsbejakande extremism (CVE) inrättades den 1 januari 2018 och är placerat inom Brottsförebyggande rådet.

Centret har i uppdrag att utveckla det kunskapsbaserade och sektorövergripande arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism på nationell, regional och lokal nivå (www.cve.se). Detta ska göras bl.a. genom att ge behovsanpassat stöd till lokala aktörer, vara ett kunskapsnav och bidra till att skapa en högre grad av effektivitet och samordning i de förebyggande insatserna.

Svar på skriftlig fråga om återvändande IS-svenskar

Statsrådet Mikael Damberg svarade den 27 november 2019 på en skriftlig fråga om återvändande IS-svenskar (fr. 2019/20:442). Statsrådet anförde bl.a. följande:

Säkerhetspolisen informerar Polismyndigheten om personer som återvänder från konfliktområdena i Syrien och Irak. Polismyndigheten står i sin tur i kontakt med kommunerna och berörda myndigheter.

Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet, CVE, erbjuder berörda kommuner stöd och vägledning i deras arbete med återvändare. CVE har vidare utvecklat en nära samverkan med berörda myndigheter för att vid behov göra gemensamma insatser.

Det finns en skyldighet enligt lag att göra orosanmälningar till kommuners socialnämnd när det finns misstankar om att barn far illa. Säkerhetspolisen anmäler oro för alla de barn som återvänder från eller som i dagsläget befinner sig i konfliktområdet i Syrien och Irak med en, båda eller ingen av sina föräldrar.

Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott

Regeringen beslutade den 19 december 2019 att tillsätta en utredning om förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott (dir. 2019:103).

Utredaren ska bl.a. analysera om de särskilda bestämmelser som rör utredningar om brott som barn under 15 år misstänks ha begått är ändamålsenliga och om de tillämpas på avsett sätt.

Uppdraget ska redovisas senast den 21 juni 2021.

Sociala insatsgrupper – unga lagöverträdare

Sociala insatsgrupper är en arbetsform för samverkan mellan lokala aktörer såsom socialtjänsten, polisen och skolan, där individer som är motiverade att lämna brottslighet kan erbjudas ett samordnat stöd under ledning av socialtjänsten. Arbetsformen är tänkt för unga som är i riskzonen för att utveckla en kriminell livsstil, i eller i koppling till kriminella grupperingar.

Av regeringens skrivelse 2018/19:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 framgår att Socialstyrelsen har haft i uppdrag att låta utvärdera såväl resultatet för de ungdomar som varit föremål för arbetet i en social insatsgrupp som hur själva samverkansformen fungerar. Uppdraget slutredovisades den 30 september 2017.

Inom ramen för Socialstyrelsens uppdrag att främja kompetens och stabilitet samt kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården (S2018/00535/FST) har myndigheten kompletterat den utvärdering av sociala insatsgrupper som redan genomförts med ytterligare en uppföljning av effekter på längre sikt. Syftet är att kunna visa om samverkansformen medfört långsiktiga förbättringar för de ungdomar som deltagit i sociala insatsgrupper. Socialstyrelsen har också sett över möjligheten att öka kunskapen om betydelsen av de lokala variationerna när det gäller utformning och genomförande av sociala insatsgrupper.

Socialstyrelsen redovisade i mars 2020 uppdraget till regeringen genom rapporten Studier om sociala insatsgrupper – Resultatuppföljning av ungdomar i SIG och utveckling av lovande arbetsformer (2020-3-6691).

Sveriges Kommuner och Regioners handlingsplan mot missbruk och beroende

Styrelsen i Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) beslutade den 14 december 2018 att anta en handlingsplan mot missbruk och beroende för åldersgruppen 13–29, med fokus på tidig upptäckt, tidiga insatser, stöd och behandling (www.skr.se). Syftet med handlingsplanen är att bidra till att minska missbruket bland barn, unga och unga vuxna genom att stödja ett kunskapsbaserat utvecklingsarbete. Följande områden behandlas i handlingsplanen: synen på missbruk, lättillgänglighet, samverkan, samordning och delaktighet, tidig upptäckt och tidiga, samordnade insatser samt stöd och behandling samt kunskapsutveckling.

Utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga

I mars 2017 gav regeringen Skolverket och Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra ett treårigt utvecklingsarbete i syfte att stärka samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser (U2017/01236/GV).

Genom ett tilläggsuppdrag i februari 2020 fick samma myndigheter i uppdrag att rikta särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck (U2020/00363/S).

Uppdraget ska slutredovisas senast den 16 juni 2023.

Förebyggande insatser enligt LVU

Mot bakgrund av socialtjänstens behov av vägledning och stöd i tillämpningen av förebyggande insatser enligt 22 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga fick Socialstyrelsen i sitt regleringsbrev för 2018 i uppdrag att ta fram ett kunskapsstödjande material om möjligheten att besluta om sådana förebyggande insatser (S2017/07302/RS).

Socialstyrelsen redovisade i juni 2019 vägledningen Förebyggande insatser enligt LVU – en vägledning om tillämpningen av 22 § LVU. I vägledningen tydliggörs när bestämmelsen kan tillämpas och hur bestämmelsen är tänkt att tillämpas samt vilka resultat som skulle kunna uppnås med den (2019-6-13).

Öppna insatser utan samtycke

I Socialstyrelsens regleringsbrev för 2018 fick myndigheten i uppdrag att redogöra för kunskapsläget om öppna insatser utan samtycke till unga, bl.a. utifrån erfarenheterna i Danmark och Norge, och bedöma om det som framkommer kan motivera en lagändring inom området. I uppdraget ingår att analysera i vilka situationer som öppna insatser utan samtycke skulle kunna vara berättigade och vilka konkreta insatser som kan vara relevanta.

I ett tilläggsuppdrag fick Socialstyrelsen den 14 november 2019 i uppdrag att även lämna förslag på hur möjligheterna att ge öppna insatser utan samtycke till barn och unga kan öka (S2019/04727/FST).

Uppdraget ska redovisas den 2 december 2020.

Dödsfallsutredningar

Den 1 januari 2019 utökades utredningsverksamheten enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall till att gälla fall där barn har utsatts för grov misshandel eller synnerligen grov misshandel av en närstående eller tidigare närstående person. I proposition 2017/18:215 Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall (s. 23) anfördes att frågan om vilka fall som ska omfattas av utredningsverksamheten har diskuterats alltsedan frågan om en sådan fördes på tal för Sveriges del. Vidare anfördes (s. 25) när det gäller 1 kap. 2 § andra stycket att de särskilda skälen inte skulle omfatta fall där ett barn avlidit t.ex. genom självmord. Regeringen ansåg att brottsrekvisitet fortfarande skulle gälla.

Tidigare riksdagsbehandling

Tidiga insatser för unga lagöverträdare

Motionsyrkanden om tidiga förebyggande insatser för unga lagöverträdare behandlades i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor (s. 80). Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2018/19:187).

Närvaro av socialtjänsten vid inledande förhör med unga

Ett motionsyrkande om behovet av en ökad närvaro av socialtjänsten vid inledande förhör med unga behandlades av utskottet i betänkande 2017/18:SoU13 Socialtjänstfrågor (s. 38 f.). Utskottet tillstyrkte yrkandet och föreslog ett tillkännagivande till regeringen om att utreda behovet av en utökad närvaro av socialtjänsten vid sådana förhör. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:188 och 189).

Av skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (s. 63) framgår att regeringen den 19 december 2019 beslutade att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda behovet av en ökad närvaro av socialtjänsten vid inledande förhör med barn under 18 år som misstänks för brott och lämna förslag på de författningsändringar och andra åtgärder som bedöms nödvändiga (dir. 2019:103).

Uppdraget ska redovisas senast den 21 juni 2021. Punkten anses slutbehandlad.

Tillkännagivande om sociala insatsgrupper

Riksdagen tillkännagav för regeringen i april 2017 att regeringen borde arbeta för att arbetsmetoden med sociala insatsgrupper ska användas mer än den gör i dag (bet. 2016/17:JuU21 s. 7 f., rskr. 2016/17:224).

I regeringens skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (s. 42 f.) anför regeringen bl.a. att beredning pågår inom Regeringskansliet om vilka åtgärder som avses att vidtas på området och att punkten inte är slutbehandlad.

Anmälningsplikt

Ett motionsyrkande om ett skarpare krav på anmälningsplikt när man misstänker att barn far illa behandlades av utskottet i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Utskottet avstyrkte motionen. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2018/19:187).

Dödsfallsutredningar

Ett motionsyrkande om en utvidgning av utredningsverksamheten till att gälla även självmord behandlades av utskottet i betänkande 2017/18:SoU36 Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall (s. 11). Motionsyrkandet avstyrktes. Utskottet delade regeringens bedömning att det finns en gräns för hur många fall som kan hanteras enligt lagen om utredningar avseende vissa dödsfall utan att riskera lagens krav på effektivitet och ändamålsenlighet (s. 11). Utskottet var därför inte berett att föreslå någon utvidgning av utredningsverksamheten enligt vad som framfördes i motionen. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:416).

Utskottets ställningstagande

När det gäller förebyggande insatser för barn och unga konstaterar utskottet att socialnämnden redan enligt gällande bestämmelser i socialtjänstlagen har en skyldighet att bedriva ett förebyggande arbete för att förhindra att denna grupp far illa. Socialnämnden ska vidare när det gäller barn och unga aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk. Även i LVU finns bestämmelser om förebyggande åtgärder när det kan antas att den unge till följd av eget destruktivt beteende kommer att behöva vård enligt lagen. Utskottet noterar i sammanhanget utredningen Framtidens socialtjänsts delbetänkande Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst (SOU 2018:32) som syftar till att fördjupa kunskapen om och möjligheterna med att arbeta förebyggande. Utskottet konstaterar vidare att det pågår flera arbeten på området förebyggande arbete för barn och unga, bl.a. inom Socialstyrelsen.

Utskottet anser därför inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ. Motionerna 2019/20:2828 (M) yrkandena 50–52 samt 2019/20:3065 (M) yrkandena 8 och 9 bör avslås.

När det gäller barn till föräldrar som rest utomlands för terrorverksamhet konstaterar utskottet att Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet erbjuder kommuner stöd och vägledning i deras arbete med återvändare. Som svar på en skriftlig fråga har statsrådet Mikael Damberg informerat om att Säkerhetspolisen gör orosanmälan för alla de barn som återvänder från eller som i dagsläget befinner sig i något av konfliktområdena med en, båda eller ingen av sina föräldrar. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta något initiativ. Motion 2019/20:3366 (L) yrkande 9 bör avslås.

Utskottet konstaterar att den obligatoriska bestämmelsen om s.k. orosanmälningar i socialtjänstlagen gäller barn som far illa. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av en motion om att utöka anmälningsplikten till att omfatta gravida kvinnor med ofödda barn. Motion 2019/20:3126 (M) bör avslås.

När det gäller ett motionsyrkande om att lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall även bör omfatta barn som tar sitt eget liv är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd. Motion 2019/20:2928 (M) yrkande 12 bör avslås.

Utskottet konstaterar att enligt nuvarande bestämmelser i OSL gäller i vissa situationer sekretess till skydd för en enskild, om den enskilde är underårig, även i förhållande till dennes vårdnadshavare. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ. Motion 2019/20:3249 (C) yrkande 6 bör avslås.

Placeringsformer för barn och unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. omhändertagande av barn och unga, Inspektionen för vård och omsorgs uppdrag, anmälningssplikt för utförare av HVB-hem, uppföljning av placerade barns skolgång, kompetens för personal vid HVB-hem, nationella register över familjehem, kroppsvisitation på ungdomshem samt generell tillståndsplikt för utförare av HVB-hem och stödboende.

Jämför reservation 43 (M), 44 (SD, L), 45 (L), 46 (M, SD, L), 47 (M), 48 (M, SD), 49 (M, SD), 50 (L), 51 (M, SD, C), 52 (M, SD, KD), 53 (M, KD), 54 (KD) och 55 (M, KD).

Motionerna

Omhändertagande av barn och unga

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 46 föreslås ett tillkännagivande om att utreda huruvida kommunala kostnader för lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52), nedan förkortad LVU, i samband med omedelbara omhändertaganden på grund av brottslig verksamhet bör ersättas av staten. I yrkande 53 föreslås ett tillkännagivande om att möjligheten till tvångsvård och omedelbara omhändertaganden ska användas oftare för unga med missbruksproblem. I yrkande 55 föreslås ett tillkännagivande om att införa en möjlighet enligt LVU att förbjuda en ungdom att vistas på vissa platser för att bryta med brottsligt umgänge, och i yrkande 56 föreslås ett tillkännagivande om att införa en möjlighet enligt LVU att besluta om elektronisk övervakning av en ungdom. Motionärerna vill att det på så sätt skapas en möjlighet att, inom ramen för en pågående brottmålsprocess, förordna om utgångsförbud under kvällar och helger och kombinera det med övervakning med fotboja, under tid som förundersökning pågår.

I kommittémotion 2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att fler unga bör bli föremål för åtgärder enligt LVU. Det gäller enligt motionärerna i första hand unga som kommit förhållandevis långt in i ett kriminellt beteende eller som befinner sig i en miljö där grova brott begås. Sådana omhändertaganden bör t.ex. ske oftare då utredningsläget inte är klart i samband med att en ung person grips av polis. Motionärerna vill därför ge Socialstyrelsen i uppdrag att undersöka hur LVU tillämpas i dessa fall och ta fram allmänna råd i syfte att lagen ska få ett mer effektivt genomslag.

Inspektionen för vård och omsorgs uppdrag

I partimotion 2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att stärka Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) uppdrag så att placerade barn och unga i högre grad skyddas och följs upp.

I samma motion yrkande 31 föreslås ett tillkännagivande om att IVO bör få ett särskilt uppdrag att i samarbete med Myndigheten för vård- och omsorgsanalys arbeta för att förebygga att placerade barn försvinner, liksom för att säkerställa stöd när ett barn kommer tillbaka.

Anmälningsplikt för utförare av HVB-hem

I partimotion 2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att ansvariga för såväl privata som offentligdrivna HVB-hem bör få utökad anmälningsplikt direkt till IVO eller till polis vid misstänkta missförhållanden.

Uppföljning av placerade barns skolgång

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 föreslås ett tillkännagivande om att ge Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) i uppdrag att utvärdera och föreslå åtgärder för att öka placerade barns möjligheter att klara skolan.

I kommittémotion 2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att skärpa uppföljningen av placerade barns skolgång.

Placerade barns skolplikt och vitesföreläggande för kommun

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 37 föreslås ett tillkännagivande om att staten bör ges möjlighet att vitesförelägga kommuner som inte säkerställer placerade barns skolplikt.

Placerade barns hälsa

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 40 föreslås ett tillkännagivande om en obligatorisk läkarundersökning och rätt till stöd hos psykolog för placerade barn.

I kommittémotion 2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om riktade insatser för att förbättra tryggheten och den psykiska hälsan hos placerade barn och unga.

Placerade barns kontakt med socialtjänsten

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 39 föreslås ett tillkännagivande om krav på kontakttillfällen mellan socialtjänst och placerade barn. I motionen anförs att Socialstyrelsens allmänna råd om att placerade barn och unga ska besökas av en socialsekreterare minst fyra gånger

per år inte är tillräckliga och att socialtjänstens kontakt med placerade barn därför bör regleras i lag, där en regel om minst fyra uppföljningar per år bör införas.

Kompetens och utbildning för personal vid HVB-hem

I partimotion 2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att den som är ansvarig för ett HVB-hem ska ha tillräcklig kunskap för att upptäcka när ett placerat barn far illa.

I yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att uppdra åt Socialstyrelsen att ta fram kunskapsstöd för att förebygga och upptäcka övergrepp på HVB-hem.

I yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att anmälningar om övergrepp på HVB-hem i högre grad än i dag bör genomföras av en oberoende, extern part.

Nationella register över familjehem och jourhem

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 35 föreslås ett tillkännagivande om certifiering, ett nationellt register och förbättrad dokumentation av jourhem och familjehem. I kommittémotion 2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 16 och kommittémotion 2019/20:607 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås liknande tillkännagivanden om nationella databaser med uppgifter om stödfamiljer respektive familjehem.

Kroppsvisitation på ungdomshem

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 41 föreslås ett tillkännagivande om trygga och drogfria miljöer på ungdomshem. I motionen anför bl.a. att reglerna om kroppsvisitation bör ses över och att ett krav på rutinmässiga kroppsvisitationer vid ankomst till ett särskilt ungdomshem samt rutinmässiga kontroller av den unges rum bör övervägas.

Barn och ungas användning av elektroniska kommunikationstjänster på HVB-hem

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 42 föreslås ett tillkännagivande om rutiner och regler på HVB-hem för att ungdomar ska kunna bryta med destruktiva umgängeskretsar. Motionärerna menar att det finns behov av att klargöra och i vissa fall utöka de juridiska förutsättningarna för att sätta gränser för de placerade barnen och ungdomarna, bl. a. gällande begränsning av användning av mobiltelefoner och internet.

I motion 2019/20:2212 av Lotta Finstorp (M) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av möjliga skyddsaspekter avseende förbud mot användning av digitala kontaktytor för barn och unga som är placerade på HVB-hem. Motionären anför att det, mot bakgrund av att användning av mobiltelefoner

och internet kan ha negativa effekter som fortsatta destruktiva kamratkontakter och möjlighet att införskaffa droger, bör ses över om HVB-hem bör ges laglig möjlighet att begränsa mobil- och internetanvändning för placerade ungdomar.

Boende för ensamkommande barn och unga

I kommittémotion 2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om lämpligt boende för ensamkommande. Motionärerna anser att ensamkommande barn och ungdomar i första hand ska placeras i familjehem och i andra hand i stödboende.

Generell tillståndsplikt för utförare av HVB-hem och stödboende.

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om generell tillståndsplikt för alla utförare av HVB-hem och stödboende i syfte att säkra kvalitet och säkerhet.

I yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om möjligheten till sanktioner vid misskötsel av HVB-hem och stödboende och tillkännager detta för regeringen.

Uppföljning av Ersättningsnämndens arbete

I motion 2019/20:2009 av Roland Utbult (KD) föreslås ett tillkännagivande om att följa upp och utvärdera dels Ersättningsnämndens arbete, dels nivån på använt anslag utifrån riksdagens beslut.

Gällande rätt

Lagen om FN:s konvention om barnets rättigheter

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter ska artiklarna 1–42 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.

Socialtjänstlagen

Enligt 1 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska barnets bästa särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn. Vidare ska vad som är bäst för barnet vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn.

Det framgår vidare av 3 kap. 3 § att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Vidare ska kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Enligt 3 kap. 3 a § ska socialnämnden se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet som rör barn och ungdomar.

Enligt 5 kap. 1 § ska socialnämnden i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om barnets eller den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet. Socialnämnden ska vidare i sin omsorg om barn och unga tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts.

Socialnämnden ska enligt 6 kap. 1 § sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna ska tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende, eller stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år. Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Socialnämnden ska vidare enligt 6 kap. 7 § verka för att placerade barn bl.a. får en lämplig utbildning och den hälso- och sjukvård som de behöver.

Nämnden ska enligt 6 kap. 7 b § noga följa värden av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller HVB-hem främst genom regelbundna personliga besök, enskilda samtal med barnet eller den unge och samtal med den eller dem som har tagit emot barnet eller den unge i sitt hem och med vårdnadshavarna. Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

När vård ges i ett familjehem eller ett HVB-hem ska det enligt 6 kap. 7 c § finnas en socialsekreterare som utsetts särskilt av socialnämnden som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge. Socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål.

Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda en utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden (11 kap. 1 §). När en sådan anmälan rör barn eller unga ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd (11 kap. 1 a §).

Vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden, för bedömningen av behovet av insatser, konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs (11 kap. 2 §).

Tillstånd och tillsyn

För ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs det enligt 7 kap. 1 § första stycket 2 och 5 SoL tillstånd av IVO för att bedriva verksamhet i form av stödboende eller hem för vård eller boende och verksamhet som har till uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt som lämnar stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn.

Kommuner och regioner som driver verksamhet som avses i första stycket 1 ska anmäla denna verksamhet till IVO innan verksamheten påbörjas.

Tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 1 § får beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet (7 kap. 2 §).

IVO utövar enligt 13 kap. 1 och 2 §§ SoL tillsyn över socialtjänsten och verksamhet vid de särskilda ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (Sis). Tillsynen innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar, föreskrifter och beslut. Inom ramen för sin tillsyn ska myndigheten lämna råd och ge vägledning, kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps, förmedla kunskap och erfarenheter som man får genom tillsynen samt informera och ge råd till allmänheten (13 kap. 3 §).

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Av 1 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) framgår att insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i SoL. Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Den som är under 18 år ska emellertid ges vård enligt lagen, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv.

Vård med stöd av 3 § får även ges den som har fyllt 18 men inte 20 år, om sådan vård med hänsyn till den unges behov och personliga förhållanden i övrigt är lämpligare än någon annan vård och det kan antas att behövlig vård inte kan ges med den unges samtycke.

Enligt 2 § ska vård enligt lagen beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Vård ska enligt 3 § också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Det finns även enligt 6 § en möjlighet till omedelbart omhändertagande av den som är under 20 år.

Enligt 12 § ska det finnas särskilda ungdomshem för vård av unga som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn. Enligt samma bestämmelse ska Sis anvisa plats om socialnämnden har beslutat att den unge ska vistas i ett sådant hem.

Av 13 a § framgår att socialnämnden noga ska följa vården av de unga som får vård med stöd av LVU. Detta ska främst ske genom regelbundna personliga besök, enskilda samtal med den unge, samtal med den eller dem som har tagit emot den unge i sitt hem och samtal med vårdnadshavarna. Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

Av 17 § framgår att den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får, om det behövs, kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas vid ankomst till hemmet för kontroll av att han eller hon inte bär på sig något som enligt 16 § inte får innehas; t.ex. narkotika eller alkoholhaltiga drycker. Detsamma gäller om det under vistelsen i hemmet uppkommer misstanke om att sådan egendom ska påträffas hos honom eller henne. När det gäller behovsbedömningen framgår av 20 a § att tvångsåtgärden får användas endast om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Är mindre ingripande åtgärder tillräckliga, ska de användas.

Av 15 § framgår att om den unge vårdas på någon grund som anges i 3 § och vistas i ett hem för särskilt noggrann tillsyn får han eller hon hindras att lämna hemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att vården ska kunna genomföras. Den unges rörelsefrihet får också inskränkas när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § har rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster, ta emot besök samt vistas utanför hemmet i den utsträckning det är lämpligt (15 a §). För den som omfattas av 15 § får rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster och ta emot besök vägras eller begränsas om det kan äventyra vården eller ordningen vid hemmet. Ett sådant beslut får gälla högst 14 dagar. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska det upphävas.

Av 22 § framgår att socialnämnden får besluta att den som är under 20 år ska hålla regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson som socialnämnden utsett eller delta i behandling i öppna former inom socialtjänsten om det kan antas att den unge till följd av ett beteende kommer att behöva ges vård om beteendet fortsätter och det stöd eller den behandling som den unge behöver inte kan ges med samtycke av den unge själv och av den unges vårdnadshavare.

Bestämmelser om skolplikt och tillsyn

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Skolplikten motsvaras av en rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola (2 kap. 18 § regeringsformen och 7 kap. 2 § första stycket och 3 § skollagen [2010:800]). De utbildningar som avses med allmän skola är grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Hemkommunen har ansvar för att skolpliktiga barn får föreskriven utbildning och fullgör sin skolgång. Detta gäller oavsett var eleven går i skolan. Ansvaret innebär att hemkommunen måste hålla sig informerad om skolgång och frånvaro (7 kap. 21 §, se även huvudmannens informationsansvar enligt 7 kap. 22 § skollagen).

Av 7 kap. § 20 skollagen framgår att den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör skolplikten. Vårdnadshavaren kan enligt 7 kap. § 23 föreläggas att fullfölja sina skyldigheter och ett sådant föreläggande kan förenas med vite.

I 26 kap. skollagen finns bestämmelser om tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering. Av 26 kap. 10 § framgår att en tillsynsmyndighet får förelägga en huvudman som enligt skollagen står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten eller, i fråga om enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslutet om rätt till bidrag. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart.

Enligt 26 kap. 27 § får ett föreläggande förenas med vite. Statens skolinspektion ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:55) om hem för vård eller boende ska tillämpas av den som bedriver verksamhet i form av hem för vård eller boende enligt socialtjänstförordningen. Av 2 kap. 1 § framgår att den som bedriver socialtjänst ansvarar för att det finns sådana processer och rutiner som behövs för att säkerställa att verksamheten uppfyller de krav som ställs i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (se nästa avsnitt).

Av de allmänna råden till 2 kap. 2 § i föreskrifterna och allmänna råd om hem för vård eller boende framgår att den som bedriver verksamhet i form av hem för vård eller boende särskilt bör beakta behovet av samverkan för att säkerställa att den person som är placerad där får sina behov av bl.a. hälso- och sjukvård samt skolgång tillgodosedda.

Enligt 4 kap. 1 § i föreskrifterna och allmänna råd om hem för vård eller boende ska de arbetsätt och metoder som används i ett HVB-hem vara relevanta i förhållande till den målgrupp som hemmet är avsett för. Vidare anges att de ska vara baserade på bästa tillgängliga kunskap och utformade med respekt för den enskildes personliga integritet.

Av 5 kap. 2 § i samma föreskrifter framgår att personalen i ett HVB-hem ska ha den utbildning, den erfarenhet och den personliga lämplighet som behövs för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Personal som ger behandling enligt en viss metod ska även ha en relevant utbildning för den. Personalens sammantagna kompetens när det gäller utbildning och erfarenhet ska ge förutsättningar för att möta de behov av vård som målgruppen har och säkerställa en trygg och säker vård.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende ska tillämpas vid placering av barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende med stöd av SoL eller LVU.

Av de allmänna råden om att följa vården enligt 6 kap. 7 b och 7 c §§ SoL, som trädde i kraft den 1 mars 2020, framgår att en bedömning av hur ofta ett visst barn eller en viss ung person ska besökas av socialsekreterare bör göras fortlöpande under placeringen (HSLF-FS 2019:25).

Av Socialstyrelsens meddelandeblad (nr 5/2019) framgår att genom att bedömningen görs fortlöpande kan besöken planeras utifrån barnets eller den unges behov och önskemål över tid.

Placerade barn och unga – Handbok för socialtjänsten

Socialstyrelsen gav i mars 2020 ut handboken Placerade barn och unga – Handbok för socialtjänsten (2020-3-6640). Handboken riktar sig framför allt till socialsekreterare och chefer inom socialtjänsten som arbetar med placeringar av barn och unga utanför det egna hemmet. Den syftar till att underlätta tillämpningen av det regelverk som gäller på området. Innehållet bygger i huvudsak på lagstiftning, förarbeten, rättsfall och JO-utlåtanden. Boken kompletterar Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende.

Bakgrund och pågående arbete

Budgetpropositionen för 2020

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 130) framgår att 38 800 barn och unga någon gång under 2018 fick vård enligt SoL eller insatser enligt LVU. Den vanligaste placeringsformen är familjehem och den näst vanligaste hem för vård eller boende.

Regeringen har under 2016–2020 avsatt medel för stärkt bemanning inom den sociala barn och ungdomsvården (prop. s. 132, S2016/04469/FST). Medelstillelningen omfattar sammanlagt 360 miljoner kronor per år under perioden 2017–2019, samt 150 miljoner kronor 2020. Medlen för att stärka bemanningen och till kompetens- och kvalitetsutveckling syftar till att stärka både verksamheten och förutsättningarna för de flickor och pojkar som befinner sig i den sociala barn- och ungdomsvården. Slutredovisningen ska lämnas till Regeringskansliet senast den 1 juni 2021.

Regeringen anser att den psykiska ohälsan hos barn och unga är ett samhällsproblem som det är angeläget att vidta åtgärder mot (prop. s. 155).

Regeringens satsning på att öka socialtjänstens kompetens inom området för psykisk ohälsa kommer därför att fortsätta som planerat. När det gäller insatser för barn och unga med psykisk ohälsa har Socialstyrelsen fått i uppdrag att fördela 100 miljoner kronor årligen i statsbidrag till kommuner under 2018–2020 för att stärka socialtjänstens insatser för dessa barn och unga (prop. s. 132, S2018/00368/FST).

Regeringen har avsatt 10 miljoner kronor från anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete och 10 miljoner kronor från anslaget 1:5 inom utgiftsområde 16 till utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga (prop. s. 133). En slutredovisning med resultatet av uppföljningen, utvärderingen och hur slutsatserna av arbetet har spridits ska lämnas senast den 31 januari 2021.

Januariavtalet 2019

I den överenskommelse om 73 punkter som Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna ingick 2019, det s.k. januariavtalet, anges under rubriken Stoppa hedersbrotten att möjligheterna att utan föräldrarnas samtycke ge insatser till unga vid misstanke om hedersbrott ska öka liksom att lagen om vård av unga (LVU) ska skärpas i samma syfte. (punkt 42).

Av punkt 63 i överenskommelsen under rubriken Bekämpa psykisk ohälsa framgår att ett mål om köfri barn- och ungdomspsykiatri ska slås fast.

Barnombudsmannens årsrapport för 2019

Barnombudsmannens publikation Barn inom den sociala barnvården överlämnades till regeringen i mars 2019. Barnombudsmannen föreslår bl.a. att barnrättsperspektivet i den sociala barnvården bör säkerställas, att kravet på barnets delaktighet stärks och att ansvaret för barnets skolplikt tydliggörs.

Enligt uppgift från Arbetsmarknadsdepartementet (Barnkonventions-samordningen) bereds rapporten inom Regeringskansliet.

Utredningen om tvångsvård för barn och unga

Utredningen om tvångsvård för barn och unga lämnade i juni 2015 sitt slutbetänkande Barns och ungas rätt vid tvångsvård – förslag till ny LVU (SOU 2015:71). Syftet med utredningen var att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga samt att bidra till kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården, med särskilt fokus på tvångsvård. Betänkandet innehåller bl.a. ett förslag till en ny lag om tvångsvård av barn och unga.

Enligt uppgift från Socialdepartementet pågår beredningen av betänkandet inom Regeringskansliet.

Insatser för att främja kompetens och stabilitet samt kvalitetsutveckling

Regeringen gav under 2018 och 2019 Socialstyrelsen i uppdrag att stödja huvudmän samt yrkesverksamma inom den sociala barn- och ungdomsvården genom insatser för att främja kompetens och stabilitet samt kvalitetsutveckling inom området (S2018/00535/FST).

Socialstyrelsen ska enligt regeringsbeslutet genomföra eller initiera insatser som bidrar till ökad kompetens och kvalitet med syfte att:

- placerade barn och unga får en god, trygg och säker vård
- den sociala barn- och ungdomsvårdens arbete med särskilt utsatta grupper av barn och unga stärks, inte minst i särskilt utsatta och prioriterade områden
- barnrättsperspektivet ytterligare stärks inom den sociala barn- och ungdomsvården och att barn får sina rättigheter tillgodosedda
- kunskap, kompetens och stabilitet främjas hos yrkesverksamma inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Av den delredovisning som publicerades i mars 2018 framgår bl.a. att Socialstyrelsen inom ramen för uppdraget kommer att ta fram verktyg till stöd för familjehemsplacerade barn, deras föräldrar och familjehemmen vid umgänge med ursprungsfamiljen i syfte att bidra till att utveckla socialtjänstens arbete vid familjehemsplaceringar.

Socialstyrelsen fick genom sitt regleringsbrev för 2020 på nytt i uppdrag att – under perioden 2020–2022 – stödja huvudmän och yrkesverksamma inom den sociala barn- och ungdomsvården genom insatser för att främja kompetens och stabilitet samt kvalitetsutveckling inom området (S2019/05315/RS [delvis]). Socialstyrelsen ska genomföra eller initiera insatser som bidrar till ökad kompetens och kvalitet inom de fyra områden som identifierades i regeringsbeslut S2018/00535/FST (se ovan). Därutöver ska Socialstyrelsen vidta åtgärder för att stärka samverkan mellan socialtjänst, polis och andra relevanta aktörer i det brottsförebyggande arbetet. Socialstyrelsen ska genom utåtriktade aktiviteter sprida aktuell kunskap om metoder, arbetssätt och goda exempel till kommuner och andra berörda aktörer. Uppdraget ska genomföras i samarbete med relevanta aktörer. En slutredovisning ska lämnas senast den 31 mars 2023. Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 13 000 000 kronor under 2020.

Utvecklingsarbete avseende viss verksamhet vid Statens institutionsstyrelse

Regeringen anser att det finns ett behov av att förbättra vården för barn som vårdas vid Sis särskilda ungdomshem och som har komplexa psykiatriska vårdbehov. Mot denna bakgrund har regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att förbereda och samordna ett utvecklingsarbete i form av ett pilotprojekt i psykiatri och vid Sis för att förbättra vården för vissa unga som vårdas vid Sis med stöd av LVU och som även har stora behov av psykiatrisk vård

(S2019/00643/FST, S2019/03898/FS). Arbetet ska ske i nära samarbete med berörda verksamheter och Sis samt i dialog med IVO och SKR.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2025. Delredovisningar av uppdraget ska lämnas årligen den 31 maj.

SiSam – samverkan för obruten skolgång

Statens institutionsstyrelse, förkortad Sis, och Specialpedagogiska skolmyndigheten, förkortad SPSM, har på regeringens uppdrag utvecklat och prövat en modell, SiSam, för skolsamverkan för elever som placeras på särskilda ungdomshem (S2012/4969/FST). Uppdraget har varit organiserat som ett projekt, men arbetet har integrerats i den ordinarie verksamheten. Sis och SPSM fortsätter nu att utveckla och arbeta enligt SiSam-modellen (www.stat-ins.se).

SiSam är en modell för skolsamverkan mellan tre parter: Sis ungdomshem samt socialtjänsten och skolan i hemkommunen. Målet är att de placerade ungdomarnas skolgång ska löpa på utan avbrott, så att de får den utbildning de har rätt till och behöver.

Enligt uppgift från Sis ingår ett 50-tal kommuner i SiSam och 80–90 procent av de placerade ungdomarna deltar.

Öppna insatser eller placering utan samtycke

Socialstyrelsen fick genom sitt regleringsbrev 2018 i uppdrag att redogöra för kunskapsläget om öppna insatser utan samtycke till unga respektive vårdnadshavare, bl.a. utifrån erfarenheterna i Danmark och Norge, samt bedöma om det som då framkommer kan motivera en lagändring inom området (S2018/05767/FS). Med ändring av detta uppdrag fick Socialstyrelsen i november 2019 i uppdrag att också lämna förslag på hur möjligheterna att ge öppna insatser utan samtycke till barn och unga kan öka (S2019/04727/FST).

Uppdraget ska redovisas den 2 december 2020.

Socialstyrelsen ska enligt sitt regleringsbrev för 2020 göra en fördjupad analys av förslaget i betänkandet Barns och ungas rätt vid tvångsvård – förslag till ny LVU (SOU 2015:71) om att socialnämnden, utan vårdnadshavarens samtycke, ska kunna besluta om placering av barn som fyllt 16 år (S2019/05315/RS). Analysen ska bl.a. göras utifrån perspektivet att förslaget innebär ett betydande ingrepp i vårdnadshavarnas bestämmanderätt.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2020.

Myndighetsanalys av Statens institutionsstyrelsens verksamhet

Statskontoret har på uppdrag av regeringen genomfört en myndighetsanalys av Statens institutionsstyrelse (Sis), S2019/01921/FST. Uppdraget redovisades i mars 2020 genom rapporten Myndighetsanalys av Statens institutionsstyrelse (2020:7).

Uppdraget har varit att analysera hur Sis fullgör sitt uppdrag samt hur interna och externa faktorer påverkar myndighetens möjligheter att fullgöra uppdraget. Statskontoret har bl.a. analyserat Sis styrning, uppföljning och organisering samt myndighetens samverkan med andra aktörer.

Inspektionen för vård och omsorgs uppdrag att genomföra analyser av tillsynens resultat inom den sociala barn- och ungdomsvården

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) fick under 2019 i uppdrag av regeringen att genomföra en analys av kommunernas utredningar av barn- och ungdomsärenden utifrån resultaten av den tillsyn som IVO genomförde under 2017 och 2018 (S2019/01922/FST).

Vidare skulle IVO genomföra en analys med utgångspunkt i tillsynen av hem för vård eller boende (HVB), stödboende, särskilda ungdomshem och bostäder med särskild service för barn och unga. Analysen skulle genomföras utifrån resultaten av 2018 års tillsyn och ha ett särskilt perspektiv på barn och ungas delaktighet, säkerhet, trygghet, stöd samt personalens och verksamhetsansvarigas kompetens.

Uppdraget redovisades till regeringen den 21 februari 2020 genom rapporten Sociala barn- och ungdomsvården (artikelnr IVO 2020-2). I rapporten redogör IVO för sina iakttagelser och rekommendationer.

Riksrevisionens rapport Inspektionen för vård och omsorg – en tillsynsverksamhet med förhinder

Regeringen redovisar i skrivelse 2019/20:121 sin bedömning med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer i rapporten Inspektionen för vård och omsorg – en tillsynsverksamhet med förhinder (RiR 2019:33). Enligt rapporten är Riksrevisionens övergripande slutsats att IVO inte helt har levt upp till sin roll som tillsynsmyndighet. Riksrevisionen rekommenderar i rapporten regeringen dels att ge IVO stabila ekonomiska ramar så att myndigheten kan planera för en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning i syfte att fullgöra tillsynsuppdraget, dels att följa IVO:s arbete med att utarbeta mer enhetliga beslut och följa myndighetens digitaliseringsarbete för tillsynsverksamheten. Riksrevisionen rekommenderar även regeringen att se till att IVO:s redovisning av tillsynens resultat går att följa över tid.

Regeringen välkomnar i sin skrivelse Riksrevisionens granskning och instämmer delvis i de övergripande iakttagelserna. När det gäller förutsättningarna för myndigheten att bedriva tillsyn delar inte regeringen uppfattningen att regeringens ekonomiska styrning varken har varit konsekvent eller långsiktig. Riksrevisionen har vidare pekat på att IVO saknar lättåtkomliga stöd för enhetliga bedömningar i tillsynen. Regeringen avser i enlighet med Riksrevisionens rekommendation att följa IVO:s arbete med att utarbeta mer enhetliga beslut. Regeringen avser även att fortsätta följa utvecklingen av IVO:s digitaliseringsarbete i dialogen med myndigheten.

Riksrevisionens granskning innehåller även värdefulla iakttagelser om IVO:s arbete med uppföljning av tillsynsverksamheten. Regeringen avser att följa de insatser som myndigheten tar initiativ till i syfte att utveckla uppföljningen av tillsynens resultat.

Regeringens skrivelse bereds för närvarande i utskottet (bet. 2019/20:18 Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg).

Socialstyrelsens uppföljning av placeringsformen stödboende

Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att följa upp och utvärdera den nya placeringsformen stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år som infördes i SoL den 1 januari 2016.

Socialstyrelsen redovisade i oktober 2019 uppdraget genom rapporten *Uppföljning och utvärdering av stödboende för barn och unga 16–20 år (2019-10-6438)*.

Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Samverkan mellan socialtjänsten och skolan

I rapporten SAMS – Samverkan socialtjänst skola – Obruten skolgång för placerade barn och unga (2018-6-13) från Skolverket, Socialstyrelsen och Specialpedagogiska myndigheten konstaterar man att placerade barn och unga har samma rätt till utbildning och skolgång som andra barn och unga. För att den rätten ska säkras krävs samverkan mellan socialtjänsten och skolan. Modellen SAMS presenteras i rapporten. Den är framtagen gemensamt av Skolverket, Socialstyrelsen och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) utifrån ett regeringsuppdrag för att underlätta sådan samverkan (U2017/00617/S).

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner

Motionsyrkanden om placering av barn och unga behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor (s. 79 f. och 89 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2018/19:416).

När det gäller de motionsyrkanden som gällde frågan om att inrätta olika slag av nationella register över familjehem m.fl. anförde utskottet bl.a. att det är Socialstyrelsen som ansvarar för att stödja familjehemsvård och bidra till kvalitetsutveckling på området (s. 90). Utskottet hänvisade i denna del till att flera initiativ hade tagits, att arbete pågick i dessa frågor och att det därför inte fanns skäl att vidta någon åtgärd.

Tillkännagivande

Riksdagen har ställt sig bakom det som utskottet anfört om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att samma krav på tillstånd som gäller för enskilda för att yrkesmässigt bedriva verksamhet inom socialtjänsten även ska gälla för offentlig verksamhet och tillkännagett detta för regeringen (bet. 2016/17:SoU11 s. 7 f., rskr. 156).

Regeringens angav i budgetpropositionen för 2018 att frågan om generell tillståndsplikt för socialtjänstverksamhet inte behöver utredas ytterligare och ansåg med detta att tillkännagivandet var slutbehandlat. Riksdagen ansåg dock att tillkännagivandet inte kunde anses slutbehandlat genom de redovisade åtgärderna (bet. 2017/18:SoU1, rskr. 2017/18:121).

Av regeringens skrivelse 2019/20:75 framgår att regeringen avser att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2021. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

När det gäller barn och unga som omhändertas konstaterar utskottet att det är fråga om en särskilt utsatt grupp och att det därför finns ett starkt behov av att alltid beakta rättssäkerheten och barnrättsperspektivet.

Ett antal motionsförslag handlar om att öka möjligheterna att kunna omhänderta eller att vidta andra åtgärder när det gäller barn och unga som har missbruksproblematik eller kriminellt beteende. Utskottet konstaterar att beredningen av Utredningen om tvångsvård för barn och ungas betänkande (SOU 2015:71) fortsätter inom Regeringskansliet. Dessutom pågår ett antal uppdrag hos Socialstyrelsen om bl.a. öppna insatser eller placering utan samtycke. Dessa arbeten bör avvaktas. Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2019/20:2828 (M) yrkandena 53, 55 och 56 samt 2019/20:3065 (M) yrkande 4. Motionerna bör avslås.

Utskottet anser inte heller att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:2828 (M) yrkande 46. Motionen bör avslås.

Socialnämnden har det yttersta ansvaret för de barn och unga som placeras. Ansvaret innebär bl.a. att socialnämnden ska följa upp de placeringar som beslutas. Härutöver finns den statliga tillsyn som Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ansvarar för. IVO slutredovisade i februari 2020 regeringsuppdraget att genomföra analyser av tillsynens resultat inom den sociala barn- och ungdomsvården. Beredningen av detta arbete bör avvaktas. I detta sammanhang noterar utskottet att regeringen avser att följa frågan. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ. Motion 2019/20:3345 (L) yrkandena 13 och 31 bör avslås.

Utskottet anser inte heller att riksdagen bör ta något initiativ när det gäller frågan om utökad anmälningsplikt vid misstänkta missförhållanden. Motion 2019/20:3345 (L) yrkande 17 bör avslås.

När det gäller motionsyrkanden om placerade barns skolgång konstaterar utskottet att hemkommunen enligt skollagen har ett ansvar för att skolpliktiga barn får föreskriven utbildning och fullgör sin skolgång. I skollagen finns också bestämmelser om bl.a. tillsyn och nationell uppföljning och utvärdering. Socialnämnden har ett ansvar enligt socialtjänstlagen att verka för att placerade barn får en lämplig utbildning. Av de allmänna råden till Socialstyrelsens föreskrifter om hem för vård eller boende framgår att den som bedriver verksamhet i form av hem för vård eller boende särskilt bör beakta behovet av samverkan för att säkerställa att den person som är placerad där får sitt behov av bl.a. skolgång tillgodosett. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ. Motionerna 2019/20:2828 (M) yrkande 38 och 2019/20:2928 (M) yrkande 4 bör avslås.

Utskottet är inte berett att föreslå att riksdagen ska vidta någon åtgärd när det gäller frågan om huruvida kommuner som inte säkerställer barns skolplikt bör kunna vitesföreläggas. Motion 2019/20:2828 (M) yrkande 37 bör därför avslås.

Utskottet konstaterar att socialnämnden redan enligt gällande bestämmelser i socialtjänstlagen har ett ansvar att verka för att placerade barn får den hälso- och sjukvård som de behöver. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ. Motionerna 2019/20:2828 (M) yrkande 40 och 2019/20:2928 (M) yrkande 10 bör avslås.

Socialnämnden har enligt 6 kap. 7 b § SoL ett ansvar att följa vården av de barn och unga som behöver vårdas i bl.a. ett familjehem eller ett HVB-hem. Det ska också i dessa fall, enligt 6 kap. 7 c § SoL, finnas en särskilt utsedd socialsekreterare som ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål. I detta sammanhang konstaterar utskottet att det sedan den 1 mars 2020 finns ett nytt allmänt råd från Socialstyrelsen när det gäller att följa vården (HSLF-FS 2019:25). Av det allmänna rådet framgår att en bedömning av hur ofta ett visst barn eller en viss ung person ska besökas av socialsekreterare bör göras fortlöpande under placeringen. Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta något initiativ. Motion 2019/20:2828 (M) yrkande 39 får anses åtminstone delvis tillgodosedd och bör avslås.

Av 5 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende (HSLF-FS) framgår att en föreståndare vid ett sådant hem ska ha den sammantagna kompetens som behövs för att kunna leda, utveckla och följa upp verksamheten. Till föreskriften finns även ett allmänt råd av vilket det bl.a. framgår att föreståndaren bör ha kunskap om den målgrupp som hemmet är avsett för och målgruppens vårdbehov. Den övriga personalen vid ett HVB-hem ska ha den utbildning, den erfarenhet och den personliga lämplighet som behövs för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:3345 (L) yrkande 14. Motionen bör avslås.

Socialnämnden ska enligt 3 kap. 3 a § SoL se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom

socialtjänstens verksamhet för barn och ungdom. I Socialstyrelsens handbok Placerade barn och unga behandlas risker och missförhållanden i ett särskilt avsnitt. Utskottet finner därmed inga skäl att nu vidta någon åtgärd med anledning av motion 2019/20:3345 (L) yrkande 15. Motionen bör därför avslås.

Om socialnämnden får kännedom om något som kan innebära att nämnden behöver vidta någon åtgärd ska nämnden inleda en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL. När en anmälan rör barn eller unga ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd (11 kap. 1 a §). Vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden, för bedömningen av behovet av insatser, konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs (11 kap. 2 §). Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ. Motion 2019/20:3345 (L) yrkande 16 bör avslås.

I ett antal motioner föreslås inrättande av nationella register m.m. när det gäller olika slags boenden, bl.a. familjehem och jourhem. Utskottet anser inte att det finns skäl att nu göra någon annan bedömning än den som utskottet gjort tidigare. Motionerna 2019/20:607 (SD) yrkande 10, 2019/20:2828 (M) yrkande 35 och 2019/20:3253 (C) yrkande 16 bör avslås.

Utskottet konstaterar att personal på de särskilda ungdomshemmen redan enligt gällande bestämmelser har möjlighet att under vissa förutsättningar kroppsvisitera eller ytligt kroppbesiktiga den unge för att se om han eller hon bär på sig t.ex. narkotika eller alkoholhaltiga drycker (17 § LVU). Utskottet anser inte att det finns skäl att utöka befogenheterna för personal att eftersöka droger och farliga föremål vid dessa hem. Motion 2019/20:2828 (M) yrkande 41 bör avslås.

I två motioner tas frågan om begränsning av barn och ungas användning av mobiltelefoner och internet på HVB-hem upp. Utskottet är inte berett att föreslå att riksdagen tar något initiativ i denna fråga. Motionerna 2019/20:2212 (M) och 2019/20:2828 (M) yrkande 42 bör avslås.

Utskottet konstaterar att socialnämnden är skyldig att vid en placering göra en individuell bedömning av var barnet eller den unge ska tas emot. Utskottet anser därför att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:2988 (KD) yrkande 15. Motionen bör avslås.

Utskottet konstaterar att regeringen har för avsikt att återkomma i budgetpropositionen för 2021 när det gäller frågan om generell tillståndsplikt inom socialtjänstverksamhet. Utskottet anser att detta arbete bör avvaktas. Motion 2019/20:2925 (M) yrkande 16 bör därför avslås. Även yrkande 17 i samma motion bör avslås.

Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:2009 (KD) om Ersättningsnämndens arbete. Motionen bör avslås.

Adoption

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om adoption.

Jämför reservation 56 (V) och 57 (KD).

Motionerna

I partimotion 2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 36 föreslås ett tillkännagivande om att tillgodose stödet till adopterade som vill söka sina rötter. I motion 2019/20:164 av Martina Johansson (C) yrkande 2 finns ett liknande yrkande.

I kommittémotion 2019/20:590 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att det bör utredas om det finns behov av att skärpa tillsynen av adoptionsorganisationerna. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om det som anförs i motionen om att det för att samla information och kunskap i Sverige om adoptioner från Chile bör tillsättas en utredning av hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat adoptioner från Chile till Sverige. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att det bör tillsättas en utredning om hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat internationella adoptioner till Sverige. Som bakgrund till de tre yrkandena anförs bl.a. att oegentligheter i adoptioner under 1970- och 80-talen har upptäckts, där dokument har förfalskats och barn adopterats bort mot de biologiska föräldrarnas vilja.

I motion 2019/20:165 av Martina Johansson (C) föreslås ett tillkännagivande om att utreda hur stöd kan ges till dem som adopterats till Sverige på felaktiga grunder, exempelvis utan den biologiska familjens vilja eller vetskap.

I motion 2019/20:164 av Martina Johansson (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att utreda hur internationella adoptioner ska organiseras.

Gällande rätt

Vid nationell adoption tillämpas bestämmelserna i 4 kap. föräldrabalken, förkortad FB. Beslut om tillstånd till adoption fattas av allmän domstol.

Enligt 4 kap. 23 § FB har ett barn som är adopterat rätt att av sina föräldrar få veta det. Föräldrarna ska så snart det är lämpligt upplysa barnet om att han eller hon är adopterad. I 5 kap. 1 § 9 socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, regleras socialnämndens ansvar när det gäller att i sin omsorg om barn och unga tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om bl.a. adoption har avgjorts.

När det gäller internationella adoptioner tillämpas lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer. I lagen finns bestämmelser om svensk domstols internationella behörighet, tillämplig lag och när utländska beslut

erkänns i Sverige. Om adoptionen har anknytning till ett annat nordiskt land gäller förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap.

I lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling finns bestämmelser som ska tillämpas när en underårig med hemvist utomlands ska adopteras av någon eller några med hemvist i Sverige. Lagen innehåller bestämmelser om anlitan av adoptionsorganisationer och tillstånd till enskild adoption. Av 4 § framgår att den som vill adoptera ett barn från utlandet ska anlita en sammanslutning som är auktoriserad enligt lagen. Av 5 § framgår att det är Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) som avgör frågor om auktorisation och som har tillsyn över de auktoriserade sammanslutningarna. MFoF har för sin tillsyn rätt att inspektera en auktoriserad sammanslutning och att förelägga en sådan sammanslutning att avhjälpa brister i förmedlingsverksamheten (9 och 10 §§).

I lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner finns ytterligare bestämmelser på området.

Enligt 6 kap. 12 § SoL får ett barn med hemvist utomlands inte utan socialnämndens medgivande tas emot av någon i syfte att adopteras.

Bakgrund och pågående arbete

Budgetpropositionen för 2020

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 142) konstaterar regeringen att antalet barn som adopteras till Sverige från andra länder fortsätter att minska (från 1 008 under 2002 till 185 under 2018). Regeringen anför att man har uppmärksammat behovet av stöd till adopterade, men att en konsekvens av det minskade antalet internationella adoptioner är svårigheter för kommuner att upprätthålla kompetens inom området.

Regeringen bedömer (s. 158) att MFoF ska arbeta för att stärka kompetensen om internationella adoptioner hos landets kommuner, och samordna de obligatoriska föräldrautbildningarna samt stöd efter adoption. För att kunna åtgärda brister när det gäller stöd samt säkra tillgången på den obligatoriska föräldrautbildningen avsätter regeringen 2 500 000 kronor i ökat anslag till MFoF för 2020 och därefter 2 000 000 kronor årligen (s. 156).

Regeringsuppdrag om ursprungssökning vid internationella adoptioner

MFoF fick i sitt regleringsbrev för 2020 (S2019/05315/RS) i uppdrag att genomföra ett pilotprojekt om individuellt stöd till adopterade i samband med ursprungssökning under 2020–2021. Myndigheten får för uppdragets genomförande under 2020 använda 2 000 000 kronor.

Uppdraget ska delredovisas den 31 januari 2021, och slutredovisas den 31 januari 2022.

Regeringsuppdrag om att utveckla indikatorer för målsättningar inom bl.a. området internationella adoptioner

MFoF fick i sitt regleringsbrev för 2017 (S2017/04894/FST) i uppdrag att inom sina verksamhetsområden i samråd med Socialdepartementet ta fram och utveckla indikatorer som gör det möjligt att följa upp och se utvecklingen över tid i förhållande till målsättningar inom områdena familjerätt, familjerådgivning, internationella adoptioner och föräldraskapsstöd. Indikatorerna ska utgå från regeringens mål för individ- och familjeomsorgen om stärkt skydd för utsatta barn samt visa barns delaktighet och i vilken utsträckning barnet kommer till tals.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2020 (S2018/03514/FST).

Skriftliga frågor och interpellationer

Statsrådet Lena Hallengren besvarade den 18 december 2019 en skriftlig fråga (fr. 2019/20:584) om adoptioner på oriktiga grunder av Linda Lindberg (SD). Statsrådet besvarade frågan enligt följande:

Linda Lindberg har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att säkerställa att Sverige inte ger medgivande av adoptioner på oriktiga grunder, som bland annat de från Chile där barn adopterats bort mot föräldrarnas vilja och kännedom.

Staten måste så långt som möjligt garantera att varje adoption sker på ett lagligt och etiskt sätt. Den brottsutredning som pågår i Chile omfattar internationella adoptioner från Chile till ett antal länder under 1970–90-talen. Sedan dess har andra regler och internationella konventioner trätt i kraft som syftar till att säkra att adoptioner sker på ett tryggt och lagligt sätt.

1997 ratificerade Sverige 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. Konventionen är även inkorporerad i svensk rätt. Grundläggande i konventionen är att staterna har ansvar för att barnets bästa beaktas i varje del av adoptionsprocessen. Konventionen ska genom vissa garantier mellan de anslutna staterna bland annat förhindra bortförande eller handel med barn i samband med internationella adoptioner. I varje land finns en ansvarig centralmyndighet med tydligt utpekat ansvar i enlighet med konventionen. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) är svensk centralmyndighet i konventionens mening och ansvarar bland annat för auktorisation och tillsyn.

2005 skärptes auktorisationsvillkoren i Sverige genom att kräva auktorisation i två led. Till skillnad från tidigare, då enbart de adoptionsförmedlande organisationerna prövades för auktorisation, prövas även länder, del av länder eller adoptionskontakter som organisationerna får förmedla barn från eller genom. Några av de grundläggande kraven är att landet har en adoptionslagstiftning eller annan tillförlitlig reglering av internationell adoption som beaktar de grundläggande principer för internationell adoption som uttrycks i barnkonventionen och i 1993 års Haagkonvention. MFoFs tillsynsansvar omfattar både de adoptionsförmedlande organisationerna i Sverige och de auktoriserade länderna och adoptionskontakterna.

Statsrådet Lena Hallengren besvarade den 15 januari 2020 en skriftlig fråga (fr. 2019/20:711) av Jon Thorbjörnsson (V) om svenska adoptioner från Chile. Statsrådet anförde i sitt svar bl.a. följande:

Jon Thorbjörnsson har frågat mig om regeringen har för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av de uppgifter som framkommit om adoptioner från Chile.

Jag och regeringen tar händelserna på allra största allvar och det är nödvändigt att vi får klarhet i vad som hänt.

Det pågår i Chile sedan 2017 en brottsutredning som omfattar adoptioner från Chile till ett antal länder under 1970–90-talen, däribland Sverige. Parallellt med brottsutredningen har en parlamentariskt tillsatt kommission arbetat för att undersöka händelserna.

Det är viktigt att den som känner att det kan finnas oklarheter kring hans eller hennes adoption kan få stöd i att söka information. För att möjliggöra hjälp till de individer som vill söka sin livshistoria och finna sina rötter har regeringen beslutat att ge Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) i uppdrag att genomföra ett pilotprojekt om individuellt stöd till adopterade i samband med så kallad ursprungssökning under 2020–2021. Stödet avgränsas inte enbart till personer som adopterats från Chile, utan finns tillgängligt för alla internationellt adopterade som söker sin biologiska familj.

Statsrådet Lena Hallengren besvarade den 21 januari 2020 interpellation 2019/20:192 av Martina Johansson om olagliga adoptioner från Chile. Statsrådet anförde bl.a. följande:

Martina Johansson har frågat mig om jag och regeringen avser att ta några initiativ för att underlätta för drabbade personer att åter skapa kontakten med sina biologiska föräldrar i Chile.

Vår svenska centralmyndighet för internationella adoptioner – Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF – har varit i kontakt med brottsutredningen. Vi har förstått att utredningen hittills har konstaterat att det har funnits förfaranden som visar på att det förekommit oegentligheter. Detta gäller adoptionsförmedlingen av barn fram till att de lämnade Chile. Vi har även tagit del av den chilenska parlamentariska utredningen av händelserna, som bekräftar att barn systematiskt togs från sina föräldrar.

Jag förstår att det är fruktansvärt för alla de som har drabbats – för de adopterade barnen, för de biologiska föräldrarna och för adoptivföräldrarna. Det är också självklart en stor psykisk påfrestning för dem som fortfarande söker men inte får svar på sina frågor.

När det gäller den chilenska centralmyndigheten Sename ska de ha ett särskilt program för ursprungssökning. Det är många länder nu som är involverade och engagerade i den chilenska organisationen. Jag föreställer mig att det inte finns en riktigt bra återrapportering därifrån än. Men naturligtvis följer jag, Socialdepartementet och framför allt MFoF frågan på nära håll.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om adoption behandlades i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2018/19:187).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har fått i uppdrag att genomföra ett pilotprojekt om individuellt stöd till adopterade i samband med ursprungssökning 2020–2021. Motionerna 2019/20:164 (C) yrkande 2, 2019/20:165 (C) och 2019/20:3105 (KD) yrkande 36 får därmed anses i huvudsak tillgodosedda. Motionerna bör avslås.

När det gäller motionsyrkanden med förslag på åtgärder för att säkerställa att Sverige inte ger sitt medgivande till internationella adoptioner på oriktiga grunder noterar utskottet att både regeringen och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd följer frågorna på nära håll. Utskottet anser därför inte att riksdagen behöver ta något initiativ. Motion 2019/20:590 (V) yrkandena 2 och 3 bör avslås.

Utskottet anser inte heller att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motionerna 2019/20:164 (C) yrkande 1 och 2019/20:590 (V) yrkande 1. Motionerna bör avslås.

Barnkonventionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om uppföljning av genomförandet av barnkonventionen som svensk lag, uppmärksammande av Janusz Korczaks arbete med barnkonventionen, inkorporering av barnkonventionens tilläggsprotokoll om åtgärder mot handel med barn m.m. i svensk lagstiftning samt om vägledning om tolkning av barnkonventionen och barns behov av umgänge med nära släktingar.

Jämför reservation 58 (SD, KD), 59 (KD) och 60 (L).

Motionerna

I partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 83 föreslås ett tillkännagivande om uppföljning av förverkligandet av barnkonventionen som svensk lag och om att regeringen ska lämna årliga rapporter till riksdagen om hur genomförandet sker. I yrkande 84 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen på lämpligt sätt uppmärksammar Janusz Korczaks arbete och påverkan på FN-deklarationen om barns rättigheter. Ett liknande yrkande finns i motion 2019/20:1227 av Anders Österberg (S).

I kommittémotion 2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att inkorporera barnkonventionens tilläggsprotokoll om åtgärder mot handel med barn, barnpornografi och barnprostitution i svensk lagstiftning.

I motion 2019/20:1914 av Barbro Westerholm (L) föreslås ett tillkännagivande om att vägledningar om tolkning och tillämpning av barnkonventionen bör betona vikten av att ta hänsyn till barns behov av umgänge med nära släktingar, i synnerhet mor- och farföräldrar.

Gällande rätt

Barnkonventionen och tilläggsprotokoll

Barnkonventionen antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Konventionen trädde i kraft i Sverige den 2 september 1990. Artikel 4 i konventionen förpliktigar staten att vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder samt administrativa och andra åtgärder som behövs för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen. Det innebär bl.a. att lagstiftaren ska se till att den inhemska rätten stämmer överens med barnkonventionen.

För att förstärka och fördjupa åtagandena i barnkonventionen finns det numera tre fakultativa protokoll till konventionen. De två första protokollen, fakultativt protokoll om indragning av barn i väpnade konflikter och fakultativt protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi, antogs av FN:s generalförsamling den 25 maj 2000. I Sverige trädde dessa protokoll i kraft 2003 respektive 2006.

Det tredje protokollet, fakultativt protokoll om ett klagomålsförfarande, antogs av FN:s generalförsamling den 19 december 2011, men har inte ratificerats av Sverige.

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter ska artiklarna 1–42 i konventionen i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag.

Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.

Bakgrund och pågående arbete

Budgetpropositionen för 2020

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 173 f.) framgår att regeringen avser att fortsätta ett strategiskt och systematiskt arbete för att stärka skyddet av barnets rättigheter med inriktning på inkorporering och transformering av barnkonventionen och insatser inom olika politikområden för att stärka alla barns rättigheter, t.ex. när det gäller delaktighet och inflytande och rätten att inte utsättas för diskriminering.

Regeringen anför vidare att det är viktigt att sprida kunskap om tolkning och tillämpning av barnkonventionen. Kunskapslyftet för barnets rättigheter i syfte att utveckla den praktiska tillämpningen av barnets rättigheter inom myndigheter, regioner och kommuner med stöd från Barnombudsmannen ska enligt regeringen fortsätta. Vidare fortsätter arbetet för att barn och unga ska få ökad kunskap om sina rättigheter.

Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter

Departementspromemorian Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter (Ds 2019:23) är avsedd att utgöra ett stöd vid tolkning och tillämpning av barnkonventionen. Vägledningen syftar till att underlätta för olika aktörer bl.a. vid rättstillämpning genom att redogöra för hur man metodmässigt kan gå till väga när man tolkar och tillämpar en internationell konvention som barnkonventionen.

Regeringen gav den 14 november 2019 Barnombudsmannen i uppdrag att genomföra utbildnings- och spridningsinsatser om vägledningen (A2019/02059/MRB). Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2021.

Barnkonventionsutredningens kartläggning

Regeringen gav den 15 mars 2018 en särskild utredare i uppdrag att genomföra en kartläggning för att belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med barnkonventionen (S 2018:03, dir. 2018:20 och 2019:57). Kartläggningen syftar till att ge ett stöd i det fortsatta arbetet med transformering av barnkonventionens bestämmelser inom olika rättsområden.

Utredaren ska särskilt redovisa hur bestämmelser om barnets bästa och barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade tolkas i den praktiska tillämpningen samt vilken innebörd de ges inom olika rättsområden. Utredaren ska vidare inom ramen för redovisningen av barnets bästa och barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade analysera hur barnets bästa förhåller sig till andra intressen som ska beaktas.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2020.

Kunskapslyft för barnens rättigheter

Enligt Socialstyrelsens regleringsbrev för 2019 (S2019/04518/FS) skulle myndigheten utifrån identifierade utvecklingsområden fortsätta med ett systematiskt förändringsarbete för att utveckla den praktiska tillämpningen av barnkonventionen i verksamheten. I uppdraget ingick att redovisa de nya utvecklingsbehov som har identifierats, åtgärder som vidtagits för att möta dessa behov och de resultat som uppnåtts. Socialstyrelsen ingår i det kunskapslyft för barnets rättigheter som regeringen initierat och som pågick under perioden 2017–2019.

Socialstyrelsen redovisade uppdraget i rapporten Kunskapslyft för barnets rättigheter i april 2020. Rapporten innehåller en redogörelse för myndighetens

systematiska förändringsarbete, de utvecklingsbehov som myndigheten har identifierat, åtgärder som vidtagits för att möta behoven och de resultat som har uppnåtts.

Framtidens socialtjänst

Utredningen Framtidens socialtjänst ska utöver ett antal andra frågor även se över om barnrättsperspektivet behöver förtydligas i SoL mot bakgrund av att lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020 (S 2017:03, dir. 2017:39 och 2018:69).

Utredningens slutbetänkande ska lämnas senast den 3 augusti 2020 (dir. 2020:46).

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner

Motionsyrkanden om uppföljning av och fortsatt arbete efter inkorporeringen av barnkonventionen samt vägledningens utformning behandlades i betänkande 2017/18:SoU25 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter (s. 20 f.). Motionsyrkandena – förutom yrkandet om uppföljning (se nedan) – avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:389).

Tillkännagivande

Motionsyrkanden om att följa upp och vid behov vidta åtgärder som syftar till att säkerställa att de grundläggande principerna i barnkonventionen efterlevs och tillämpas i enlighet med svensk rätt behandlades i utskottets betänkande 2017/18:SoU25 (se förslagspunkt 3) i samband med behandlingen av regeringens proposition 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter. Utskottet tillstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:389).

I regeringens skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anger regeringen följande (s. 297):

Promemorian Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter (Ds 2019:23) har publicerats och den 14 november 2019 uppdrog regeringen åt Barnombudsmannen att genomföra utbildnings- och spridningsinsatser om vägledningen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2021. Regeringen har beslutat om tilläggsdirektiv med förlängd tid till Barnkonventionsutredningen (S 2018:03) som innebär att uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2020 (dir. 2019:57). Dessa uppdrag samt även resultat av det pågående kunskapslyftet för barnets rättigheter bör beaktas innan ett uppföljningsuppdrag lämnas av regeringen. Regeringen avser därför att återkomma till riksdagen i frågan om uppföljning av att de grundläggande principerna i barnkonventionen efterlevs och tillämpas. Punkten är inte slutbehandlad

Utskottets ställningstagande

När det gäller ett motionsyrkande om uppföljning av inkorporeringen av barnkonventionen noterar utskottet att regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen i frågan om uppföljning av att de grundläggande principerna i barnkonventionen efterlevs och tillämpas. Regeringens redovisning bör avvaktas. Riksdagen bör därför inte ta något initiativ. Motion 2019/20:3293 (KD) yrkande 83 bör avslås.

Utskottet bör inte heller ta något initiativ med anledning av motionerna 2019/20:1227 (S) och 2019/20:3293 (KD) yrkande 84. Motionerna bör avslås.

När det gäller frågan om inkorporering av barnkonventionens tilläggsprotokoll om åtgärder mot handel med barn, barnpornografi och barnprostitution i svensk lagstiftning är utskottet inte berett att ta något initiativ. Motion 2019/20:3359 (L) yrkande 1 bör avslås.

Utskottet konstaterar att Barnombudsmannen har i uppdrag att genomföra utbildnings- och spridningsinsatser om departementspromemorian Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter (Ds 2019:23). Härutöver pågår flera arbeten på området, bl.a. inom utredningen Framtidens socialtjänst. Utskottet anser att dessa arbeten bör avvaktas. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motion 2019/20:1914 (L) bör avslås.

Familjerådgivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kvalitetssäkring av familjerådgivningen och om särskilt stöd till barn vid skilsmässa.
Jämför reservation 61 (SD).

Motionerna

Kvalitetssäkring av familjerådgivningen

I motion 2019/20:735 av Jörgen Hellman och Paula Holmqvist (båda S) föreslås ett tillkännagivande om behovet av att kvalitetssäkra familjerådgivningen.

Särskilt stöd till barn vid skilsmässa

I motion 2019/20:2195 av Julia Kronlid (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om särskilt stöd till barn vid skilsmässa.

Gällande rätt

Föräldrabalken

Av 6 kap. 14 § föräldrabalken framgår att det finns bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, om rätten för barn och vårdnadshavare att få stöd och hjälp hos socialnämnden. Socialnämnden förmedlar kontakter med andra rådgivande samhällsorgan.

Socialtjänstlagen

Av 3 kap. 3 § SoL framgår att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet och att det för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Enligt 5 kap. 1 § 9 SoL ska socialnämnden i sin omsorg om barn och unga tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts.

Kommunen ska enligt 5 kap. 3 § SoL sörja för att föräldrar kan erbjudas samtal under sakkunnig ledning för att nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende, umgänge och barnets försörjning (samarbetsamtal).

Vidare framgår att kommunen ska sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller genom en annan lämplig yrkesmässig rådgivare kan erbjudas dem som begär det. Med familjerådgivning avses i lagen en verksamhet som består i samtal med syftet att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Av 1 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) framgår att föreskrifterna ska tillämpas i arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra kvaliteten i bl.a. sådan verksamhet som omfattas av 3 kap. 3 § tredje stycket SoL. Av 3 kap. 1 § i föreskrifterna framgår att den som bedriver socialtjänst ska ansvara för att det finns ett ledningssystem för verksamheten. Systemet ska användas för att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet.

Enligt 3 kap. 2 och 3 §§ i föreskrifterna ska den som bedriver socialtjänst med stöd av ledningssystemet dels planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten, dels ange hur uppgifterna som ingår i arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra kvaliteten är fördelade i verksamheten.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Inom Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) pågår ett arbete med att ta fram en motsvarighet till Socialstyrelsens meddelandeblad

om den kommunala familjerådgivningens organisation, sekretess, vittnesplikt m.m. (april 2008).

Enligt uppgift från MFoF beräknas arbetet vara klart sommaren 2020.

Bakgrund och pågående arbete

Nationell strategi för föräldraskapsstödet

Regeringen beslutade i augusti 2018 om en förnyad Nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd (S2018/04678/FST). Syftet med strategin är att främja barnets hälsa och utveckling. Målsättningen är att alla föräldrar ska erbjudas stöd i föräldraskapet under barnets hela uppväxt.

MFoF har i uppdrag att stödja genomförandet och följa upp strategin (S2018/04675/FST).

Uppdraget delredovisades i april 2020 genom rapporten Uppdrag att stödja genomförandet av och följa upp den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd. I delredovisningen presenterar MFoF de initiativ som tagits, och det arbete som genomförts fram t.o.m. den 1 april 2020.

Uppdraget ska slutredovisas den 1 april 2022.

2020 års budgetproposition

Regeringen anger i 2020 års budgetproposition (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 156) att föräldraskapsstödsstrategin, som genomsyras av ett barnrättsperspektiv, jämlikhet i hälsa samt jämställdhet och ett jämställt föräldraskap, är vägledande och anger inriktningen för arbetet med föräldraskapsstödet under mandatperioden.

Uppdrag om att utveckla indikatorer för målsättningar inom bl.a. området familjerådgivning

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd fick i sitt regleringsbrev för 2017 (S2017/04894/FST) i uppdrag att inom sina verksamhetsområden i samråd med Socialdepartementet ta fram och utveckla indikatorer som gör det möjligt att följa upp och se utvecklingen över tid i förhållande till målsättningar inom områdena familjerätt, familjerådgivning, internationella adoptioner och föräldraskapsstöd. Indikatorerna ska utgå från regeringens mål för individ- och familjeomsorgen om stärkt skydd för utsatta barn samt visa barns delaktighet och i vilken utsträckning barnet kommer till tals.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2020 (S2018/03514/FST).

Vårdnadsutredningens betänkande Se barnet!

2014 års vårdnadsutredning (Ju 2014:14) konstaterar i sitt betänkande Se barnet (SOU 2017:6) bl.a. att fokus i processen behöver flyttas från föräldrarnas konflikt till barnet och barnets rättigheter och behov. I denna del

föreslog utredningen bl.a. att barnets bästa och barnets rätt till relevant information och rätt att fritt uttrycka sina åsikter och få dem beaktade skulle tydliggöras i föräldrabalken.

Utredningens betänkande har remissbehandlats och bereds inom Justitiedepartementet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en förnyad nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd beslutades i augusti 2018 och att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har i uppdrag att stödja genomförandet och följa upp strategin. Inom denna myndighet pågår också andra arbeten, bl.a. med att ta fram ett nytt meddelandeblad om den kommunala familjerådgivningen. Dessa arbeten bör avvaktas. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ. Motion 2019/20:735 (S) bör avslås.

Socialnämnden har i sin omsorg om barn och unga enligt 5 kap. 1 § 9 socialtjänstlagen (2001:453) ett ansvar för att tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål om eller ärende om t.ex. vårdnad eller boende har avgjorts. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ. Motion 2019/20:2195 (SD) yrkande 2 bör avslås.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.
Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (L).

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor.

Riksdagen avslög yrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning när det gäller de väckta förslagen och avstyrker därför motionsyrkandena.

Reservationer

1. Stärkt förebyggande arbete och förtydligt uppdrag för socialtjänsten, punkt 1 (M, SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26.

Ställningstagande

En närvarande socialtjänst är avgörande för att barn och ungdomar ska kunna få hjälp. Socialtjänstens arbete måste därför utgå från en ökad kontakt med denna grupp. Det gäller i utredning och möten, men också vid förebyggande åtgärder och tidiga insatser mot barn och ungdomar.

Vi anser att det förebyggande arbetet är avgörande för att i ett tidigt skede kunna fånga upp barn och unga som på något sätt riskerar att fara illa. Det kan handla om fältarbete i skolan, på fritidsgården eller i bostadsområdet. Detta arbete måste prioriteras i socialtjänstens verksamhet. Ett första steg är att förtydliga det förebyggande uppdraget i socialtjänstlagen.

Regeringen bör se över frågan.

2. Nationell kartläggning av socialtjänstens förebyggande arbete, punkt 2 (M, SD)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 27.

Ställningstagande

Vi menar att det finns ett stort behov av forskning som utvärderar effekterna av socialtjänstens tidiga och förebyggande insatser. För att förbättra det förebyggande arbetet måste detta kartläggas och analyseras.

Mot denna bakgrund föreslår vi att Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd får i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av socialtjänstens förebyggande arbete.

3. Nationellt kunskapscentrum för förebyggande arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården, punkt 3 (M, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 28.

Ställningstagande

I forskningen som utvärderar effekterna av socialtjänstens tidiga och förebyggande insatser menar vi att särskilt fokus ska riktas mot barn och unga. Som ett led i ett bättre förebyggande arbete – och för att sprida kunskap om forskning samt beprövade exempel och metoder – anser vi att ett nationellt kunskapscentrum med fokus på förebyggande arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården bör införas.

Mot denna bakgrund anser vi därför att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med vad som anförs ovan.

4. Utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete i övrigt, punkt 4 (M)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 29 och

avslår motionerna

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 10,
 2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 9,
 2019/20:939 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),
 2019/20:2239 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkandena 1–3,
 2019/20:3071 av Barbro Westerholm m.fl. (L) och
 2019/20:3352 av Arman Teimouri (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi vill att socialsekreterares närvaro i utredningar av barn och unga ska öka. Vi har erfårit att socialsekreterare som arbetar med utredningar ägnar i genomsnitt 10 minuter av varje arbetsdag till enskilda möten med barn och ungdomar som är i behov av hjälp. Här krävs tydliga nationellt uppställda krav på socialtjänsten att prioritera möten med barn och ungdomar i arbetet. Vi anser att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att utforma dessa krav.

5. Utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete i övrigt, punkt 4 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 9 och
 avslår motionerna
 2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 10,
 2019/20:939 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),
 2019/20:2239 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkandena 1–3,
 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 29,
 2019/20:3071 av Barbro Westerholm m.fl. (L) och
 2019/20:3352 av Arman Teimouri (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Anmälningar till socialtjänsten som leder till åtgärder är tillgängliga för sökning men vi menar att rättsläget är oklart vad gäller de anmälningar som inte leder till åtgärder. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att rättsläget klargörs även för

anmälningar som inte leder till någon åtgärd, så att de kan användas vid framtida utredningar.

6. Utveckling och förbättring av socialtjänstens arbete i övrigt, punkt 4 (L)

av Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3071 av Barbro Westerholm m.fl. (L) och
avslår motionerna
2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 10,
2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 9,
2019/20:939 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),
2019/20:2239 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkandena 1–3,
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 29 och
2019/20:3352 av Arman Teimouri (L) yrkande 3.

Ställningstagande

År 1996 beslöt riksdagen om prioriteringar i hälso- och sjukvården och en allmän prioriteringsregel infördes i hälso- och sjukvårdslagen. Den uttrycks som att den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ha företräde i vården. Någon sådan motsvarighet finns inte i den del av socialtjänstlagen som handlar om den kommunala vård- och omsorgsverksamheten.

Våren 2010 tog riksdagen beslut om införandet av en bestämmelse i socialtjänstlagen om en nationell värdegrund för äldreomsorgen. Värdegrundsinsatserna har en nära koppling till tillämpningen av prioriteringarna enligt hälso- och sjukvården och den lagstiftning vi har om samordning av hälso- och sjukvårdens insatser. I socialtjänstlagen tydliggörs detta genom bestämmelser om kommuners och regioners skyldigheter i fråga om gemensam individuell planering när den enskilde har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och från socialtjänsten.

För att detta ska fungera är det viktigt att de som har ansvar för tillämpningen av de olika lagstiftningarna har en gemensam värdegrund att stå på och använder gemensamma prioriteringsprinciper. Jag anser att regeringen bör ta initiativ till nödvändiga ändringar i de olika lagarna så att de vid sin tillämpning står i samklang med varandra.

7. Socialtjänstens arbete med barn och unga, punkt 5 (SD, C)

av Sofia Nilsson (C), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 5 och
2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

För barnet är det en nödvändighet att en vårdnadsprocess blir så bra som möjligt, att föräldrarna kan hålla sams och att ett bra beslut tas. De som ska göra vårdnadsutredningar och genomföra samarbetsamtal behöver mer kunskap om barns behov när föräldrarna separerar. Vi anser att utredningsprocessen kan behöva ses över för att se till att den baseras på fakta så att beslutet verkligen blir till barnets bästa. En del i detta bör vara att innan beslut tas utreda frågor som rör t.ex. grov kriminalitet och missbruk hos föräldrarna.

I syfte att möjliggöra en så bra process som möjligt och stärka barnperspektivet i vårdnadsprocesser behöver utbildningsinsatser inrättas för alla yrkesverksamma som befattar sig med fall om vårdnad.

8. Införande av specialistsocionomer och andra åtgärder för att stärka socialtjänstens medarbetare, punkt 6 (M, SD)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 32 och
2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att kompetens- och personalförsörjningen inom socialtjänsten är en stor och växande utmaning. Många socialsekreterare upplever att det blir långa utredningstider och att det tillkommer nyanställda som blir utan introduktion. Socialtjänsten behöver vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder goda villkor och vi ser att det krävs ett flertal åtgärder som tillsammans kan stärka socialtjänsten och dess medarbetare.

Vi menar att vi kan öka drivkrafterna för erfarna socialsekreterare att fortsätta arbeta i yrket genom att införa specialistsocionomer med inriktning mot barn och unga. Samtidigt kan verksamheten utvecklas genom kompetensutveckling och handledning av mindre erfarna kollegor, vilket i slutändan gynnar de barn som är under socialtjänstens försorg. Regeringen bör ta fram ett förslag om detta.

En mer genomtänkt strukturerad introduktion och metodisk handledning för socialsekreterare där de får ett kvalificerat stöd skulle förbättra förutsättningarna för socialsekreterare att genomföra sitt jobb. Socialstyrelsen bör därför få i uppdrag av regeringen att utarbeta en sådan introduktion i samverkan med arbetsmarknadens parter.

9. Administrativa uppgifter inom socialtjänsten, punkt 7 (M, L)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill att en ny och modern framtidsinriktad socialtjänstlag ska tas fram skyndsamt i syfte att skapa den ramlag som den var avsedd att fungera som. Därtill bör den bli mer överblickbar och anpassad till dagens levnadsförhållanden. Vi vill även minska den administrativa bördan i socialtjänsten, bl.a. genom nya tekniska lösningar. Socialtjänstlagen och offentlighets- och sekretesslagen ska utformas så att dessa lagar underlättar, inte försvårar, ett ökat användande av digital teknik inom socialtjänsten.

Regeringen bör se över hur den administrativa bördan i socialtjänsten kan minskas.

10. Arbetsbelastningen inom socialtjänsten, punkt 8 (M)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att många socialsekreterares vardag präglas av alltför hög arbetsbelastning. Många beskriver känslor av otillräcklighet och att deras möjligheter att göra ett bra jobb försvåras av att arbetsmiljön inte är rimlig. Detta leder till en stark press på kvaliteten och rättssäkerheten. Vi menar att kommunerna behöver utveckla verktyg för att mäta socialsekreterares arbetsbelastning. Det underlättar möjligheterna att styra och utveckla verksamheterna. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag på insatser för att minska arbetsbelastningen inom socialtjänsten.

11. Kompetens och kvalitet inom socialtjänsten i övrigt, punkt 9 (M)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30 och

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 2, 3, 8 och 9 samt

avslår motionerna

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–6 och

2019/20:824 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Det är vår uppfattning att det finns stora svårigheter med att säkra kompetens- och personalförsörjningen inom socialtjänsten. Vi vill att det tas fram en

nationell strategi för att säkra långsiktiga förutsättningar för rekrytering och personalförsörjning inom socialtjänsten. Vi vill även förenkla biståndsbedömningar för att minska socialsekreterarnas administrativa börda, dock utan att det är kostnadsdrivande för kommunerna.

Kommunerna behöver utveckla verktyg för att mäta socialsekreterares arbetsbelastning. Det underlättar möjligheterna att styra och utveckla verksamheterna.

Vi vill se över möjligheterna att inrätta en nationell ledarskapsutbildning avsedd för framtidens ledare inom socialtjänsten, för att ge professionen inom socialtjänsten ett tydligare stöd. Det är viktigt att kommunerna tar sitt arbetsgivaransvar och utvecklar ledarskapsutbildningar, själva eller gemensamt, i samverkan med akademien. Chefer ska kunna erbjuda oerfarna socialsekreterare ett strukturerat mentorskap. Det gäller inte minst ärenden om omhändertagande av barn och unga samt andra komplicerade familjeärenden.

Det är viktigt att förbättra kvaliteten inom hela socialtjänsten. Vi föreslår att en utförare som inte når upp till kvalitetskraven ska åläggas ett kvalitetskontrakt med syftet att skydda brukare från bristande verksamheter. Att inte nå upp till kraven innebär att verksamheten bedömts hålla otillräcklig eller undermålig kvalitet. Kvalitetskontrakten ska innehålla krav på åtgärder som forskning och beprövad erfarenhet har visat kan uppfylla de nationella kvalitetskraven.

Regeringen bör vidta åtgärder så att kompetensen och kvaliteten inom socialtjänsten stärks.

12. Kompetens och kvalitet inom socialtjänsten i övrigt, punkt 9 (SD)

av Adam Martinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–6 och
2019/20:824 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motionerna
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30 och
2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 2, 3, 8 och 9.

Ställningstagande

I dag ställs det stora krav på socialsekreterare när det gäller yrkesskicklighet och erfarenhet. De fattar ofta viktiga beslut som påverkar människors liv. Samtidigt menar vi att en orimligt hög arbetsbelastning och stor personalomsättning varit ett överhängande problem inom socialtjänsten de senaste åren. För att kunna rekrytera och behålla socialsekreterare behöver socialtjänsten vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder konkurrenskraftiga villkor.

För att stärka socialtjänstens medarbetare anser vi att det behövs ett flertal åtgärder. Det är viktigt att arbetsgivarna stärker mentorskapet och tillgången till cheferna för nyexaminerade socialsekreterare. Arbetsgivarna behöver även utveckla och samordna en riskbedömning inför besök och hotfulla situationer så att socialsekreterarna får stöd och hjälp i att anmäla mer och att känna sig trygga i detta. Det kan också vara aktuellt att se över ifall man även kan ha larmknappar på strategiska platser för att snabbt få hjälp om en situation urartar.

Vidare bör socialsekreterare ha möjlighet till karriärtjänster där kvalificerade socialsekreterare får större ansvar men också högre lön. För att avlasta socialsekreteraren bör det införas socialtjänstassistenter som kan ta över en del av socialsekreterarens arbetsuppgifter. Lika viktigt som att kompetensnivån bland socialtjänstens personal höjs är att dessa kontinuerligt granskas och formellt prövas i lämplighet.

Vi förespråkar sedan tidigare ökade satsningar på Arbetsmiljöverket för att förbättra arbetsmiljön inom den offentliga sektorn, men vi vill också särskilt lyfta fram särskilda satsningar på socialsekreterare som är en av yrkesgrupperna med flest antal sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa.

Mot denna bakgrund anser vi därför att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag om insatser som syftar till att stärka kompetensen och kvaliteten inom socialtjänsten.

13. Tillsyn av socialtjänsten, punkt 10 (M, SD)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Martinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att det i dag fortfarande finns betydande brister i tillsyn, uppföljning och följdåtgärder när det gäller hur socialtjänstens verksamheter fungerar. Det handlar bl.a. om kontroller av familjevård, krav på utbildning och kompetens samt stöd till familjehem och jourhem. Vi vill att regeringen ser över möjligheterna att utveckla tillsynen och att införa tydliga sanktioner i flera steg vid upprepade brister i exempelvis kvalitet och tillgänglighet. Att inte fullfölja sitt uppdrag måste få tydliga påföljder.

14. Förändringar i socialtjänstlagen, punkt 11 (M)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10 och avslår motionerna

2019/20:932 av Roza Güclü Hedin (S) och

2019/20:1903 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi menar att långa väntetider är ett problem i socialtjänsten och de drabbar först och främst enskilda i behov av sociala insatser. Långa väntetider kan också stå kommunerna dyrt eftersom de kan tvingas betala en särskild avgift vid oskäligen väntetider.

Den särskilda avgiften är ett viktigt redskap för att öka efterlevnaden av gällande lagstiftning men samtidigt ser vi ett behov av att reformera bestämmelserna, dels i syfte att minska risken för att avgifterna leder till oönskade effekter, dels i syfte att skapa ett mer rättvist system för kommunerna.

Vi vill att regeringen ger lämplig myndighet i uppdrag att reformera bestämmelserna om särskild avgift vid oskäligen väntetider. Det får inte bli viktigare för kommunerna att verkställa insatser i tid än att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov. Vidare bör avgiftens storlek stå i proportion både till den insats som inte verkställs och till berörd kommuns storlek.

15. Digitalisering av socialtjänsten, punkt 12 (M, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs nationella mål för digitalisering av socialtjänsten i hela landet för att bl.a. minska tidsåtgången för administration, underlätta hanteringen av ärenden, förbättra och utveckla mer avancerade beslutsstöd samt förbättra uppföljningen av resultat.

Regeringen bör återkomma med åtgärder som syftar till att se över mål och lagstiftning gällande digitalisering av socialtjänsten.

16. Framtagande av en sammanhållen digital struktur, punkt 13 (M)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Vi anser att en mer digitaliserad socialtjänst kan stödja och avlasta socialtjänstens medarbetare och underlätta för den som söker kontakt med socialtjänsten. Det behövs en sammanhållen digital struktur som underlättar införandet av digitala tjänster inom socialtjänsten i hela landet.

Vi vill att regeringen skyndsamt ger i uppdrag åt Myndigheten för delaktighet, E-hälsomyndigheten, Socialstyrelsen samt Sveriges Kommuner och Regioner att gemensamt ta fram detta. Regeringen ska även tydligt peka

ut vilken myndighet som ska vara sammanhållande och ha det yttersta ansvaret ifall det blir svårt att komma överens eller fatta konkreta beslut.

17. Socialtjänstens samverkan med andra, punkt 14 (M, L)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 11 och avslår motion

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi vill att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att gemensamt med representanter för socialtjänst, skola, vård, psykiatri och polis utveckla metoder för ett mer strukturerat och metodiskt samarbete och samverkan. Socialstyrelsens stöd ska stärka mindre kommuners möjligheter att hålla en hög professionell kompetens inom socialtjänsten.

18. Socialtjänstens samverkan med andra, punkt 14 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi menar att det måste gå smidigare att samarbeta över kommungränser i den sociala barn- och ungdomsvården. Vi vill att alla hinder ska undanröjas för att förbättra skyddsnetet för utsatta barn och unga.

Regeringen bör se över frågan.

19. Prestationskrav och begränsningar av rätten till försörjningsstöd, punkt 15 (M, SD)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Martinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19 och avslår motion

2019/20:2442 av Jan Ericson och Ellen Juntti (båda M).

Ställningstagande

Vi anser att hembesök är ett viktigt verktyg för att kunna ge rätt stöd till dem som är i behov av försörjningsstöd samt även för att identifiera fusk och felaktiga utbetalningar. Därför bör socialtjänstlagen ändras i syfte att alla kommuner ska kunna göra regelbundna, och vid behov oanmälda, hembesök hos den som har försörjningsstöd. Den som inte accepterar sådana hembesök bör inte ha rätt till försörjningsstöd.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att ändra socialtjänstlagen.

20. Barns ekonomiska behov, punkt 16 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag menar att socialtjänsten har blivit väldigt belastad när övriga trygghetssystem monterats ned, framför allt de enheter som arbetar med ekonomiskt bistånd. Arbetet med ekonomiskt bistånd ska både hjälpa människor med att tillgodose de grundläggande behoven och hjälpa människor att på sikt kunna tillgodose sina egna behov genom arbete eller andra stödsystem. Jag menar att fokus har lagts på det senare, och många kommuner har lagt stora resurser på att starta egna arbetssökande verksamheter. Det är självklart bra att arbeta mot självförsörjning, men när den principen hamnar i fokus riskerar den akuta situationen som handlar om att människor står utan pengar till mat och hyra att hamna i skymundan.

I socialtjänstlagens målparagraf finns en princip om barns bästa och att ”barns behov särskilt ska beaktas”. Ur barnets perspektiv borde dessa föräldrar få det stöd och den hjälp de behöver så att de kan stötta barnen på bästa sätt. Barnfamiljer skulle kunna få ett förhöjt stöd efter ett antal år. I barnkonventionen står det att barnets bästa ska komma i främsta rummet i alla åtgärder som rör barn.

Jag anser att regeringen bör verka för att bistånd bedöms utifrån barns behov och att barn bör garanteras ekonomisk trygghet.

21. Riksnormen för försörjningsstöd, punkt 17 (M, SD)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 18 och avslår motion

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Försörjningsstödet, eller socialbidrag som det också kallas, är tänkt som det yttersta skyddet när andra möjligheter är uttömda. För många arbetslösa har det dock blivit en långvarig försörjning, inte minst för utrikes födda kvinnor som ofta är överrepresenterade i försörjningsstödet. Att bryta beroendet av försörjningsstöd anser vi är centralt inte bara för att bekämpa utanförskapet, utan också för att det är en jämställdhetsfråga.

Kommunerna kan i dag besluta om generella undantag i inkomstprövningen eller behovsbedömningen som gör att försörjningsstödet blir mer generöst. För

att öka drivkrafterna till arbete anser vi att det i stället bör fastställas att riksnormen ska vara det enda som får prövas. Det innebär inte att ett hushåll alltid får lika mycket som ett annat eftersom försörjningsstödet även fortsättningsvis utgår från en individuell bedömning.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med vad som anförs ovan.

22. Riksnormen för försörjningsstöd, punkt 17 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motion

2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 18.

Ställningstagande

Riksnormen omfattar endast vissa kostnader av det som kom att benämnas försörjningsstöd. Vid sidan om riksnormen lades en andra del av försörjningsstödet för poster där det skulle göras en individuell skälighetsbedömning av kostnaderna, t.ex. hyra och elkostnader. Riksnormen räknas upp varje år, men klyftan mellan låginkomsttagare och mottagare av ekonomiskt bistånd har ökat kraftigt. Sådant som kan tyckas vara självklart att ha tillgång till i dag, t.ex. dator och bredband, ingår inte i normen, även om Socialstyrelsen i sina allmänna råd om ekonomiskt bistånd rekommenderar att dator med internetuppkoppling bör ingå i ett hems utrustning.

Jag anser att socialbidragsnormen bör ses över. Regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med vad som anförs.

23. Ekonomiskt bistånd och jämlikhet, punkt 18 (M)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 7 och avslår motionerna
2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 5,
2019/20:3250 av Solveig Zander m.fl. (C) yrkande 18 och
2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 25.

Ställningstagande

Försörjningsstödet ges fortfarande på hushållsnivå och betalas inte sällan ut till mannen i familjen. Vi menar att försörjningsstödet i stället bör delas mellan de vuxna i hushållet som har ett gemensamt ansvar för hushållets försörjning och betalas ut individuellt. Det skulle vara ett sätt att markera kvinnors individuella rättigheter och stärka inflytandet över familjens ekonomi.

Regeringen bör återkomma i denna fråga.

24. Ekonomiskt bistånd och jämlikhet, punkt 18 (C)

av Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3250 av Solveig Zander m.fl. (C) yrkande 18 och

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 25,

bifaller delvis motion

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 7 och

avslår motion

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 5.

Ställningstagande

Det behövs en översyn av äldres kostnader och ersättningar. Jag anser att nivåerna för och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp för äldre bör ses över i syfte att minska de stora skillnaderna mellan kommunerna. Jag anser vidare att man bör se över möjligheten att skapa ett jämställt försörjningsstöd. Utbetalningen av försörjningsstödet bör utformas likt socialförsäkringsbalkens lagstiftning om utbetalning av barnbidrag som betalas ut med hälften till vardera föräldern. Vidare anser jag att det bör införas krav på aktivering för att få försörjningsstöd. Riktlinjerna till kommunerna ska tydliggöras så att samma krav på aktivering ställs på en man och kvinna som bor i samma hushåll och får försörjningsstöd, om inte särskilda skäl föreligger. För att få försörjningsstödet utbetalat ska båda

personerna i familjen studera svenska, delta i praktik, arbetsträna eller söka jobb.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på ändringar.

25. Ekonomiskt bistånd och jämlikhet, punkt 18 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 5 och
avslår motionerna

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 7,

2019/20:3250 av Solveig Zander m.fl. (C) yrkande 18 och

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 25.

Ställningstagande

Jag anser att Sverige behöver en politik för jämlikhet. Socialförsäkringssystemet behöver rustas upp. Det ekonomiska biståndet behöver få en ordentlig genomlysning med målet om att barn ska garanteras ekonomisk trygghet, i synnerhet barn som lever i varaktigt låg inkomststandard. Begreppet skälig levnadsnivå ska följa standardutvecklingen i samhället. Normen liksom beräkningen av inkomster behöver också ändras. Det behövs en bred utredning för att stärka det ekonomiska biståndet och öka familjers och barns livschanser.

Regeringen bör tillsätta en utredning av det ekonomiska biståndet med målet att öka jämlikheten.

26. Övriga frågor om ekonomiskt bistånd och jämlikhet, punkt 19 (C, L)

av Sofia Nilsson (C) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 39.

Ställningstagande

Det krävs en mer likvärdig tillgång till stöd, vård och hjälpmedel som styrs av behov och inte av geografi. För att minska skillnaderna av olika stöd och avgifter vill vi se en översyn av nivåer som ingår i försörjningsstödet samt skillnaderna i tillgång och kostnad på hjälpmedel och vårdavgifter, i syfte att kunna ta fram gemensamma riktlinjer för en mer jämlik vård var man än bor.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med vad som anförs ovan.

27. Övriga frågor om försörjningsstöd, punkt 20 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15 samt avslår motionerna

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 4 och

2019/20:1945 av Lars Beckman (M).

Ställningstagande

I dagens Sverige kan tyvärr skillnaden mellan bidrag och lön vara mycket låg för en barnfamilj, vilket både skickar märkliga signaler till familjen och är respektlöst mot skattebetalarna. I en familj med fyra barn kan familjen tjäna på att sluta jobba och i stället leva på bidrag.

Regeringen behöver se över och utreda detta under mandatperioden så att man kan göra något åt skillnaden mellan bidrag och lön samt se över regelverket vad gäller försörjningsstöd vid deltidsarbete.

28. Övriga frågor om försörjningsstöd, punkt 20 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motionerna

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15 samt 2019/20:1945 av Lars Beckman (M).

Ställningstagande

Vad som ska räknas som inkomster påverkar nivån på försörjningsstödet. Det är reella inkomster som ska räknas enligt Socialstyrelsens allmänna råd, men allt oftare räknas även fiktiva inkomster. Den biståndssökande har exempelvis en skyldighet att söka andra förmåner i första hand. Om någon t.ex. inte söker bostadsbidrag kan motsvarande summa dras bort från försörjningsstödet. Detta förfarande har godkänts genom rättspraxis. Även ideellt skadestånd räknas som inkomst vid beräkning av försörjningsstöd. Det innebär att om ett brottsoffer får skadestånd dras motsvarande summa bort från försörjningsstödet. Det innebär att den kompensation som det är tänkt att ett brottsoffer ska få uteblir för dem med ekonomiskt bistånd.

Jag anser att beräkningen av inkomster bör ses över och regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur detta ska åstadkommas.

29. Utsatta EU-medborgare, punkt 21 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 4, 8, 10 och 12.

Ställningstagande

Den fria rörligheten, som innebär att alla EU-medborgare har rätt att röra sig mellan medlemsländerna och att vistas i andra stater i upp till tre månader utan andra tillstånd än en giltig legitimation, är en viktig grundprincip inom EU-rätten. Statliga och kommunala strategier för att bemöta utsatta EU-medborgare är utformade utifrån föreställningen att de bor här i högst tre månader, men i praktiken lever en stor del av gruppen här under betydligt längre tid. Den rättsliga statusen för utsatta EU-medborgare som lever i Sverige längre än tre månader är oklar och jag menar att den behöver klargöras. Regeringen bör tydliggöra den rättsliga statusen för utsatta EU-medborgare som lever i Sverige längre än tre månader, med utgångspunkt i de människorättskonventioner som Sverige är bundet av.

Jag ser även ett behov av att förtydliga ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och regionerna för att underlätta kommunala insatser och undersöka möjligheterna att på sikt införa ett statligt anslag som kommunerna kan söka pengar från för att ordna boenden åt de mest utsatta, inklusive hemlösa EU-medborgare. Regeringen bör återkomma med förslag för att stärka det statliga ansvaret och den regionala samordningen för utsatta EU-medborgare i syfte att minska belastningen på kommunerna och få dem att ta sitt ansvar.

Jag vill att regeringen ska ta fram en nationell handlingsplan med en nollvision för hemlösheten. En generell välfärd som omfattar alla utgör det starkaste skyddet för hela samhället, inkluderat de allra mest utsatta. En nationell handlingsplan med en nollvision för hemlöshet skulle innebära ett starkare skydd mot hemlöshet för alla människor i Sverige, inkluderat utsatta EU-medborgare. Regeringen bör återkomma med förslag om nationellt ansvar för utsatta EU-medborgares boende och undersöka möjligheterna att på sikt införa ett statligt anslag som kommunerna kan söka pengar från för att ordna boenden åt de mest utsatta, inklusive hemlösa EU-medborgare,

Enligt Socialstyrelsen är rätten till stöd enligt socialtjänstlagen beroende av om personen i fråga har rätt att vistas i Sverige och den som inte har denna rätt är endast berättigad till nödbistånd. Det är problematiskt att Socialstyrelsens bedömning vilar på så svagt underlag och det är oacceptabelt att de konventioner Sverige är bundet av inte får praktiskt genomslag i frågor om socialt bistånd till utsatta EU-medborgare. Jag menar att regeringen bör se över rätten till socialt bistånd för människor som de facto uppehåller sig i Sverige och inte endast är på genomresa enligt de konventioner som Sverige är bundet av.

Jag är mycket kritisk mot regeringens hantering av nationella samordnare, både vad gäller valet av samordnare, hur uppdragen styrs och hur deras slutsatser hanterats. Regeringen tycks sakna verklig vilja att komma åt själva grundproblematiken. I stället för att rikta in sig på den diskriminering och utsatthet som gruppen lever med upplever jag att avsikten verkar vara att sopa undan frågan och på olika sätt göra livet lite svårare för de utsatta EU-medborgare som lever i Sverige. Regeringen bör formulera om uppdragsbeskrivningen för nästa nationella samordnare så att uppdraget syftar till att minska utsattheten och fattigdomen hos utsatta EU-medborgare, med ett tydligt människorättsperspektiv,

Sveriges samförståndsavtal med Rumänien respektive Bulgarien om samarbete och utbyte av kunskap om barns rättigheter, jämställdhet och social välfärd syftar till att stärka de bilaterala relationerna och fungera som plattform för utbyte i arbetet med utsatta grupper. Jag menar att regeringen måste se över samarbetet med Rumänien och Bulgarien utifrån insikter om romers marginalisering, fattigdom och omfattande diskriminering så att insatser kan riktas mot att stärka den romska gruppen. Regeringen bör återkomma med en ny strategi för samarbetet med Rumänien och Bulgarien som tar itu med fattigdom, diskriminering och antiziganism och stärker romers egenmakt.

30. Expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först, punkt 22 (S, C, MP)

av Sofia Nilsson (C), Anna Johansson (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Lundh Sammeli (S), Helene Hellmark Knutsson (S), Niklas Karlsson (S) och Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 92.

Ställningstagande

Varje kommun har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Vi ser positivt på både Socialstyrelsens och Kammarkollegiets uppdrag att fördela medel till kommuner och civilsamhället för att stärka insatser mot hemlösheten. Vi är emellertid inte beredda att ställa oss bakom förslaget att inrätta en nationell expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först. Något tillkännagivande behövs därför inte. Motionen bör avslås.

31. Nollvision för hemlöshet, punkt 23 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3.

Jag anser att bostaden är en social rättighet. Alla människor ska ges likvärdiga möjligheter att leva i goda bostäder i bra miljöer till rimliga kostnader. Bostaden utgör en viktig förutsättning för människors möjligheter att förverkliga sina livsprojekt, och att vara utan bostad är att vara berövad rätten till ett fullgott liv.

I dag råder det en akut bostadsbrist i stora delar av Sverige, inte minst i storstadsregionerna. Hemlösheten slår hårdast mot människor som har små ekonomiska resurser och som inte är attraktiva på dagens bostadsmarknad. Orsakerna till hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden kan finnas på både strukturell, institutionell och individuell nivå.

Sedan 2009 har Sverige saknat en nationell hemlöshetsstrategi, vilket lett till att det förebyggande arbetet med att motverka hemlösheten inte kunnat samordnas och effektiviseras tillräckligt och inte heller kunnat följas upp av staten. En nationell handlingsplan med en nollvision för hemlöshet skulle innebära ett starkare skydd mot hemlöshet för alla människor i Sverige, inkluderat utsatta EU-medborgare. Regeringen bör ta fram en nationell handlingsplan med en nollvision för hemlösheten.

32. Hemlöshet i övrigt, punkt 24 (M, SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 91 och
avslår motionerna
2019/20:1157 av Thomas Morell och Mikael Strandman (båda SD) och
2019/20:2455 av Emma Hult (MP) yrkandena 1, 5 och 6.

Ställningstagande

I dag har vi en annan syn på missbruk än tidigare. Vi vet att det är en beroendesjukdom och inte en svaghet i personligheten. Vi vet att en person med beroendesjukdom behöver kvalificerad hjälp under lång tid men vi vet också att en trygg social situation medverkar till bättre resultat. Det är här den evidensbaserade metoden Bostad först kommer in i bilden. Ett arbetssätt som tar sin utgångspunkt i att det första, och ibland enda, en hemlös behöver är ett eget boende, en plats att kalla sitt hem.

Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att utarbeta regler för hur Bostad först ska vara den primära insatsen för hemlösa/bostadslösa personer med samtidig beroendesjukdom.

33. Insatser och stöd för medberoende eller anhöriga, punkt 25 (SD, L)

av Maria Nilsson (L), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 11 och

bifaller delvis motionerna

2019/20:1601 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C) yrkande 4,

2019/20:2931 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 3 och

2019/20:3227 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det inte bara är den enskilda individen som drabbas vid ett riskbruk eller beroende utan även omgivningen, som familj, vänner och kollegor, påverkas. Förutom den ökade risken att själv utveckla ett eget missbruk är död i självmord, olyckor eller våld nära tre gånger så stor jämfört med jämnåriga som växer upp utan missbruk i familjen.

Beroendevården ska erbjuda insatser och stöd för medberoende, t.ex. anhöriga. Inkludering ökar också möjligheten till ett drogfritt liv. Regeringen bör ta fram ett förslag på hur detta kan åstadkommas.

34. Missbruksvården i övrigt, punkt 26 (L)

av Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkandena 3, 9 och 12 samt

avslår motionerna

2019/20:931 av Roza Güclü Hedin (S),

2019/20:1975 av Joar Forssell (L) yrkande 2,

2019/20:2305 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2019/20:2931 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 2 och 2019/20:3227 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Det förebyggande arbetet för barn och unga ska alltid ligga i fokus men för ungdomar som utvecklat ett missbruk behöver behandling och stöd finnas lättillgängligt och kunna erbjudas omedelbart och utan föregående biståndsbedömning. Jag vill öppna upp för förebyggande och intensivt arbete på hemmaplan genom s.k. mellantvång. Unga människor i riskzonen måste helt enkelt fångas upp och få bättre livschanser, oavsett postadress.

Jag menar att socialtjänsten ska behålla huvudansvaret för sociala insatser och interventioner för personer med beroendeproblem. Det uppsökande och förebyggande lokala arbetet ska vara väl utbyggt. I dag gör socialtjänsten oftast en utredning innan den som söker hjälp får någon insats. Detta innebär i praktiken en väntetid på allt från två veckor till fyra månader för att få hjälp. Beroendevård utan föregående biståndsbedömning borde vara tillåtet. Det kan handla om tolvstegsprogram, öppenvård, stödsamtal eller andra öppna insatser som alla som behöver det kan ta del av utan dröjsmål.

Jag anser att barn många gånger tar ett stort ansvar för sina föräldrar och yngre syskon, och barn i familjer där någon missbrukar behöver stöd. Det kan handla om egna samtal eller om hjälp med läxorna. Forskning visar också att både för patienten och familjen är utfallet gynnsammare om omgivningen involveras i form av familjebehandling eller familjestöd. Barnfamiljer där det förekommer missbruk ska ha rätt till familjestöd från socialtjänsten.

Regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med vad som anförts.

35. Stöd till barn och unga, punkt 28 (L)

av Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 10 och avslår motionerna

2019/20:716 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2,

2019/20:982 av Carina Ohlsson (S),

2019/20:2287 av Thomas Hammarberg (S) och

2019/20:2701 av Ann-Sofie Alm (M).

Ställningstagande

Jag anser att stödet till utsatta barn måste stärkas och bli likvärdigt över landet. I dag finns ingen utpekad ansvarig för utbildning om människohandel med barn och exploatering av barn.

Regeringen bör ge en myndighet i uppdrag att i samarbete med expertorganisationer stärka såväl kunskapen som kunskapsspridningen om stöd, vård och bemötande av barn som utsatts för övergrepp, inklusive övergrepp på nätet. Inte minst behövs ett utbildningsuppdrag för att säkra och stärka kompetensen hos yrkesgrupper som möter barn.

36. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 29 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 21 och 23 samt avslår motionerna

2019/20:405 av Solveig Zander (C) yrkande 2 och

2019/20:646 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

De som lyckas bryta sig fria från hederskulturernas förtryck hamnar i en särskilt utsatt situation då de tvingas bryta med hela sitt tidigare liv. Offren har ofta förlorat inte enbart kontakten med sin familj utan även merparten av sitt sociala kontaktnät. Vi anser därför att det är av största vikt att samhället kan erbjuda en noggrann uppföljning även efter att det mest akuta skedet är avslutat. Socialtjänsten bör ha som praxis att erbjuda en kontaktperson till den utsatta som kan ge stöd och vägledning i uppbyggandet av ett nytt liv som en del av majoritetssamhället.

Vi vet att många föräldrar med bakgrund i hederskulturer gärna vill ge sina barn en god start och trygg uppväxt men väljer att uppfostra dem i enlighet med de normer de själva växt upp i eftersom de inte vet hur de ska agera för att vara bra föräldrar i Sverige. Därför menar vi att samhället i högre grad måste uppmuntra och utveckla stödverksamhet, utbildningar och diskussionsforum gällande föräldraskap att erbjuda dessa personer.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag.

37. En 24-timmars garanti för åtgärder, punkt 30 (M, SD)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 50 och 51.

Ställningstagande

Barn och unga som kommer i kontakt med narkotika eller som är i riskzonen för att hamna i ett missbruk anser vi måste fångas upp tidigt med snabba och tydliga insatser. Redan när polisen eller socialtjänsten får kännedom om en ung persons begynnande missbruk är det helt avgörande att svaret kommer snabbt och utgör en otvetydig markering från samhällets sida. Snabba åtgärder bör sättas in och omfatta konfrontation med den unge och dennes föräldrar, gärna med polisen närvarande, samt vårdinsatser när dessa bedöms nödvändiga.

Regeringen bör se över möjligheten att införa en sådan ordning.

38. Fältarbete för socialarbetare, punkt 31 (M, L)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 52 och
2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

En närvarande socialtjänst är enligt vår mening avgörande för att barn och ungdomar ska kunna få hjälp. Socialtjänstens arbete måste därför utgå från en ökad kontakt med denna grupp. Det gäller i utredningar och möten, men också vid förebyggande åtgärder och tidiga insatser i gruppen barn och ungdomar. Det förebyggande arbetet är avgörande för att i ett tidigt skede kunna fånga

upp barn och unga som på något sätt riskerar att fara illa. Det kan handla om fältarbete i skolan, på fritidsgården eller i bostadsområdet. Detta arbete måste prioriteras i socialtjänstens verksamhet. Ett första steg är att förtydliga det förebyggande uppdraget i socialtjänstlagen.

Regeringen bör se över möjligheten att införa en sådan ordning.

39. Annat förebyggande arbete mot narkotika bland unga, punkt 32 (M)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att samhället måste reagera tidigt när unga människor är på väg i en negativ riktning. Ju tidigare samhället reagerar, desto större är möjligheterna att bryta utvecklingen. Vi har redan tidigare föreslagit att polisen ska ha ett utvecklat samarbete med varje skola och att polis och socialtjänst som upptäcker unga i riskzonen för kriminalitet ska kontakta föräldrarna för ett crossamtal.

Regeringen bör se över hur ett sådant samarbete kan förbättras.

40. Barn till vårdnadshavare som rest utomlands för terrorverksamhet, punkt 33 (L)

av Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9.

Ställningstagande

En särskild fråga av stor betydelse är enligt min mening hur Sverige ska agera gentemot de barn med svenskt medborgarskap eller permanent uppehållstillstånd i Sverige vars vårdnadshavare rest för att ansluta sig till en terroristorganisation.

Jag bedömer att utmaningarna för de kommuner som tar emot dessa återvändande barn är stora. Det handlar om individer som har hög sannolikhet för att vara såväl traumatiserade som radikaliserade.

En utredning bör t.ex. inledas i de fall det är en minderårig som på eget bevåg åkt för att ansluta sig till en terroristorganisation. Det är av största vikt att de barn som återvänder skyndsamt får tillgång till kris- och traumabehandling.

Stöd och handledning måste även ges till de familjehem och institutioner där barnen eller de unga placeras. Detta gäller även för personal inom förskola och skola, liksom för personal inom socialtjänsten och hälso- och sjukvård.

Regeringen bör se över hur en ordning i enlighet med ovan kan införas.

41. Dödsfallsutredningar, punkt 35 (M, SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening angeläget att söka svar på varför barn och unga i ökad utsträckning begår självmord när självmorden i äldre åldersgrupper ligger tämligen konstant.

Därför bör Barnombudsmannens förslag om att utvidga dödsfallsutredningarna enligt lex Bobby så att de också omfattar barn som tar sitt eget liv utredas. Detta ska göras i syfte att identifiera och därmed i förlängningen kunna åtgärda brister i samhällets skyddsnet. Genom en ökad kunskap om orsakerna bakom självmord skapas förutsättningar för en utvecklad och mer verkningsfull suicidprevention.

Regeringen bör därmed ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett sådant förslag.

42. Sekretess i vårdnadsutredningar, punkt 36 (C)

av Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag konstaterar att många som arbetar med vårdnadsutredningar vittnar om att utredningarna försvåras av de regler som är satta att skydda integriteten hos de inblandade. Integriteten ska skyddas, men samtidigt får dessa regler inte leda till att barnets fall inte kan bedömas ordentligt. Fler sekretessbrytande bestämmelser behövs för att ordentliga vårdnadsutredningar ska kunna göras. Jag anser att man ska ge utredarna möjlighet att prata med barnen utan vårdnadshavarnas medgivande. Jag anser också att man ska utreda möjligheten att även ta in uppgifter från t.ex. barnets lärare, fritidspedagog eller tränare. Det är viktigt för barnen att få information om det som sker på sitt sätt.

Regeringen bör se över denna fråga.

43. Omhändertagande av barn och unga, punkt 37 (M)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 46, 53, 55 och 56 samt
2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi konstaterar att ett hinder mot att använda LVU i större utsträckning är de kostnader som ett omhändertagande innebär för kommunen. För att möjliggöra att fler omhändertas enligt LVU i samband med att de utreds för brott vill vi att staten ska ersätta kommunerna för dessa kostnader. Regeringen bör därför

få i uppdrag att utreda huruvida kommunala kostnader för LVU i samband med omedelbara omhändertaganden på grund av brottslig verksamhet bör ersättas av staten.

Vi anser också att möjligheten till tvångsvård och omedelbara omhändertaganden på grund av brottslig verksamhet ska användas oftare för unga med missbruksproblem. För att snabbt kunna bryta ett kriminellt beteende vill vi också att det skapas möjlighet att t.ex. förordna om utgångsförbud under kvällar och helger, eventuellt i kombination med fotboja.

Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att undersöka hur LVU tillämpas och ta fram allmänna råd i syfte att lagen ska få ett mer effektivt genomslag.

44. Inspektionen för vård och omsorgs uppdrag, punkt 38 (SD, L)

av Maria Nilsson (L), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 13 och 31.

Ställningstagande

Vi bär som samhälle hela ansvaret för ett placerat barns trygghet. Under de senaste åren har vi erfarit att ett flertal domar – efter sexuella övergrepp på HVB-hem – fallit. Detta är enligt vår mening oacceptabelt och går inte att försvara.

Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) uppdrag behöver därför förtydligas, så att placerade barn och unga i högre grad än i dag skyddas och följs upp. Regeringen bör ge IVO ett sådant uppdrag.

Vi konstaterar vidare att det förekommer att barn avviker från boenden där de placerats av samhället. Barn som är försvunna lever i en mycket utsatt situation. Vi anser därför att samhället måste förebygga att barn avviker genom att placerade barns trygghet säkerställs.

Regeringen bör ge IVO i uppdrag att i samarbete med Myndigheten för vård- och omsorgsanalys arbeta för att förebygga försvinnanden, liksom för att säkerställa stöd, skydd och den vård som behövs när ett barn kommer tillbaka.

45. Anmälningssplikt för utförare av HVB-hem, punkt 39 (L)

av Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 17.

Ställningstagande

Våra allra mest utsatta barn och unga måste kunna känna sig trygga. När det gäller placerade barn som far illa anser jag därför att ansvariga för såväl privata som offentligdrivna HVB-hem bör få utökad anmälningssplikt direkt till IVO eller till polis vid misstänkta missförhållanden.

Regeringen bör ta fram ett sådant förslag.

46. Uppföljning av placerade barns skolgång, punkt 40 (M, SD, L)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Maria Nilsson (L), Adam Martinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 och
2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

När det gäller frågan om att säkerställa placerades barns rätt till skola och utbildning anser vi att man bör skärpa uppföljningen av placerade barns skolgång i syfte att säkerställa dessa barns lagstadgade skolplikt. Vi konstaterar att det i dag är många placerade barn som får avbrott i sin skolgång. Detta torde vara en viktig förklaring till varför placerade barn i genomsnitt har betydligt lägre betyg än andra barn liksom oftare saknar fullständiga betyg.

För att bättre säkerställa placerades barns rätt till skola och utbildning anser vi att regeringen bör ge Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) i uppdrag att utvärdera och föreslå åtgärder för att öka placerade barns möjligheter att klara skolan.

47. Placerade barns skolplikt och vitesföreläggande för kommuner, punkt 41 (M)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 37.

Ställningstagande

När det gäller frågan om att säkerställa placerade barns skolplikt anser vi att det är ett svek från samhällets sida när skolpliktiga barn som vill gå i skolan inte får en rättvis chans till en god utbildning.

Staten behöver därför ges möjlighet att vitesförelägga kommuner som inte säkerställer placerade barns skolplikt.

Regeringen bör ta fram ett sådant förslag.

48. Placerade barns hälsa, punkt 42 (M, SD)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 40 och
2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

När det gäller insatser för ökad trygghet och förbättrad psykisk hälsa hos placerade barn och unga konstaterar vi att en grupp med särskilt dålig psykisk hälsa är placerade barn och unga.

Enligt Socialstyrelsen är dödligheten nära fem gånger högre hos barn och unga som varit placerade jämfört med andra barn och unga. Mot denna bakgrund torde det vara uppenbart att det krävs riktade insatser för att förbättra den psykiska hälsan hos denna grupp. Placerade barn och unga behöver få bättre tillgång till hälso- och sjukvård. Man bör även se över möjligheten att låta varje barn genomgå en obligatorisk läkarundersökning innan en placering påbörjas. En läkarundersökning vore bra för barnets hälsa och säkerhet och det skapar även en trygghet för värdfamiljen att känna till barnets hälsotillstånd innan placeringen börjar. Även tillgång till psykolog och annan hjälp måste säkerställas alla placerade barn och ungdomar.

Regeringen bör få i uppdrag att vidta åtgärder för att förbättra gruppen placerade barn och ungas tillgång till hälso- och sjukvård.

49. Placerade barns kontakt med socialtjänsten, punkt 43 (M, SD)

av Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 39.

Ställningstagande

Socialstyrelsens allmänna råd föreskriver att placerade barn och unga ska besökas av en socialsekreterare minst fyra gånger per år. Vi anser att de allmänna råden inte är tillräckliga. Socialtjänstens kontakt med placerade barn bör därför regleras i lag, där en regel om minst fyra uppföljningar per år bör införas.

Regeringen bör ta fram ett förslag om antalet kontakttillfällen mellan socialtjänst och placerade barn.

50. Kompetens och utbildning för personal vid HVB-hem, punkt 44 (L)

av Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 14–16.

Ställningstagande

Våra allra mest utsatta barn och unga måste kunna känna sig trygga.

När det gäller kompetens och utbildning för personal vid HVB-hem anser jag därför att den som är ansvarig för ett HVB-hem ska ha tillräcklig kunskap för att upptäcka när ett placerat barn utsätts för sexuella övergrepp eller på annat sätt far illa. Regeringen bör ta fram ett sådant förslag.

Regeringen bör också ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram kunskapsstöd för att förebygga och upptäcka övergrepp på HVB-hem.

Regeringen bör dessutom ta fram ett förslag om att anmälningar om övergrepp på HVB-hem i högre grad än i dag bör genomföras av en oberoende, extern part.

51. Nationella register över familjehem och jourhem, punkt 45 (M, SD, C)

av Johan Hultberg (M), Sofia Nilsson (C), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Martinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:607 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 10,
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 35 och
2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Merparten av alla placerade barn och ungdomar bor i familjehem eller jourhem. De familjer som engagerar sig i barn och ungdomars liv måste kunna förvänta sig tydliga regler. Här finns stor förbättringspotential för att uppvärdera familjehemmens och jourhemmens viktiga roller. Regelverket för dessa placeringsformer bör därför genomgå en genomgripande översyn.

Vi konstaterar att det i dag finns en gedigen process på plats för att godkänna nya familje- och jourhem, men hemmen får inget kvitto på att processen är genomförd. Vi anser att det skulle innebära flera fördelar med en certifiering för familjehem och jourhem. Den skulle kunna knytas till krav på deltagande i fortbildning och löpande utvärdering för att behålla sin certifiering. En certifiering vore dessutom en trygghet för värdfamiljen. Det skulle underlätta att kunna uppvisa en certifiering vid situationer där frågor om vårdnad kan uppstå, t.ex. om en för personalen okänd familjehemsförälder ska hämta ett barn vid skoldagens slut. En certifiering skulle dessutom underlätta införandet av ett nationellt register över familjehemmen. Ett sådant register finns inte i dag och skulle möjliggöra både uppföljning och rapportering om familjers lämplighet att vara familjehem. Det skulle dessutom bli lättare att följa detta över kommungränserna vid eventuella placeringar i andra kommuner.

Regeringen bör ta fram ett sådant förslag.

52. Kroppsvisitation på särskilda ungdomshem, punkt 46 (M, SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 41.

Ställningstagande

Barn och ungdomar som placeras på särskilda ungdomshem är unga med mycket svåra problem, t.ex. missbruk eller annat destruktivt beteende. Att verka för en drogfri miljö på särskilda ungdomshem är därför enligt vår mening en viktig förutsättning för ungdomars möjligheter att komma på rätt köl. Rutinmässiga drogtester vid ankomst skulle medföra ökad kontroll över förekomsten av narkotika och andra otillåtna föremål. Även reglerna om

kroppsvisitation bör ses över för att i ett tidigt skede hitta narkotika. I dag finns det t.ex. ingen regel som möjliggör rutinmässig kroppsvisitation vid ankomst till ett särskilt ungdomshem.

Regeringen bör ta fram ett sådant förslag.

53. Barn och ungas användning av elektroniska kommunikationstjänster på HVB-hem, punkt 47 (M, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 42 och
bifaller delvis motion
2019/20:2212 av Lotta Finstorp (M).

Ställningstagande

Vi anser att det finns behov av tydligare regler på HVB-hemmen, t.ex. om att klargöra och i vissa fall utöka de juridiska förutsättningarna för att sätta gränser för de placerade barnen och ungdomarna. Ett konkret exempel handlar om de ungas användning av mobiltelefoner och internet. Det finns i dag inget lagstöd för att begränsa denna användning mot den unges samtycke, till skillnad mot vad som gäller på de särskilda ungdomshemmen. En sådan möjlighet bör enligt vår mening införas även på HVB-hemmen.

Regeringen bör ta fram ett sådant förslag.

54. Boende för ensamkommande barn och unga, punkt 48 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att fler ensamkommande barn och ungdomar i första hand ska placeras i familjehem. Eftersom antalet familjehem är begränsat har vårt parti föreslagit en nationell kampanj för att rekrytera och utbilda fler familjehem och gode män.

För de barn och unga som ändå inte kan beredas plats i ett familjehem anser vi att det är viktigt att kommunen kan erbjuda annat lämpligt boende, exempelvis stödboende för unga mellan 16 och 20 år. I huvudsak bör en placering i ett stödboende endast bli aktuell när barnets eller den unges egen problematik inte ligger till grund för placeringen.

Regeringen bör ta fram ett förslag om detta.

55. Generell tillståndsplikt för utförare av HVB-hem och stödboende, punkt 49 (M, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Mats Green (M), Erik Ottoson (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Vi anser att det bör genomföras en översyn i syfte att säkerställa att alla utförare, oavsett driftsform, ska ha ett tillstånd för att få bedriva HVB-hem eller stödboende. Det ska ställas likvärdiga krav på alla utförare som bedriver sådana hem eller boenden, oavsett driftsform. I dag kan mer eller mindre vem som helst starta ett stödboende och därtill driva en verksamhet som inte ger det stöd utsatta människor är i behov av.

Vi vill att man ser över möjligheterna och förutsättningarna att kunna införa skarpare sanktioner i flera steg vid misskötsel av stödboende. Det finns för närvarande betydande brister i kvalitet och säkerhet gällande såväl vissa HVB-hem och stödboenden som familjehem. Det behövs mer ordning och reda gällande de olika placeringsformerna för barn och unga.

Regeringen bör ta fram sådana förslag.

56. Adoption, punkt 51 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:590 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) yrkandena 1–3,
bifaller delvis motion

2019/20:165 av Martina Johansson (C) och
avslår motionerna

2019/20:164 av Martina Johansson (C) yrkandena 1 och 2 samt
2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 36.

Ställningstagande

Frihet för barn att växa upp i trygghet och få den kunskap och det stöd som behövs för att kunna utveckla just deras förmågor är för mig en självklarhet.

Jag konstaterar att myndigheterna i Chile utreder över 600 fall av adoptioner till Sverige, som samtliga har förmedlats genom Adoptionscentrum.

Det som uppdagats i Chile är inte bara allvarligt om man ser till det lidande som åsamkats barnen, deras biologiska föräldrar och adoptivföräldrarna. Förfarandet strider även mot barnkonventionen och barns rätt till sitt ursprung.

Adoptionscentrum är auktoriserat att förmedla adoptioner av MFoF, som också är ansvarig för att bedriva tillsyn över de organisationer den auktoriserat. Jag ser med oro på det som uppdagats i Chile. Det väcker många frågor om tillsynen av adoptionsorganisationerna i Sverige. Jag anser att det därför bör utredas om det finns behov av att skärpa tillsynen av adoptionsorganisationerna. Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att se över denna fråga.

Mot bakgrund av de oegentligheter som uppdagats i Chile bör det tillsättas en utredning som får i uppdrag att samla information och kunskap om hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat adoptioner från Chile till Sverige. Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att utreda detta liksom frågan om hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer i övrigt hanterat internationella adoptioner till Sverige sedan 1900-talets mitt.

57. Adoption, punkt 51 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:164 av Martina Johansson (C) yrkande 2 och

2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 36,

bifaller delvis motion

2019/20:165 av Martina Johansson (C) och

avslår motionerna

2019/20:164 av Martina Johansson (C) yrkande 1 och

2019/20:590 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Att vara adopterad innebär att ha en dubbel bakgrund. En del adopterade tänker knappt alls eller sällan på sitt ursprung, medan det för andra uppkommer tankar och funderingar kring ursprung och rötter under olika perioder i livet.

Att känna sina rötter och att söka sin bakgrund anser vi kan ge trygghet och inre välmående för många adopterade. Det är ett väl känt faktum att unga adopterade är överrepresenterade vad gäller psykisk ohälsa. Tidigare fanns det en möjlighet inom ramen för adoptionsorganisationerna att hjälpa adopterade att söka sina rötter. Den kraftiga nedgången av antalet utlandsadoptioner, sedan början av 2000-talet, har inneburit färre tjänster och därmed mindre möjlighet för organisationerna att bistå med råd och stöd.

Vi anser att MFoF bör kunna få möjlighet att ge människor konkret hjälp med att söka sina rötter samt möjlighet att få information och stödsamtal.

Regeringen bör ta fram ett sådant förslag.

58. Uppföljning av barnkonventionen som svensk lag, punkt 52 (SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Adam Martinen (SD), Michael Rubbestad (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 83.

Ställningstagande

Barnkonventionen har nu införlivats i svensk lag och de första stegen i arbetet med att ge barn ett bättre skydd kan påbörjas.

Vi anser emellertid att det inte räcker med att barnkonventionens rättsliga ställning har stärkts. Vi menar att det behövs ett skifte till barnens perspektiv och att detta ska genomsyra allt offentligt arbete som direkt eller indirekt rör barn. Inte minst är detta viktigt för att barns rättigheter inte fortsatt ska behöva stå tillbaka när konflikter mellan barns och vuxnas intressen uppstår. Det är viktigt att följa upp hur tillämpningen av barnkonventionen som lag kommer att efterlevas.

Regeringen bör därför på lämpligt sätt följa upp arbetet med att förverkliga barnkonventionen och årligen rapportera till riksdagen hur genomförandet sker.

59. Uppmärksammande av Janusz Korczaks arbete med barnkonventionen, punkt 53 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 84 och
bifaller delvis motion
2019/20:1227 av Anders Österberg (S).

Ställningstagande

Janusz Korczaks banbrytande tankar och sätt att se på barn och lärande var välkänt redan under hans livstid. Utan hans arbete menar vi att barnkonventionen sannolikt hade sett annorlunda ut. Vi anser därför att det finns anledning att uppmärksamma Janusz Korczak under 2020 då barnkonventionen blivit svensk lag.

Regeringen bör på lämpligt sätt uppmärksamma Janusz Korczaks arbete och påverkan på den kommande FN-deklarationen om barns rättigheter.

60. Inkorporering av barnkonventionens tilläggsprotokoll om åtgärder mot handel med barn m.m. i svensk lagstiftning, punkt 54 (L)

av Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020. Jag anser att även konventionens tilläggsprotokoll om åtgärder mot handel med barn, barnpornografi och barnprostitution behöver inkorporeras i svensk lagstiftning.

Regeringen bör ta fram ett sådant förslag.

61. Särskilt stöd till barn vid skilsmässa, punkt 57 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2195 av Julia Kronlid (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt Bris-rapporten Lyssna på mig, som handlar om barnens upplevelser vid en skilsmässa, påverkar en skilsmässa barnen mer än vad de vuxna verkar förstå.

Mot denna bakgrund anser vi att det är angeläget med åtgärder i de fall en skilsmässa är den enda rimliga utvägen för familjen. Regeringen bör därför få i uppdrag att utreda möjligheten att – i högre grad än vad som sker i dag – erbjuda barn som erfar skilsmässa särskilt stöd samt att se över hur man kan öka kompetensen hos myndigheter och organisationer som möter dessa barn.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (M)

Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Vi vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (SD)

Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Vi vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (C)

Sofia Nilsson (C) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Jag vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD) och Camilla Brodin (KD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Vi vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (L)

Maria Nilsson (L) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Jag vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:99 av Ebba Hermansson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt hjälplnummer för personer som vill bryta sitt eget våldsågerande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:101 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om råd- och stödorgan till landets socialtjänster och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:102 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skarpare krav på anmälningsplikt när man misstänker att barn far illa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:114 av Eric Westroth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att begränsa användningen av medel från välfärdssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:131 av Désirée Pethrus (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur stöd och behandling kan erbjudas dem som vill lämna porrindustrin, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur en ny form av barnombud skulle kunna stärka barns rättsliga ställning när barnets vårdnadshavare av något skäl saknar förmåga att uppfylla sina plikter som barnets ställföreträdare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:164 av Martina Johansson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur internationella adoptioner ska organiseras och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur stödet till det adopterade barnet ska se ut och vem som ska ge det och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:165 av Martina Johansson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur stöd kan ges till dem som adopterats till Sverige på felaktiga grunder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:174 av Martina Johansson (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur man kan ta bort den införda avgiften i samband med att tillstånd söks för att få utföra omsorg i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett förtydligande av ansvar för avhoppprogram samt statligt stöd till samma arbete i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa fler insatsnivåer i socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:220 av Christina Høj Larsen m.fl. (V):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur rätten till individuell bedömning vid placering av ensamkommande barn kan säkerställas med hänsyn till både boendeform och sammansättning av övriga boende och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna att ta fram ett system för mottagande av ensamkommande barn som bygger på en mer långsiktig boendeplacering och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med tydliga krav på personalens kompetenser och personaltäthet för samtliga boendeformer för ensamkommande barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:231 av Malin Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att en vräkningsbestämmelse införs i socialtjänstlagen som ställer krav på förebyggande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:405 av Solveig Zander (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillståndspröva vårdhem och skyddade boenden för ungdomar och barn som omhändertags för hedersvåld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:565 av Marlene Burwick (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för lokala fristående barnombud i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:590 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas om det finns behov av att skärpa tillsynen av adoptionsorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det för att samla information och kunskap i Sverige om adoptioner från Chile bör tillsättas en utredning av hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat adoptioner från Chile till Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning om hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat internationella adoptioner till Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en barndomsgaranti och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nollvision mot barnmisär och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tvister kring vårdnad i första hand ska lösas genom familjemedling och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en databas för familjehem och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga förekomsten av barnäktenskap och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja barn och unga så att de kan ta sig ur äktenskap och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra kartläggningen av förekomsten av månggifte i Sverige, i fråga om officiella såväl som inofficiella äktenskap, och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja kvinnor och barn så att de inte tvingas ingå i eller utsättas för månggifte i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:646 av Désirée Pethrus (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att se över hur man kan förbättra så att det i hela landet finns tillgång till stödprogram och skyddat boende för personer utsatta för hedersvåld och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:716 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en nationell handlingsplan rörande fysiskt och psykiskt våld mot barn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassificera barnaga som ett folkhälsoproblem och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:735 av Jörgen Hellman och Paula Holmqvist (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att kvalitetssäkra familjerådgivningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:744 av Maj Karlsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd bör bedömas utifrån barns behov och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn bör garanteras ekonomisk trygghet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialbidragsnormen bör ses över och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beräkningen av inkomster bör ses över och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning av det ekonomiska biståndet med målet om ökad jämlikhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:789 av Robert Stenkvist och David Lång (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga socialtjänstlagen så att det klart framgår att utlänningar som vistas illegalt i landet inte har rätt till försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:821 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsgivarna ska stärka mentorskapet och tillgången till cheferna för nyexaminerade socialsekreterare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsgivarna behöver utveckla och samordna en riskbedömning inför besök och hotfulla situationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att se över ifall man även ska kunna ha larmknappar på strategiska platser för att snabbt få hjälp om en situation urartar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialsekreteraren ska ha möjlighet till karriärtjänster med större ansvar och högre lön och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa socialtjänstassistenter som kan ta över och avlasta en del av socialsekreterarens arbetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja kompetenskraven för socialtjänstens personal och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa legitimationskrav på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten bör få en handlingsplan för att bättre kunna stödja och följa upp placerade barns skolresultat och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om även anmälningar som inte leder till någon åtgärd ändå kan registreras och användas vid framtida utredningar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla hinder för kommuner att samarbeta över kommungränserna kring den sociala barn- och ungdomsvården bör undanröjas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge barn som placerats i hem enligt socialtjänstlagen ett barnombud och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge barnombudet för ett barn som placerats i hem enligt socialtjänstlagen insyn och skyldighet att rapportera missförhållanden gällande omkostnadsbidraget och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ifall man får försörjningsstöd ska det alltid finnas ett aktiverings- och prestationskrav, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och se över vad man kan göra åt att skillnaden mellan bidrag och lön i vissa fall kan vara mycket låg och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regelverket vad gäller försörjningsstöd vid deltidsarbete ses över och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för utökad kartläggning och fler undersökningar för att motverka barnäktenskap och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att socialnämnden bör ges rätt att besluta om utreseförbud för att skydda ett barn från könsstympning, tvångsäktenskap eller liknande övergrepp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbrukare och företagare i jordbrukssektorn mot ersättning ska kunna erbjuda kommuner och regioner grön omsorg och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stödboendeform som norm för äldre ensamkommande asylsökande och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:824 av Magnus Persson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förebyggande arbetsmiljöarbete för socialarbetare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:931 av Roza Güclü Hedin (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur kommunerna kan ges bästa möjliga förutsättningar att bedriva en kvalitativ och resultatinkänt missbruksvård och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:932 av Roza Güclü Hedin (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en omformulering av definitionen ”skälig levnadsnivå” i socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:939 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nödvändigheten av att prioritera det förebyggande sociala arbetet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:982 av Carina Ohlsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell plan för att bekämpa och förebygga sexuellt våld mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1157 av Thomas Morell och Mikael Strandman (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för äldre hemlösa och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1224 av Anders Österberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en handlingsplan för jämlik barndom och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1227 av Anders Österberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att när barnkonventionen blir till svensk lag ska Janusz Korczaks minne uppmärksammas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1356 av Alexandra Anstrell (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett nationellt register över familje- och jourhem och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att arbeta fram nationella kvalitetskriterier och årlig uppföljning av dessa och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1378 av Kadir Kasirga m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att örönmärka stödet till ideella kvinnojourer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1534 av Annika Hirvonen Falk och Pernilla Stålhammar (båda MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd och behandling i barnhusens uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka socialtjänstens och andras kunskap om barnhusen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1601 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka stödinsatser för anhöriga och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1700 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga och utöka det statistiska underlaget för utbetalningar av ekonomiskt bistånd och om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur detta kan åstadkommas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1789 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder enligt motionens intentioner vad gäller att utveckla arbetet mot våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1816 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att öka kunskapen om, och användandet av, samhällsekonomiska analyser för social verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att utarbeta samhällsekonomiska modeller inom sitt ansvarsområde och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1877 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att återinföra fritidspengen för barn till föräldrar som långvarigt lever på försörjningsstöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1902 av Josefin Malmqvist (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ingen som vistas olagligt i landet ska ha rätt till stöd från socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner inte ska ha rätt att stötta någon som vistas olagligt i landet

genom att betala ut ekonomiskt bistånd eller genom andra former av stöd från socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de som befinner sig under tvångsvård eller avtjänar fängelsestraff inte heller ska kunna bli aktuella för bistånd enligt socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1903 av Josefin Malmqvist (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred reform av socialtjänstlagen i syfte att förenkla handläggningen och förbättra rättssäkerheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänstlagens 4 kap. 2 § bör strykas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänstlagens 4 kap. 2 § a blir nya socialtjänstlagens 4 kap. 2 § och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra socialtjänstlagens 4 kap. 1 § och 4–5 §§ så att kommuner får möjlighet att ställa aktivitetskrav på samtliga med försörjningsstöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett bidragstak i försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1905 av Josefin Malmqvist (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen avseende familjehem, så att anhörig eller annan närstående inte behöver övervägas i första hand och att förutsättningar för etablering i stället blir vägledande, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1914 av Barbro Westerholm (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i vägledning om tolkning och tillämpning av barnkonventionen bör ingå vikten av att ta hänsyn till barns behov av umgänge med nära släktingar, i synnerhet mor- och farföräldrar, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1932 av Roger Haddad (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att förebygga bidragsberoende och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1945 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att minska andelen av befolkningen som är beroende av försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1959 av Arman Teimouri (L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner måste ha individuella handlingsplaner för varje person som vill komma ur gängkriminalitet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1967 av Josefin Malmqvist (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör få möjlighet att genomföra systematiska och oanmälda hembesök i syfte att följa upp att ekonomiskt bistånd går till dem som har rätt till stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på motprestation för samtliga som tar emot försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en modell för hur kommunernas arbete mot felaktiga utbetalningar görs mest effektivt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1972 av Robert Hannah och Arman Teimouri (båda L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om pappagrupper för nyblivna föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att få män och pojkar att söka stöd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1975 av Joar Forssell (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser utan krav på nykterhet eller drogfrihet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2009 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp och utvärdera dels Ersättningsnämndens arbete, dels nivån på använt anslag utifrån riksdagens beslut och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2107 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en lagstiftning som förbjuder kommuner och regioner att utbetala försörjningsstöd till personer som befinner sig illegalt i Sverige och som förbjuder regioner att ge planerad sjukvård och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2195 av Julia Kronlid (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kostnadsfri parterapi och familjerådgivning i alla kommuner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskilt stöd till barn vid skilsmässa och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2212 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av möjliga skyddsaspekter avseende förbud mot användning av digitala kontaktytor för barn och unga som är placerade på HVB-hem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2239 av Marléne Lund Kopparklint (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en central bedömningsfunktion gällande sociala frågor och ärenden som rör barn och unga och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa säkerställda rutiner i befintliga regelverk och lagar för att säkerställa att tillgången till socialtjänsten fungerar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra befintliga regelverk och lagar, som ger 112 rätt att i nödsituationer kring barn och unga, kontakta andra kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2240 av Marléne Lund Kopparklint och Marie-Louise Hänel Sandström (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn ska ha tillgång till ett nationellt journummer till socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2287 av Thomas Hammarberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en nationell plan för att förhindra sexuella övergrepp på barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2305 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en mer jämlik beroendevård och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2314 av Eva Lindh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa register över familje- och jourhem och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2442 av Jan Ericson och Ellen Juntti (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en begränsning av försörjningsstöd och bidrag till den som inte är svensk medborgare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2455 av Emma Hult (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta ett nationellt ansvar för att minska hemlösheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en nationell hemlöshetsstrategi som samlar relevanta aktörer likt modellen som finns i Finland och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att boendemodellen Bostad först ska utökas kraftigt och att tillskapandet av en statlig bostadsstiftelse bör ses över och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vi behöver tillförlitlig statistik som tydligt visar på hur situationen för hemlösa utvecklas över tid och att statistiken bör tas fram med tätare mellanrum och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tydliggöra den rättsliga statusen för utsatta EU-medborgare som lever i Sverige längre än tre månader, med utgångspunkt i de människorättskonventioner som Sverige är bundet av, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att stärka det statliga

- ansvaret och den regionala samordningen för utsatta EU-medborgare i syfte att minska belastningen på kommunerna och få dem att ta sitt ansvar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en nationell handlingsplan mot hemlöshet med en nollvision för hemlösheten och tillkännager detta för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om nationellt ansvar för utsatta EU-medborgares boende och undersöka möjligheterna att på sikt införa ett statligt anslag som kommunerna kan söka pengar från för att ordna boenden åt de mest utsatta, inklusive hemlösa EU-medborgare, och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över rätten till socialt bistånd för människor som de facto uppehåller sig i Sverige, och inte endast är på genomresa enligt de konventioner som Sverige är bundet av, och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör formulera om uppdragsbeskrivningen för nästa nationella samordnare så att den syftar till att minska utsattheten och fattigdomen hos utsatta EU-medborgare, med ett tydligt människorättsperspektiv, och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en ny strategi för samarbetet med Rumänien och Bulgarien som tar itu med fattigdom, diskriminering och antiziganism och stärker romers egenmakt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2612 av Anna Johansson och Gunilla Carlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge socialtjänsten bättre verktyg och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2701 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt arbeta fram en nationell handlingsplan mot bortförande och bortgifte av barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2734 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pengar ur EU:s socialfond ska kunna ges direkt till ideella organisationer som arbetar med romer i Rumänien och Bulgarien och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2745 av Juno Blom m.fl. (L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en nationell strategi mot våld mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om intensiva insatser i hemmet till ungdomar som utvecklat ett missbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av insatser också utan föregående biståndsprovning från socialtjänstens sida och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser i socialtjänsten som inte kräver nykterhet eller drogfrihet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser och stöd för medberoende, t.ex. anhöriga, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om familjestöd från socialtjänsten till familjer där det förekommer missbruk och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2758 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dialog med kommunsektorn om hbtq-kompetens i välfärdstjänster och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2767 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att kontrollen av personer som genom LVM tvångsomhändertagits kan öka, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2793 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidiga förebyggande insatser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om socialtjänstens närvaro vid förhör hos polisen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samlade åtgärder inom socialtjänsten även för unga som inte fyllt 15 år och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 24-timmarsgaranti i socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samordnade insatser mot kriminella ungdomsgång och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökat mellantvång i socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samkönade pars möjligheter att komma i fråga som adoptivföräldrar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barns skydd mot informella barnäktenskap och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en barndomsgaranti och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nollvision i fråga om barnmisär och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tvister kring vårdnad i första hand ska lösas genom familjemedling och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa kostnadsfri parterapi och familjerådgivning och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga förekomsten av barnäktenskap och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja barn och unga så att de kan ta sig ur sitt äktenskap och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2802 av Robert Hannah m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strategier mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vråkningsförebyggande insatser och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2826 av Johan Pehrson m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan mellan kommuner och jourer för våldsutsatta och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av det långsiktiga systemet för statligt och kommunalt stöd till kvinno- och tjejjourer samt andra jourer för våldsutsatta och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnperspektivet i frågor kring skyddade boenden och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förebyggande arbete riktat till potentiella förövare och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om granskning av myndigheternas agerande i enskilda fall av dödligt våld och andra grova våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt samarbete mellan skola, socialtjänst, BUP, elevhälsa och föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt förebyggande arbete, tidiga insatser och förtydligat uppdrag för socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Forte i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av socialtjänstens förebyggande arbete och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt kunskapscentrum med fokus på förebyggande arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram nationella kvalitetskrav rörande arbetet med barn och unga och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk arbetsplatsintroduktion, en längre yrkesintroduktion och regelbundet mentorskap för nya socialsekreterare och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa specialistsocionomer med inriktning mot barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beslutsfattande i ärenden som rör barn och unga och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om certifiering, ett nationellt register och förbättrad dokumentation av jourhem och familjehem och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vitesföreläggande mot kommuner som inte säkerställer det placerade barnets skolplikt och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge IFAU i uppdrag att utvärdera och föreslå åtgärder för att öka placerade barns möjligheter att klara skolan och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på kontakttillfällen mellan socialtjänst och placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en obligatorisk läkarundersökning och rätt till stöd hos psykolog för placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trygga och drogfria miljöer på ungdomshem och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rutiner och regler på HVB-hem för att ungdomar ska kunna bryta med destruktiva umgängeskretsar och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omedelbara omhändertaganden enligt lagen om vård av unga vid allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida kommunala kostnader för LVU i samband med omedelbara omhändertaganden på grund av brottslig verksamhet bör ersättas av staten och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en 24-timmarsgaranti för åtgärder när polisen får kännedom om en ungs persons begynnande missbruk och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en 24-timmarsgaranti för åtgärder när socialtjänsten får kännedom om en ungs persons begynnande missbruk och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer tid ute på fältet utanför ordinarie kontorstid för socialsekreterare, fältassistenter och andra kommunala tjänstemän och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till tvångsvård och omedelbara omhändertaganden ska användas oftare för unga med missbruksproblem och tillkännager detta för regeringen.

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beslut om omedelbart omhändertagande enligt LVU av domstol om det finns risk att en ungdom skadas genom brottslig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet enligt LVU att förbjuda en ungdom att vistas på vissa platser för att bryta med brottsligt umgänge och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet enligt LVU att besluta om elektronisk övervakning av en ungdom och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetslinjen ska gälla lika för alla och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av bidragstak och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade krav på motprestation i försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksnormen är det enda som får prövas i försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att oanmälda hembesök hos personer med försörjningsstöd ska tillåtas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2848 av Jonas Eriksson (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av tillägg ur ett individ- och anhörigperspektiv i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen om samordnad individuell plan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2849 av Jonas Eriksson (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barnperspektivet och barns rättigheter, inte minst rätten att göra sin röst hörd på individnivå och övergripande nivå, i socialtjänstlagen och annan berörd lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom lagstiftning säkerställa barns möjligheter att få träffa socialsekreterare enskilt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn ska ha rätt till barnombud och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjlighet till mellantvång i LVU vid brister i barnets hemmiljö och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra individuellt utformade insatser utan biståndsbedömning inom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga olika aktörers skyldighet att skapa en sammanhållen kedja i stödet till barn i utsatthet och utvidga bestämmelsen om samordnad individuell plan (SIP) till fler aktörer och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om att ungdomar ska kunna få stöd utan föräldrarnas vetskap och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra fler öppna insatser som barn själva kan efterfråga och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kvaliteten i utredningar genom krav på specialistkompetens och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa kvalitetskraven på slutenvård för barn och unga samt förbättra övergången mellan olika vårdformer och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka socialtjänstens möjligheter att följa upp barns situation och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2850 av Jonas Eriksson och Emma Hult (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utarbeta en nationell hemlöshetsstrategi med fokus på barns rättigheter på bostadsmarknaden samt stimulera kommuner att ta fram lokala handlingsplaner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för och stödet till barn i hemlöshet i socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en 14-dagarsgräns för placering av barn på akutboende samt att tillhandahålla långsiktiga boendelösningar som är trygga och lämpliga för barn och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnfamiljer inte ska vräkas till hemlöshet och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppbrott från förskola, skola och vänner vid hemlöshet ska undvikas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten bör ges utökade möjligheter och ett utökat ansvar för att bevilja insatser till alla barnfamiljer, oavsett social problematik, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskap och nationell statistik kring barns boendesituation kontinuerligt ska tas fram och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2851 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samverkan mellan vård, skola och socialtjänst och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2888 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förbjuda kommuner att ge ekonomiskt stöd till personer som befinner sig illegalt i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram och genomföra en nationell handlingsplan i syfte att stärka socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för långsiktig rekrytering och personalförsörjning i socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förenklad biståndsbedömning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den administrativa belastningen inom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka socialtjänstens medarbetare genom handledarstöd och introduktionsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mäta arbetsbelastning kontinuerligt i syfte att avlasta socialsekreterarna och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa nationell ledarskapsutbildning inom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra den utsattes trygghet genom att kvalitetssäkra socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över bestämmelserna i socialtjänstlagen om särskild avgift vid oskäliga väntetider och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat samarbete mellan socialtjänst, skola, polis, vård och ideell sektor och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt ta fram en ny modern socialtjänstlag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över mål och lagstiftning gällande digitalisering av socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för delaktighet, E-hälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting ska ta fram en sammanhållen digital struktur i syfte att underlätta införandet av digitala tjänster inom socialtjänsten i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt tillsyn och uppföljning av socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om generell tillståndsplikt för alla utförare av HVB-hem och stödboende i syfte att säkra kvalitet och säkerhet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till sanktioner vid misskötsel av HVB-hem och stödboende och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten, i samarbete med skolan, ska följa och stödja placerade barns skolresultat och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa uppföljningen av placerade barns skolgång och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förslag om att tydliggöra och uppvärdera familjehemmens och jourhemmens roll och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att förbättra tryggheten och den psykiska hälsan hos placerade barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att utvidga dödsfallsutredningarna enligt lex Bobby så att de också omfattar barn som tar sitt eget liv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för fler omhändertaganden av unga lagöverträdare enligt lagen om vård av unga och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2931 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer och bättre stöd måste ges till personer oavsett missbruk och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler kommuner inför stödprogram till vuxna anhöriga till en person med missbruksproblem och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell krissocialjour och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lämpligt boende för ensamkommande och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell kampanj för att rekrytera fler familjehem och gode män och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka möjligheterna till vård för de som missbrukar narkotika och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler unga missbrukare behöver få tvångsvård och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler unga bör bli föremål för åtgärder enligt LVU och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra det förebyggande arbetet mot narkotika bland unga och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler socialarbetare på fältet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3071 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utveckling av en gemensam värdegrund och gemensamma prioriteringsprinciper inom hälso- och sjukvård och socialtjänst i de fall då den enskilde har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och från socialtjänsten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgodose stödet till adopterade som vill söka sina rötter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3115 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av aktivitetskrav i försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga förekomsten av barnäktenskap och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personer som lyckats bryta sig loss från ett liv under hedersrelaterat förtryck bör tilldelas kontaktpersoner av socialtjänsten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklat stöd till föräldrar med bakgrund i länder präglade av hederskultur och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3126 av Jessika Roswall och Maria Malmer Stenergard (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ändring av socialtjänstlagen så att anmälningsplikt också ska omfatta gravida kvinnor med ofödda barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sfi-studier som krav för berättigande av försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare drivkrafter till arbete i bidragssystemen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strikt arbetslinje i försörjningsstödet med aktivitetskrav på samtliga och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försörjningsstödet till ett hushåll bör delas och betalas ut till samtliga vuxna i hushållet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett bidragstak och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3190 av Mats Green m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strikt arbetslinje i försörjningsstödet med tydligare aktivitetskrav och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett bidragstak i försörjningsstödet och etableringsersättningen för en stärkt arbetslinje och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3197 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa hemlöshet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen för att införa tydliga nationella prestationskrav i samband med utbetalning av försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erbjuda högre försörjningsstöd till de som väljer att deltidsarbeta men inte får en lön som överstiger ett hundraprocentigt försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra samhällstjänster för de som saknar arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheten till kontroller inom beroendevården och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3227 av Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer och bättre stöd måste ges till personer oavsett missbruk och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler kommuner inför stödprogram till vuxna anhöriga till personer med missbruksproblem och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för tidiga sociala insatser för att minska risken för att unga råkar dras in i kriminalitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omhändertagande av ungdomar som behöver förflyttas från skadliga miljöer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsinsatser för yrkesverksamma som i tjänsten befattar sig med fall rörande vårdnad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sekretessbrytande bestämmelser vid vårdnadsutredningar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3250 av Solveig Zander m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över nivåerna för och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp för äldre i syfte att minska de stora skillnaderna mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra adoption av omhändertagna barn i större utsträckning och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka rättssäkerheten för barn som placeras i familjehem genom ett nationellt register över familjer som är lämpliga som stöd- och kontaktfamiljer och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lämplig lagstiftning för att undanröja hinder för kommuner att samarbeta om myndighetsutövning kring den sociala barn- och ungdomsvården och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samarbetet mellan skola, skolhälsovård och socialtjänst för placerade barn och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsinsatser för yrkesverksamma som i tjänsten befattar sig med fall rörande vårdnad och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barnperspektivet i frågor rörande skyddade boenden och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för att bemöta hemlöshet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skapa ett jämställt försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av skillnader i nivåer och innehåll i försörjningsstödet, samt av vårdavgifter och kostnader för hjälpmedel, i syfte att ta fram gemensamma riktlinjer för att minska de geografiska ojämligheterna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3259 av Martin Ådahl m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att reformera och förstärka jobbstimulansen i försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att identifiera och implementera insatser som syftar till att stärka kvaliteten inom den sociala barn- och ungdomsvården, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra förlängd familjehemsplicering vid gymnasiestudier och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa goda villkor och förutsättningar för familje- och jourhem och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kommunernas ansvar för barn som omhändertagits och drabbats av vanvård och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskiljningar enbart ska göras när det är nödvändigt för att skydda det enskilda barnet eller andra personer och tillkännager detta för regeringen.
81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att alla vårdnadshavare erbjuds samarbetssamtal vid en separation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av förverkligandet av barnkonventionen som svensk lag och årliga rapporter till riksdagen om hur genomförandet sker och tillkännager detta för regeringen.
84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen på lämpligt sätt uppmärksammar Janusz Korczaks arbete och påverkan på FN-deklarationen om barns rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
87. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör finnas minst en familjecentral i varje kommun och tillkännager detta för regeringen.
91. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att utarbeta regler för hur Bostad först ska vara den primära insatsen för hemlösa/bostadslösa personer med samtidig beroendesjukdom och tillkännager detta för regeringen.
92. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör inrättas en nationell expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först och bistå kommunerna i deras arbete med att införa Bostad först och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de bestämmelser i socialtjänstlagen som avser barns rätt till stöd och skydd bör samlas i en särskild lag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort delegationsförbuden för beslut inom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa legitimation för socialsekreterare och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte lätta på behörighetskraven för socialsekreterare och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet att förordna ett offentligt biträde till barn i fler ärenden än i dag och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om egen handläggare till barn som förekommer i socialtjänstens utredningar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt bereda LVU-utredningen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett stärkt samarbete mellan skola, skolhälsovård och socialtjänst för placerade barn och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en systematisk uppföljning av placerade barns fysiska hälsa och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att stärka IVO:s uppdrag så att placerade barn och unga i högre grad skyddas och följs upp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som är ansvarig för ett HVB-hem ska ha tillräcklig kunskap för att upptäcka när ett placerat barn far illa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Socialstyrelsen att ta fram kunskapsstöd för att förebygga och upptäcka övergrepp på HVB-hem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anmälningar om övergrepp på HVB-hem i högre grad än i dag bör genomföras av en oberoende, extern part och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvarig för såväl privata som offentligdrivna HVB-hem bör få utökad anmälningsskyldighet direkt till IVO eller till polis vid misstänkta missförhållanden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskiljning inte bör vara tillåtet vid särskilda ungdomshem och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell uppföljning av barn som placerats i samhällets vård och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktlinjer när barn som är placerade i samhällets vård avlider, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga regelverket för att barn ska få stöd i samband med anmälningar om våld i nära relationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi mot våld mot barn, med tydligt fokus på barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa skolgången för barn i skyddat boende och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga socialtjänstens särskilda ansvar för barn och unga i åldersgruppen 0–20 år och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att IVO bör få ett särskilt uppdrag att i samarbete med Myndigheten för vård- och omsorgsanalys arbeta för att förebygga att placerade barn försvinner, liksom för att säkerställa stöd när ett barn kommer tillbaka, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3350 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda ifall samkönade par vid adoptionsansökningar diskrimineras av svenska adoptionsförmedlare eller deras lokala partner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att adoptionsförmedlare ska förmedla adoptioner från länder och genom förmedlare där samkönade par accepteras som adoptivföräldrar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3352 av Arman Teimouri (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återvändande terrorister inte utan att ta ansvar för sina brott ska beredas förtur till bostäder genom s.k. sociala kontrakt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör ha samma ansvar som staten för att motverka våldsbejakande extremism genom bl.a. anmälningsplikt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten ska ges ett tydligt lagstöd att kunna bedriva avhopparverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkorporera barnkonventionens tilläggsprotokoll om åtgärder mot handel med barn, barnpornografi och barnprostitution i svensk lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att stärka kunskap och kunskapsspridning om stöd, vård och bemötande av barn som utsatts för övergrepp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3360 av Gulan Avci m.fl. (L):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen att det ska löna sig att arbeta i förhållande till att leva på bidrag och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen om motprestation för försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barn under 18 år till vårdnadshavare som rest utomlands för terrorverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna inte ska ha rätt att utge bistånd, utöver mycket kortvarig hjälp, till personer utan rätt att vistas i landet och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
58. Motioner som bereds förenklad		
2019/20:101	Mikael Larsson (C)	
2019/20:102	Mikael Larsson (C)	
2019/20:114	Eric Westroth (SD)	
2019/20:142	Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)	4
2019/20:174	Martina Johansson (C)	5
2019/20:203	Niels Paarup-Petersen (C)	12
2019/20:220	Christina Høj Larsen m.fl. (V)	29–31
2019/20:231	Malin Larsson (S)	
2019/20:565	Marlene Burwick (S)	
2019/20:607	Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)	1, 2, 7, 15, 18, 26 och 27
2019/20:716	Markus Wiechel (SD)	1
2019/20:789	Robert Stenkvist och David Lång (båda SD)	
2019/20:821	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	7, 8, 11–13 och 20–23
2019/20:1224	Anders Österberg (S)	
2019/20:1356	Alexandra Anstrell (M)	1 och 2
2019/20:1534	Annika Hirvonen Falk och Pernilla Stålhammar ³ och 4 (båda MP)	
2019/20:1700	Johnny Skalin (SD)	
2019/20:1816	Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M)	1 och 2
2019/20:1877	Saila Quicklund (M)	
2019/20:1902	Josefin Malmqvist (M)	1–3
2019/20:1903	Josefin Malmqvist (M)	1, 4 och 5
2019/20:1905	Josefin Malmqvist (M)	4
2019/20:1932	Roger Haddad (L)	
2019/20:1959	Arman Teimouri (L)	4
2019/20:1967	Josefin Malmqvist (M)	1, 2 och 5
2019/20:1972	Robert Hannah och Arman Teimouri (båda L)	3 och 4
2019/20:2107	Lars Beckman (M)	

2019/20:2195	Julia Kronlid (SD)	1
2019/20:2240	Marléne Lund Kopparklint och Marie-Louise Hänel Sandström (båda M)	
2019/20:2314	Eva Lindh m.fl. (S)	
2019/20:2455	Emma Hult (MP)	2
2019/20:2612	Anna Johansson och Gunilla Carlsson (båda S)	
2019/20:2734	Andreas Carlson m.fl. (KD)	2
2019/20:2745	Juno Blom m.fl. (L)	10
2019/20:2751	Lina Nordquist m.fl. (L)	10
2019/20:2758	Barbro Westerholm m.fl. (L)	1
2019/20:2767	Jennie Åfeldt och Christina Östberg (båda SD)	
2019/20:2793	Johan Pehrson m.fl. (L)	1–4, 6 och 7
2019/20:2795	Robert Hannah m.fl. (L)	10 och 12
2019/20:2797	Julia Kronlid m.fl. (SD)	15, 16, 21, 22, 28 och 29
2019/20:2802	Robert Hannah m.fl. (L)	5 och 6
2019/20:2826	Johan Pehrson m.fl. (L)	7, 8, 11, 13 och 14
2019/20:2828	Ulf Kristersson m.fl. (M)	14, 34, 45 och 54
2019/20:2833	Ulf Kristersson m.fl. (M)	8, 16 och 17
2019/20:2848	Jonas Eriksson (MP)	
2019/20:2849	Jonas Eriksson (MP)	1–11
2019/20:2850	Jonas Eriksson och Emma Hult (båda MP)	1, 2 och 4–8
2019/20:2851	Jonas Eriksson m.fl. (MP)	14
2019/20:2888	Boriana Åberg (M)	
2019/20:2925	Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)	1 och 12
2019/20:2928	Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)	3, 5 och 15
2019/20:2988	Hans Eklind m.fl. (KD)	14 och 16
2019/20:3063	Johan Forssell m.fl. (M)	14 och 16
2019/20:3115	Josefin Malmqvist m.fl. (M)	3
2019/20:3118	Ebba Hermansson m.fl. (SD)	18
2019/20:3188	Gudrun Brunegård m.fl. (KD)	29
2019/20:3189	Mats Green m.fl. (M)	5, 6 och 8
2019/20:3190	Mats Green m.fl. (M)	4 och 5
2019/20:3197	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1–5
2019/20:3248	Johan Hedin m.fl. (C)	13 och 22

2019/20:3253	Anders W Jonsson m.fl. (C)	13, 17, 18, 23 och 24
2019/20:3259	Martin Ådahl m.fl. (C)	5
2019/20:3293	Ebba Busch Thor m.fl. (KD)	67–70, 72, 81 och 87
2019/20:3345	Johan Pehrson m.fl. (L)	2, 5–12, 18, 20–22, 25, 26 och 28
2019/20:3350	Robert Hannah (L)	1 och 2
2019/20:3352	Arman Teimouri (L)	1 och 2
2019/20:3360	Gulan Avci m.fl. (L)	15 och 16
2019/20:3368	Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)	22